

**AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**İLKOKUL 4. SINIF İNGİLİZCE DERS KİTAPLARININ TÜRK
KÜLTÜRÜNE AİT DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Baki ALTUNAL**

**Antalya
Şubat, 2015**

**AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**İLKOKUL 4. SINIF İNGİLİZCE DERS KİTAPLARININ TÜRK
KÜLTÜRÜNE AİT DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

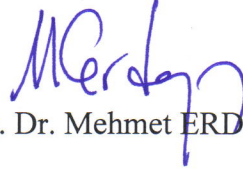
**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Baki ALTUNAL**

Danışman: Doç. Dr. Selçuk UYGUN

**Antalya
Şubat, 2015**

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

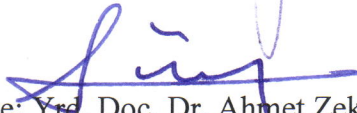
Bu alışma j¼rimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Mehmet ERDOĞAN

¼ye: Doç. Dr. Selçuk UYGUN

¼ye: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Zeki G¼VEN

Tez Savunma Tarihi: 23/ 01/ 2015

Mezuniyet Tarihi: .../ .../ 2015

Onay

.../ .../ 2015

Prof. Dr. Yusuf TEPELİ

Enstit¼ M¼d¼r¼

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans / Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışmada alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

23 / 01 / 2015

Baki ALTUNAL

ÖNSÖZ

Akademik anlamda yaptığım çalışmamın başlangıcı olan bu çalışmada; disiplinli çalışmanın, emeğe saygının, sistemli ilerleme kaydetmenin önemini ve zorluğunu çok iyi anladığım bu çalışmanın tamamlanmasında; bilgi birikimi, düşünceleri, hayat tecrübesi, anlayışı, güzel bir rol modeli oluşu, kişiliği ile her zaman örnek alacağım, güvenini hep yanımda hissettiğim değerli tez danışmanım, saygı değer hocam Doç. Dr. Selçuk UYGUN' a yardımlarından ve bu tezin tamamlanmasında gösterdiği titiz çalışmalarından dolayı şükranlarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgilerinden, tecrübelerinden faydalandığım, süreç boyunca yanımda olduklarını bildiğim için beni her konuda cesaretlendiren ve desteklerini hep hissettiğim değerli arkadaşlarıma ve dostlarıma teşekkür ederim.

Çalışmalarında bana akademik anlamda her konuda destek sağlayan, benden bilgisini ve hoşgörüsünü eksik etmeyen, bana cesaret ve güven veren hocam Dr. Gizem ÖZEN' e tüm yardımları için teşekkürlerimi sunarım.

Kahramanmaraş Dumlupınar İlkokulu yöneticilerine ve nitel çalışmamda bana yardımcı olan sevgili ablam Özlem ALTUNAL' a, öğrencilerine ve okul müdürüne çok teşekkür ederim.

Hayatımın her anında ve aldığım bütün kararlarda her zaman yanımda olan, beni destekleyen, çalışmalarım boyunca bilgisinden ve tecrübesinden yararlandığım anneme ve beni olgunlukla karşılayan Sema DEĞİRMENCİ' ye teşekkürlerimi sunarım.

Sevgili kardeşim Tayfun ALTUNAL' a bana sağladığı motivasyon ve manevi desteğinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak bugünlere gelmemde en büyük emeği olan babama sonsuz teşekkür ederim.

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
Bknz	: Bakınız
Vd	: Ve Diğerleri
S	: Sayfa

ÖZET

İLKOKUL 4. SINIF İNGİLİZCE DERS KİTAPLARININ TÜRK KÜLTÜRÜNE AİT DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Altunal, Baki

Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Öğretim

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Selçuk UYGUN

Şubat 2015, 143 sayfa

Kültürel değerler, ulusların özünü oluşturan, dünya coğrafyasında hayatta kalmalarını sağlayan ve gelecek nesillerin devamını sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Kültürel değerleri yeni kuşaklara aktarmak, okulun en önemli amaçlarından biridir ve okul kültürel değerleri yeni nesillere aktarma görevini yerine getirirken çeşitli materyaller kullanır. Bu materyallerin en önemlisi ve vazgeçilmezi ise ders kitaplarıdır.

Kitaplar, bireylerin gelişim özellikleri, içinde buldukları sosyal çevreleri ve ülke politikaları dikkate alınarak hazırlanır. Okul aracılığıyla toplumda birey olması için yetiştirilen kişiler toplumun maddî ve manevî değerlerine uygun olarak eğitilmelidir. Bu anlamda hazırlanan ders kitapları Türk kültürünün maddi ve manevi değerlerini içermelidir ve bireyin topluma uyumu konusunda ona yardımcı ve yol gösterici bir özellik taşımalıdır.

Bu çalışmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İlkokullarda dördüncü sınıf seviyesinde okutulan Talim ve Terbiye Kurulunun tavsiye ettiği, öğretmen görüşlerine dayalı olarak seçilen İngilizce ders kitaplarını aile, dil, din, yardımseverlik ve saygı değerleri açısından incelemektir. Bu araştırmada, ders kitaplarının analizi kültürel değerler ve ders kitapları üzerine yapılmış incelemelere bağlı olarak ulaşılabilen literatür kapsamında, ders kitaplarının gerek görseller gerek metin içerikleri açısından kültürel değerlerimizle ilişkisi belirlenen kültür öğeleri dikkate alınarak yapılmış betimsel incelemeye dayalı nitel bir çalışmadır. Belirlenen değerler doğrultusunda ulaşılan veriler nitel olarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın evrenini, Türkiye genelinde İlkokul 4. sınıf seviyesinde kullanılan İngilizce ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise

Kahramanmaraş ili merkez Dumlupınar İlkokulunda kullanılan öğretmen görüşlerine dayalı olarak seçilen, Talim ve Terbiye Kurulunun tavsiye ettiği Time For English ve Spring 4 adlı ders kitapları oluşturmaktadır.

İlköğretim 4. sınıf düzeyinde hazırlanan İngilizce eğitim kitaplarında yapılan araştırmalar, bu kitapların kültürel öğelerin aktarılmasında rol oynadığını göstermektedir. Yapılan literatür taramasına göre incelenen kaynaklarda maddî ve manevî kültür değerlerine verilebilecek örnekler mevcuttur. Maddî kültür öğelerinde: sanat eserleri, binalar, müzik aletleri, şehirler, kıyafet, giyim kuşam, kitaplar, günlük hayatta kullanılan araç gereçler, edebiyat eserleri örnek olarak gösterilebilir. Manevî kültür öğelerine ise, bir ulusa mensup olan bireylerin oluşturduğu inanç ve manevi yaşamsal değerler örnek olarak gösterilmektedir. Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak kültürel değerleri yansıtıp yansıtmadığı açısından incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda ilkokul 4. sınıf seviyesinde kullanılan, çalışmamızın örneklemini olarak seçilen İngilizce ders kitaplarının Türk kültürünün maddî ve manevî değerlerini taşımadığı, kültürel değerleri yeni nesillere taşıyacak şekilde düzenlenmediği, aile, dil, din, saygı, yardımseverlik değerlerini yeterince taşımadığı ve daha çok popüler kültürün öğelerini yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Ders Kitabı, Değer

**THE STUDY OF THE ENGLISH COURSEBOOKS FOR 4TH GRADERS
BEING USED IN PRIMARY SCHOOLS IN TERMS OF TURKISH
CULTURE ELEMENTS**

ALTUNAL, Baki

Department of Educational Programs and Teaching, Master Thesis, 2015

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Selçuk UYGUN

February, 2015, 143 pages

ABSTRACT

Cultural values are one of the most important elements of nations which create their core, help them to live in the world and provide the continuation of new generations. One of the most important aims of the school is to transfer cultural values to new generations. And schools use different kinds of materials while carrying on this goal. Coursebooks are the most important element of these materials.

Coursebooks are prepared according to the growing periods of students, their social environment and politics. The people who are raised to be a person of a specific culture via schools should be educated according to spiritual and concrete values of that culture. So, coursebooks should include moral and concrete elements of the Turkish culture. And they should have specific characteristics to carry on cultural elements to new generations.

Aim of this study is to examine English coursebooks which are being used in 4th grade classes in public schools; recommended by national education authorities, selected according to opinion of teachers, in terms of selected cultural values which are determined as: family, language, religion, benevolence and respect. In this study, examination of coursebooks has done according to cultural values and academic studies on culture examinations in coursebooks in scope of reached sources in terms of visuals and text contents. This study is a descriptive study which relies on qualitative study. Datas which are reached according to the determined values are examined in scope of descriptive study.

Population of this study is the coursebooks for 4th graders being used in Turkey in primary public schools. Sampling of this study is English coursebooks: Time For English 4 and Spring 4 with their workbooks being used in

Kahramanmaraş Dumlupınar Primary School which are recommended by education authorities and selected according to teacher opinions of teachers.

Researches on coursebooks illustrate that these materials play an important role in transferring the culture to next generations. There are cultural examples of spiritual and cultural elements in literature.

Artworks, buildings, music instruments, cities, clothes, wearing styles, books, tools used in daily lives, literature works can be shown as concrete elements of culture. Beliefs and vital spiritual values created by a society which belongs to a nation can be shown as examples of spiritual values. Data collected from the study are examined whether they reflect cultural values or not depending on the sub problems of the study.

As a conclusion, 4th grade English lesson course books which are selected as samples of our research are not sufficient about Turkish culture's concrete spiritual elements and values and it is brought out that the books are not organized visually and textually. Moreover, it is found out that the books reflect popular global culture's elements.

Key Words: Culture, Coursebook, Value

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Amaç.....	6
1.3 Problem Cümlesi.....	6
1.4 Araştırmanın Alt Problemleri	6
1.5 Araştırmanın Önemi	7
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.7 Tanımlar	9
1.7.1. Kültür.....	10
1.7.2. Ders Kitabı.....	10
1.7.3. Değer.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Dil Araştırmaları.....	12
2. 2. Yabancı Dil Araştırmaları.....	12

2. 3. Kùltür Araştırmaları.....	15
2. 4. Tùrk Değerlerine Bir Bakış.....	19
2. 5. Tùrk Kùltüründe Aile.....	21
2. 6. Dil ve Tùrk Dili.....	22
2.6.1. Dil.....	22
2.6.2. Dilin Özellikleri	24
2.6.3. Ana Dil.....	24
2.6.4. Tùrk Dili.....	25
2.6.5. Dil ve Kùltür İlişkisi.....	27
2.6.5.1. Kùltürün Toplumsal Açıdan Önemi.....	28
2.6.5.2. Tùrk Toplumunda Kùltürün Önemi.....	29
2.6.6. Eğitimin Dil Öęesini Kullanarak Kùltür Aktarımındaki Yeri.....	31
2.7. Tùrk Kùltüründe Din.....	33
2.8. Tùrk Kùltüründe Yardımseverlik.....	34
2.9. Tùrk Kùltüründe Saygı.....	35
2.9.1. Saygı Eğitiminin Prensipleri.....	37
2.10. Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dil Öğretiminde Kùltürel Değerler.....	37
2.11. Yabancı Dil Olarak İngilizce.....	39
2.12. Yabancı Dil Eğitiminde/Öğretiminde Ders Kitapları.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	44
3.2. Araştırma Yöntemi	45

3.3. Evren ve Örneklem.....	49
3.3.1. Evren.....	49
3.3.2. Örneklem.....	50
3.4. Verilerin Kodlanması ve Analizi.....	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4. 1. İlköğretim 4. Sınıf Seviyesinde Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarında; a) Aile b) Dil c)Din d) Yardımseverlik e) Saygı Değerinin Ele Alınışı.....	54
4.2.1. Dördüncü Sınıf İngilizce Spring 4 Birinci Ders Kitabı.....	54
4.2.1.1. Aile.....	54
4.2.1.2. Dil.....	56
4.2.1.3. Din.....	57
4.2.1.4. Yardımseverlik.....	58
4.2.1.5. Saygı.....	59
4. 2. 2. İngilizce Spring 4 İkinci Ders Kitabı.....	60
4.2.2.1. Aile.....	60
4.2.2.2. Dil.....	62
4.2.2.3. Din.....	63
4.2.2.4. Yardımseverlik.....	63
4.2.2.5. Saygı.....	64
4. 2. 3. Time For English 4 Ders Kitabı ve Yardımcı Kitabı.....	65
4.2.3.1. Aile.....	65
4.2.3.2. Dil.....	68
4.2.3.3. Din.....	68

4.2.3.4. Yardımseverlik.....	68
4.2.3.5. Saygı.....	68
4. 3. İlköğretim 4. Sınıf Seviyesinde Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarında; a) Aile b) Dil c) Din d) Yardımseverlik e) Saygı Değerlerinin Kitaplarda Ele Alınışının Bu Değerlerin Aktarımında Ele Alınan Konuya Uygunluğu.....	70
4.3.1. Spring 1 İngilizce Ders Kitabı.....	70
4.3.1.1. Aile	70
4.3.1.2. Dil	71
4.3.1.3. Din.....	71
4.3.1.4. Yardımseverlik	72
4.3.1.5. Saygı	72
4. 3. 2. Spring 2 İngilizce Ders Kitabı.....	74
4.3.2.1. Aile	74
4.3.2.2. Dil	75
4.3.2.3. Din	75
4.3.2.4. Yardımseverlik	75
4.3.2.5. Saygı	76
4. 3. 3. Time For English İngilizce Ders Kitabı	76
4.3.3.1. Aile	76
4.3.3.2. Dil	77
4.3.3.3. Din	77
4.3.3.4. Yardımseverlik	77
4.3.3.5. Saygı	77
4. 4. İlköğretim Dördüncü Sınıf seviyesinde Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarında; a)Aile b) Dil c)Din d) Yardımseverlik e) Saygı Değerlerinin Türk Kültürüne Uygunluğu.....	78

4.4.1. Spring 1 Adlı İngilizce Ders Kitabı.....	78
4.4.1.1. Aile.....	78
4.4.1.2. Dil.....	79
4.4.1.3. Din.....	80
4.4.1.4. Yardımseverlik.....	81
4.4.1.5. Saygı.....	81
4.4.2. Spring 2 İngilizce Ders Kitabı.....	83
4.4.2.1. Aile.....	83
4.4.2.2. Dil.....	84
4.4.2.3. Din.....	84
4.4.2.4. Yardımseverlik.....	84
4.4.2.5. Saygı.....	85
4.4.3. Time For English İngilizce Ders Kitabı	85
4.4.3.1. Aile	85
4.4.3.2. Dil	86
4.4.3.3. Din	86
4.4.3.4. Yardımseverlik	86
4.4.3.5. Saygı	86

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	88
5.1.1. Aile	88
5.1.2. Dil	90
5.1.3. Din	92
5.1.4. Yardımseverlik	93

5.1.5. Saygı	94
5. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	95
5. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	97
5. 3. 1. Aile	97
5. 3. 2. Dil.....	99
5. 3. 3. Din	100
5. 3. 4. Yardımseverlik	101
5. 3. 5. Saygı.....	102
5. 4. Öneriler.....	103
5. 4. 1. Araştırma Konusuna İlişkin Öneriler	103
5.4. 2. Araştırma Yöntemine İlişkin Öneriler	104
5. 4. 3. Araştırma Sonucuna İlişkin Öneriler	104
KAYNAKÇA	105
EKLER	124
EK 1.....	124
EK 2.....	139
ÖZGEÇMİŞ	142
BİLDİRİM	143

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, alt problemleri, önemi, tanımlar ve sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Okul, kültürü aktaran, kültürü yeni kuşaklara devreden ve bu bağlamda kültürün devamlılığını sağlayan bir kurumdur. Doğan (2001: 74)'a göre "Eğitim, yetişkinlerin yetişmekte olan kuşakları toplumsal hayata hazırlama sürecidir. Genç kuşaklar yaşadıkları toplumun tarihini ve kültürünü eğitim yoluyla öğrenirler." Bu bağlamda eğitim, toplumsal, yaşamsal ve millî ahlâk değerlerini yeni nesillere aktarmakla yükümlüdür. Demirel (2000: 24)'e göre:

Eğitim, hayatın her alanında vardır ve hayatın sonuna kadar devam eder. Toplumlar kendi yapılarına uygun bireyleri bir eğitim sistemi içinde ve bir süreçte gerçekleştirmektedir. Okullar, bireylerin eğitilmesi işlevini gören, belli bir sürede planlı, amaçlı ve sistemli öğretimin yapıldığı kurumlardır. İlköğretim eğitim sistemimizin ilk basamağıdır. Amacı her Türk çocuğunun iyi birer yurttaş için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmasını, millî ahlâk anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda, hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktadır.

İlkokul yılları bireyin topluma hazırlanması sürecinde ilk adımdır ve özel bir öneme sahiptir. Bu dönemde bireyin mevcut kültürün özelliklerini kazanması özel bir önem arz etmektedir. Macit (2010: 9)'e göre "Kültür bir toplumun üyelerinin paylaştıkları, birbirlerine ve gelecek kuşaklara ilettikleri, toplumun yarattığı, değer verdiği, paylaştığı bütün maddî ve manevî öğelerin toplamıdır." Okulun kültürü aktaran rolü dikkate alındığında, ilkokul seviyesinde kullanılacak olan kitapların ve hatta kullanılacak her materyalin ayrı bir önem taşıdığı görülmektedir. Turan (2009: 29)'a göre "Millet inşa edenler; kitlelere heyecan vermek, millî duyguları uyandırmak ve milleti yüce bir amaç etrafında toplamak yani millete millî bir kimlik vermek için millî sembolleri sıklıkla kullanmışlardır." Bu anlamda eğitim yoluyla

millî değerleri gelecek kuşaklara aktarmanın önemi anlaşılmış olacaktır. Dil eğitimi de ülkemizde giderek yaygınlaşan ve bu konuda sürekli yeni programlar yapılmaya gayret edilen ve daha erken yaşlarda öğretilmeye çalışılan bir disiplindir. Dil öğretiminin erken yaşlarda başlaması, kültür kavramına daha fazla önem verilmesine neden olmuştur. Dil öğretimi, kültür kavramını ön plana çıkarmış ve dil kültürel nakledici bir sistem görevini üstlenmiştir. Brown (1987: 4)'a göre "Dil, belli bir kültür içinde yaşayan tüm insanlara ya da o kültürün sistemini öğrenen diğer insanlara konuşmak ya da iletişime geçmesine olanak sağlayacak bir sistemdir."

Bu durum göz önüne alınmadığı takdirde farklı bir kültürün izlerini üzerinde taşıyan birey ilerleyen yıllarda kendi toplumu içerisinde farklı sorunlarla karşılaşacaktır. Birey toplumun yıllar içinde oluşturduğu değerlere uygun olarak eğitildiğinde bu sorun ortadan kalkacaktır. Turan (2009: 29)'a göre bu değerler: ortak dil, tarih, kültür, düşüncedir.

Kültür kavramıyla sıkı ilişki içinde olan bir diğer olgu ise dindir. Danacı (2009: 94)'ya göre "Din, kültür öğeleri arasında kabul edilen ve kültür içinde önemli bir yere sahip olan bir olgudur." Kültürel değerler arasında din değeri yer almaktadır ve bu durum maddî kültür ve manevî kültürün etkileşimini, manevî değerlerin maddi değerlere yansımaları ortaya koymaktadır. Camiler ve İslâm öğelerini taşıyan, millete mal olmuş birçok öge buna örnek olarak gösterilebilir.

Genç kuşaklar, içinde yaşadıkları toplumun kültürünü eğitim yoluyla öğrenirler ve günlük hayatlarına yansıtırlar. Bu kurumlarda öğretimi yapılan disiplinler, genel olarak kitaplar aracılığıyla uygulamaya dönüşür ve hayat bulur. Kitapların birincil ders materyalleri olması, öğrencilerin birey olması açısından ve eğitsel açıdan taşıdığı önemi göstermektedir. Programlar, kültürel öğeleri ve devlet politikalarını içinde barındırır. Bu içinde barındırma ise Türk toplumunun maddi ve manevi birçok değerini içinde alır. Meraç (2006: 1)'a göre "Ders kitapları, eğitim programının temel unsurlarından biridir. Bu da ders kitaplarının kültürel değerlerle içerik anlamında ilişkisini gerektirir. Programlar ile öğrenci arasındaki köprü vazifesi görmektedir." Türk toplumunun millî, maddî ve manevî değerleri bu anlamda kitaplara zorunlu olarak yansıtılmalıdır. Meraç (2006: 65)'a göre "Türk tarihinin anlatıldığı ders kitaplarında milliyetçilik, yoğun olarak verilmeye çalışılan kavramlardan biridir. Ders kitabı incelendiğinde bu hemen her noktada görülmektedir. Ders kitaplarında bu anlayışın örneklerini bolca görmek mümkündür."

Meraç (2006: 44)'a göre "Türkiye'de ders kitapları seçilirken, Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından kabul edilmiş olmasına bakılmaktadır. Ayrıca Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmış olması gerekmektedir." Diğer bir deyişle ders kitaplarının seçimi, Talim Terbiye Kurulunca yani bir otoriteye bağlı olarak yapılmaktadır.

Eğitimin kültür taşıyıcısı rolü kullanılan ders kitaplarına yansıtılmalıdır. Bireyi toplum üyesi haline getirmede bu bir zorunluluktur. Çapar (2004: 1)'a göre "Eğitim, bir yandan bireyin toplumsallaşmasını sağlar; öte yandan da "kalıcı ve istendik davranışlar" kazandırmak suretiyle bireyin, devletin istediği veya beklediği yönde bir kültür edinmesine katkı sunar." Yetiştirilmek istenen birey, devlet politikasına bağlı olarak okul yoluyla eğitilecektir. Ancak, "Öğretmenlerin çoğu kitap seçme sürecinde yetersizdir; hatta çoğunun durumlarına uygun olan kitabı seçmede durumdan habersizdir" (Garinger, 2006'dan aktaran Akış, 2006, s, 120).

Son zamanlarda hız ve önem kazanan yabancı dil eğitimi kültürel anlamda dikkate alınması gereken konulardan biridir. Danacı (2009: 19-20)'ya göre "Yabancı dil eğitiminde kültürün aktarımı ve kültürel öğeler konusu tartışılan ve tartışmaya açık bir konu olmasına rağmen bu konuda fazla çalışma yapılmamıştır." Yabancı dil öğretimi konusunda hedef dilin kültürünün ders kitaplarına yansıtılması gereği bu tartışmalardan biridir. Kılıçoğlu (2008: 43)'na göre "Dilini öğrendiği kültüre ait örnekler, yabancı isimlerle geçiştirilmiş, konuyla ilgili birkaç fotoğraftan öteye gidilememiştir. Öyle ki resimlemelerle oluşturulmuş yabancı tiplerden bazıları sanki Türk kültüründen çıkmış gibidir. Ayrıca Türk kültürünü yansıtan tipler de bir başka kültür tiplmesi gibi durmaktadır." Başka bir görüş ise, yabancı dille eğitim yapmadan önce hatta yabancı dil öğretirken dahi millî kültür aktarımı yapılması yönündedir. Çelebi (2006: 297)'ye göre "Görüldüğü gibi, yabancı dil öğretimi öncelikle iyi bir anadili eğitimini gerektirmektedir. Zirâ, başka bir ülkenin dilini eğitim dili olarak kullanmanın, ne kuramsal ne de deneysel bir geçerliliği vardır. Anadilini iyi bir şekilde öğrenmeyen yabancı bir dili istenilen düzeyde öğrenmesi mümkün değildir. Bunun aksini ortaya çıkaran hiçbir bilimsel araştırma yoktur." Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımını zararlı gören bir başka görüşte ise, kültür aktarımını tamamen bir yozlaştırma politikası görülmektedir. Ozil (1999: 7)'e göre "Kültür öğelerinin bu kadar yetersiz olduğu kitapların seçilmesinde ise akla iki değişik amaç gelmektedir. Devlet ya öğrencilerin değişik kültürlerden etkilenip kendi öz kültürlerini kaybedeceklerinden çekinmekte ve bu seçimi bilinçli

şekilde yapmaktadır ya da dil öğretiminde kültür faktörünün önemini kavrayamamıştır.” Aytar ve Öğretir (2008: 15)’e göre “İkinci dili öğrenme dil gelişimi ile birlikte ele alınan bir konudur. Ayrı ana dilleri olan anne babaların çocukları kolaylıkla iki anadili öğrenirler. Ancak bir kişinin iki anadili olması zor ve ender rastlanan bir durumdur. İkinci bir dil öğretimi için dokuz-on iki yaş arasındaki çocuklar uygun olarak düşünülebilir. Daha erken yaşlarda başlayan yabancı dil eğitimi, çocuğun daha anadili üzerinde egemenlik kurmamış olması nedeniyle hem ana dilde hem de ikinci dil kullanımında olumsuz etkiler ortaya çıkartabilecektir.” Bu görüşler, yabancı dil öğretimi konusunda millî kültürün ders kitaplarına yansıtılmasını doğru bulmayan, millî kültürün aktarımının gerekliliğini savunan görüşlerdir. Diğer taraftan yabancı dil ders kitaplarında değerlerin aktarılmasında hedef kültürün kullanılmasını savunan görüşler de mevcuttur. Korkmaz (2009: 105)’a göre “Dilin kültürel öğeleri dil ile beraber öğreilmelidir böylece dil daha etkili konuşulacaktır.” Bir görüşte yabancı dil öğrenimi, kişisel gelişime ve hedef dildeki kültürü edinmeye katkı sağlayacaktır. Genç ve Kaya (2011: 21)’ya göre “Yabancı dil, öğrencilerin kişilerle olan iletişiminin gelişmesini sağlar. Öğrenciler, dilini öğrendikleri ulusun kültürüne ve yaşam tarzına anlayış göstermeyi öğrenir, kendi kültürünü başka kültürlerle karşılaştırma olanağı elde eder. Etkin bir yabancı dil öğrenimi kişinin zihinsel gelişmesini, bilişsel esnekliğini ve de anadil yeteneğini artıran çok değerli bir kazanımdır. Dil, kültürel içerikle beraber aktarılırsa, dil öğretimi daha anlamlı olacaktır şeklinde görüşler vardır. Rosberg (1995: 1)’e göre “Kültürel içerik yabancı dil öğretiminde motivasyonu sağlar, bunun için, dil dersleri anlamlı ve güncel olmak zorundadır.” Yabancı dil öğrenmenin önem kazanması, batılılaşma ve batıya özentisi birçok alanda olduğu gibi eğitim sisteminde de bazı değişikliklerin yapılmasına zemin hazırlamıştır. Bu durum eskiden daha fazla önemsenen bazı değerlerin yerine Avrupaya dönük değerlere yönelmesine ortam hazırlamıştır. Kurtoğlu (2009: 11)’na göre “yabancı dil öğrenimi” birçok değişikliği beraberinde getirmiştir ve bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

...küreselleşme sürecine kültürel ve siyasal anlamda uyum sağlamak üzere, millî kültürü ve millî kimliği yeniden tanımlama çabasıdır. Bu çabanın altında yatan en önemli neden ise, millî eğitimin temeli olan milliyetçi söylemi, insan hakları ve farklılıklara saygı, okullardaki ilişkilerin demokratikleşmesi gibi Avrupa Birliğinin eğitimle ilgili kriterleriyle uyumlu bir hâle getirmektir.

Daha önceki yıllarda önem verilen kültür kavramlarına zamanla daha az yer verilmesi ve bunların yerine daha çok küresel kültür ağırlıklı öğelere yönelmesi kültürel değerlerin muhafaza edilmesi konusunda kaygı verici seviyededir. Özdemir (2006: 30)'e göre "Günümüz eğitim öğretimindeki yabancı dillere yöneliş, ulusal dil açısından kaygı verici boyutlara ulaşmıştır. Yabancı bir dilde öğretim tartışmalarında dil-egemenlik ilişkisinin yeterince gözetilmediği görülmektedir." Burada da globalleşme etkisi altında kalındığı, kültür ve buna bağlı değerlerin yeniden vurgulanmaya çalışıldığı görülmektedir. Polat (2007: 143)'a göre "Günümüzün toplumsal ve kültürel bağlamında etkilerini açık olarak gösteren değişimler, yabancı dil öğrenme bağlamında da yeniden yapılanmaları ve dönüşümleri kaçınılmaz kılmıştır."

Günümüzde değerler eğitimi adı altında, toplumsal anlamda önemli olan değerleri, yeni nesillere kazandırmak için birçok çalışma yapılmaya başlanmış ve saygı, yardımseverlik gibi bazı değerler, özellikle bireylere kazandırılmasına önem vermeye başlanmıştır. Bu durum, değerler eğitimi yönergesiyle meşruluk kazandırılarak bireylere aktarılacak istenmektedir. Toplumsal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmek, değişen ve gelişen tehditler karşısında daha da önem kazanmaktadır. İlkokul dönemi bireylere kazandırılmak istenen değerlerin kazandırılmasında dönüm noktası teşkil etmektedir. Özmen, Er ve Gürgil (2012: 299)'e göre "İlköğretimde edindikleri bilgi, beceri ve değerler bu öğrencilerimizin tüm hayatlarını etkilemektedir. Bunun dışında ilköğretim kademesinde edinilen bilgi, beceri ve değerler diğer eğitim kademelerinin de temelini oluşturmaktadır. Bu yüzden ilköğretimde edinilen değerler çok daha önemli hale gelmektedir."

İlkokul dönemi maddî ve manevî değerlerin aktarılmasında ayrı bir öneme sahiptir ve ilkokul düzeyinde çeşitli ders içi etkinliklerde, kitap içeriklerinde, görsel ve metinsel olarak aktarılması planlanan değerler mevcuttur. Bir toplumun kültürünü oluşturan değerler çok çeşitlidir. Bu değerlerin bir kısmı üzerinde bazı çalışmalar da yapılmaktadır. Örneğin, Özen (2012: 284)'in toplumun demokratik değerlerini yansıttığını düşündüğü değerler; "adil olma", "aile", "bağımsızlık", "barış", "bilimsellik", "çalışkanlık", "dayanışma", "duyarlılık", "dürüstlük", "estetik", "hoşgörü", "misafirperverlik", "özgürlük", "sağlıklı olmaya önem verme", "saygı", "sevgi", "sorumluluk", "temizlik", "vatanseverlik" ve "yardımseverliktir."

İlkokul 4. sınıf seviyesinde, Türk kültür öğelerinin yabancı dil ders kitaplarında yer almasını destekleyen, ulusal kültürel öğelerin yansıtılması gereğini vurgulayan çalışmanın olmadığı ve bu konu üzerine yoğunlaşmadığı, konunun farklı boyutlarının ele alındığı görülmüştür. İngilizce eğitiminin hız kazandığı günümüzde; aile, dil, din, yardımseverlik, saygı gibi ulusal kültürel değerleri yabancı dil ders kitaplarında ele alırken, bu değerleri öğrencilere yansıtmada yeterli değildir. Yapılan literatür taramasında, Türk kültür değerleri anlamında karşımıza en sık çıkan değerler; aile, dil, din, yardımseverlik ve saygıdır.

1.2. Amaç

Ders kitaplarında Türk kültür değerlerinden aile, dil, din, yardımseverlik ve saygı değerlerinin aktarımının nasıl yer aldığı, günümüzde büyük önem verilen İngilizce öğretiminin aracı olan ders kitaplarında sadece hedef dilin dilbilgisinin mi aktarıldığı, aktarımı yapılan değerlerin Türk kültürüne uygunluğunun incelenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Prolem Cümlesi

İlkokul 4. sınıf düzeyinde kullanılan İngilizce ders kitapları Türk kültür değerleri açısından nasıl bir içeriğe sahiptir?

1.4. Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın alt problemleri genel problem cümlesine uygun olarak şöyledir:

- 1.** İlköğretim 4. sınıf seviyesinde kullanılan İngilizce ders kitaplarında; **a)** Aile **b)** Dil **c)** Din **d)** Yardımseverlik **e)** Saygı değerleri nasıl yer almaktadır?
- 2.** İlköğretim 4. sınıf seviyesinde kullanılan İngilizce ders kitaplarında; **a)** Aile **b)** Dil **c)** Din **d)** Yardımseverlik **e)** Saygı değerlerinin incelenen kitaplarda ele alınış şekilleri ele alınan konuyla bağdaşmakta mıdır?
- 3.** İlköğretim 4. sınıf seviyesinde kullanılan İngilizce ders kitaplarında; **a)** Aile **b)** Dil **c)** Din **d)** Yardımseverlik **e)** Saygı değerlerinin Türk kültürüne uygunluğu nedir?

1.5. Araştırmanın Önemi

Ders kitapları, öğretilen disiplinin yanında kültürel öğeleri de aktarır ve ders kitaplarının, hedef kültürün öğelerini aktarması kaçınılmazdır. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları, hedef dilin kültürel özelliklerini öğrencilere aktarmalıdır şeklindeki düşünce yaygın bir düşüncedir. Kuşçu, Aslan ve Coşkun (2012: 260)'a göre "Ders kitapları, yabancı dil öğretirken kültürel öğelerin de öğretimine yer vermelidir. Hatta eğitsel içerikte ana dilin kültürel öğeleri ile yabancı dilin kültürel öğeleri ilişkilendirilmelidir. Böylece öğrencinin, bilinen örneklerden hareketle diğer dilin kültürel öğeleri üzerine iletişim kurmaları sağlanır."

Gelişen dünya, küreselleşme gibi kavramlar kültüre zarar veren etmenlerdendir. Kültürel anlamda yozlaşmış bir nesil benliğini kaybetmeye mahkûm olacaktır. Gülerce (2010: 14)'ye göre "Millî ve manevî değerlerden yoksun yetişmiş nesiller, tutunacak dalı olmayan bahtsız kuşaklar, bu kavurucu rüzgâra daha çocuk yaşlarda teslim olmaktadır."

Yabancı değerler Türk toplumuna farklı şekillerde empoze olmaktadır ve kültürüne yabancı bir nesil oluşmaktadır. Bu durum Türk millî kültürünü olumsuz etkilemektedir. Gülerce (2013: 14)'ye göre "Yabancılaşmayı, çağdaşlık zanneden, medenileşmek ancak Batı'ya benzemekle olur diyen, bunu inkârcılığa kadar götürerek bizi biz yapan değerleri horlayan, bir çırpıda bütün geçmişini inkâr edebilen nesiller var."

Tarihsel süreçte Türk toplumunun batı dünyasına yönelişi Osmanlıda Tanzimat Dönemine denk gelerek başlamıştır. Özdemir (2006: 26)'e göre "Yabancı dil ilk kez, Mühendishane-i Bahri-i Hümayun ve Mühendishane-i Berri-i Hümayun okullarında Fransızca olarak okutulmaya başlanmıştır." Bu durum zamanın Osmanlı İmparatorluğunun Avrupa'ya kapılarını açtığını göstermektedir. " Kültürel değerler bağlamda ders kitaplarına göz gezdirdiğimizde, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren kullanılan kitaplarda ve programlarda daha çok millî ve kültürel değerlere sahip bireyler yetiştirilmeye çalışılmıştır. Ancak batı dünyasıyla etkileşim bu anlamda değişikliklere sebep olmuştur. Yani ülkemizde de yabancı dil öğretimi diğer ülkelerle olan ilişkilerden kaynaklanmıştır. Demirel (1993: 6)'e göre "Uluslararası ilişkilerin yoğunluk kazanması ile Türkiye'de, başka dillerin, özellikle uluslararası örgütlerde resmi dil olarak kabul edilen batı dillerinin öğrenilmesi bir gereksinim olarak ortaya

çıkılmış ve bunun sonucu olarak da yabancı dillerin öğretimi okul programlarında yer almıştır.”

Yabancı dil öğretimi, ister istemez kültüre de etki eder. Polat (1994: 27)’a göre “Yabancı dil öğrenme, öğretimin gerçekleştiği çevrenin koşullarınca biçimlenir. Bu bakımdan yabancı dil öğretimi, öğretimin gerçekleştiği kültürel ve sosyoekonomik bağlamda ayrı olarak ele alınamaz.”

Yabancı dil dersleri verilmeye başladığından bu yana çeşitli ülkelerde basılmış kitaplar kullanılmaktadır ve son zamanlarda tartışmaya açık olan görüşlerden bir tanesi de ülkemizdeki yeni jenerasyonun Avrupa biçimi yaşam tarzı özentisi içinde olmasıdır. Kültürel yozlaşmanın üstesinden gelinebilmesi için kültürel değerlerin ders kitaplarına yansıtılması gerekmektedir. Bu değerlere şunlar örnek olarak verilebilir: “Kahramanlık, yurtseverlik, mertlik, dindarlık, kanaatkârlık, tutumluluk, toprağa bağlılık, konuk severlik, saygı-hürmet, hayırseverlik, hoşgörülülük, namus-şereflik, ciddilik ve ağırbaşlılık, alçakgönüllülük ve iç temizlik” (Tezcan, 1974’den aktaran Aslanoğlu, 2005: 4). Bahsedilen bu değerlerin ders materyali olarak kullanılan kitaplara; gelecek nesillere kültürü aktarabilmesi için işlenmesi yerinde olacaktır. Ancak, ülkemizde yabancı dil eğitiminin başlaması ve farklı kültürleri yansıtan kitapların kullanılmaya başlaması kültürel anlamda bazı bozulmalara sebep olacağı yargısını beraberinde getirmektedir. Çelebi (2006: 291)’ye göre “yabancı dil öğretimi” ülkemizde yeterince olgun seviyeye gelmemiştir. Onun bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Birçok bilim adamı tarafından yıllardır dile getirilen “Yabancı Dille Öğretim” konusu ülkemizde maalesef henüz yeterince anlaşılan ve ciddiye alınan bir konu değildir. Türkiye’de yabancı dille öğretim arzusunun sebebini, yabancı dilin öğretilmemesine dayandırmak isabetli ancak eksik bir tanımlama olur. Çünkü özellikle batılı ülkeler yabancı dille öğretim yapan bazı misyoner okullarının varlığını Türkiye’ye uluslararası antlaşmalarla tescil ettirme gayretini gütmüşler ve de bunu başarmışlardır. Dünyanın hiçbir gelişmiş ülkesinde çağı yakalamak, teknoloji üretmek, bilimsel alanda ilerlemeler sağlamak amacıyla yabancı dille öğretim bir yol olarak seçilmezken, Türkiye’de bu dayatma (ülkemizdeki işbirlikçilerinin de katkısıyla) sanki özellikle uygulatılmak istenmektedir.

Yabancı dil dersleri alan öğrenciler hedef dilin kültüründen etkilenmekte ve bu durumda kendi dünyasında öğrendiklerini içselleştirmektedir. Yabancı dil öğrenen

birey, öğrendiği dilin kültürünü içselleştirdiğinden; erken yaşlarda yabancı dil eğitiminin, ulusal kültüre olumsuz etkisine dikkat çeken araştırmalar mevcuttur. Bu olumsuz etki, yabancı dil öğretiminde kullanılan İngilizce kitaplarında hedef kültürün ne kadar yansıtıldığı ve öğretim materyalinin içeriğinde bulunan kültürel öğelerle ilişkilidir. Bu durumda, kültürel değerlere daha hassas yaklaşılması gerekmektedir. Kültürel anlamda yozlaşan nesile, değerlerini koruyacak ve benimsetecek şekilde kitapların kullanılması ve kültürel değerleri uygun şekilde aktarmaya ağırlık verecek programların hazırlanması bir zorunluluktur.

Bu araştırma, ; yabancı dil eğitiminde kullanılan İngilizce ders kitaplarında, kültürel değerlerin yer alması gerekliliğini vurgulayan, Türk kültürünün maddî ve manevî değerlerine yabancı dil ders kitaplarında yer verilmesinin önemini ifâde eden bir çalışma olması sebebiyle, ayrıca bir önem arz etmektedir. Yabancı dil eğitiminde kullanılan ders kitaplarında kültür aktarımı konusu üzerine yapılan araştırmalarla zenginleşmekte olan İngilizce eğitim araştırmalarına farklı bir bakış açısı getirmektedir. Bunun başlıca sebebi ise, Türkiye’de gençlerin kültüründen uzak Avrupa özentisi bir tavır alacağıdır. “Dil emperyalizmi ise bütün dünyada Avrupa yanlısı ideolojilerle İngilizce öğretiminin doğal bir sonucudur” (Philippon, 1992’ den aktaran Özdemir, 2006: 31). Bu çalışmanın ilerleyen zamanda da İngilizce ders kitaplarının seçiminde fayda sağlayacak ve yol gösterecek bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2010- 2011 eğitim öğretim yılında ilköğretim 4. sınıf seviyesinde kullanılan, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının tavsiye ettiği, Time For English ve Spring 4 İngilizce ders kitaplarıdır. Bunlar: Güler Şilit ve Yalçın Aslantürk’ün hazırladığı “Spring 4” adlı kitabın birinci kısmı, ikinci kısmı ve workbook 1 ve workbook 2 (alıştırma kitabı 1 ve alıştırma kitabı 2) ile Aydan Ersöz, Abdülvahit Çakır, Neslihan Özkan, Paşa Tevfik Cephe, Gülşen Demir ve Bena Gül Peker’in yazdığı Time For English adlı ders kitabının yardımcı kitabı (workbook) ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Araştırmayı doğrudan ilgilendiren bazı tanımlar aşağıda ele alınmıştır:

1.7.1. Kültür

Kültür, ulusların yaşadığı sürece maddi ve manevi değerler açısından gerek yaşamsal, gerek anlayışsal olarak oluşturduğu değerler bütünüdür. Linton (1961: 29)' a göre ‘‘Kültür, belli bir topluluğa ait öğrenilmiş davranış biçimleridir.’’

1.7.2. Ders Kitabı

Ders kitabı, belli bir disiplinin ğretiminde öğrencilere kazandırılması hedeflenen kazanımlara ulaşmada gerek ğrenci gerek ğretmen açısından bir yardımcı niteliğinde ek bir kaynaktır. Oğuzkan (1974: 53)'a göre ders kitabı ‘‘Belli bir ders programına uygun olarak yazılan temel kaynaktır. Aytuna (1963: 218)'ya göre:

Ders kitapları, sınırlı da olsa öğrencilerin kendi kendine öğrenmesine yardımcı olacak birer kaynak niteliğindedir. ‘‘Ders konularına ait bilgileri öğrencilerin kendi kendine okuyarak, sıralı ve doğru bir biçimde öğrenmeleri için kullanılmak üzere, ğretim programlarına uygun biçimde ve özel bir amaç ile hazırlanmış yazılı bir metindir.

Ders kitapları, öğrenciye kazandırılmak istenen kazanımlar doğrultusunda içeriğin bir tertip ve düzen içinde, ğrenci seviyesine uygun olarak aktarılmasını sağlar. ‘‘Ders kitapları eğitim programlarının temel unsurlarından birisidir. Eğitim programı ile ğrenci arasındaki en iyi temel iletişim kaynağı ders kitaplarıdır’’ (Aycan vd. 2002'den aktaran zay ve Hasenekoğlu, 2006: 70). Ders kitapları ayrıca; öğrencilere, öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesinde, pratik yapılmasında, sınavların hazırlık aşamasında, ele alınan disipline ön hazırlık yapılması husnda önemli bir kaynak niteliğindedir. ‘‘Ders kitapları, eğitim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda; ğretim programlarındaki derslerin içeriği ile ilgili bilgileri öğrencilere sunan, pekiştirme, sınava hazırlama ve öğrenme hızlarına uygun çalışma olanağı sağlayan kullanışlı bir ğretim materyalidir’’ (Toprak, 1993'den aktaran Aydoğanlı, 2006: 5). Ders kitapları, devletin yönetim şeklinden yetiştirmek istediği insan tipine kadar birçok yapıyı doğrudan ya da dolaylı olarak bireye aktarır. apar

(2004: 10)'a göre "Devletin felsefi anlayışını ve yetiştirmek istediği insan tipini yansıtan birincil kaynaklardır."

1.7.3. Değer

Değer, her toplumda varlığını gösteren, var olduğu toplum için önemli olan uyulması gereken kurallar ve anlayışlar bütünüdür. Bozok (2010: 41)'e göre "Değer, bir toplumda benimsenmiş ve yaşatılmakta olan her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ve kıymettir. Değerlerin toplamı, kültürü oluşturmaktadır. Her toplum kendi kültür değerlerini, yaşadığı toplum içinde sürdürmektedir." Değer, toplumsal bir ifade içermektedir. Çelikkaya (1996: 168)' ya göre "Bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insâni, ideolojik veya ahlaki kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetler olarak tanımlamıştır." Değer; benimsenen, gerekli olduğuna inanılan sistemler bütünü olarak algılanmaktadır. Kızılçelik ve Erjem (1994: 99)'e göre "Değer, bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatini yansıtan genelleştirilmiş temel ahlaki ilke veya inançlara denir."

Değer, bir toplumun düzen içinde varlığını devam ettirmesini sağlayan, manevî değerler toplamıdır. Bozok (2010: 42)'a göre "Bir milletin fertlerini bir arada tutan en güçlü bağ olan millî ve manevî değerler; aile, ahlâk ve devlet müesseselerinin de devamını sağlayan en önemli unsurdur." Değer, içinde ahlâk anlayışını barındıran bir kavramdır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında değer, "bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâki ilke ya da inançlar" (Şen, 2007'den aktaran Şahin ve Ersoy, 2012: 1536) olarak tanımlanmıştır.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ders kitaplarının kültürel öğeler açısından incelenmesi konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde bazı araştırmalar bu bölümde tanımlanmış ve bu çerçevede araştırmanın çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Türk kültürünü yansıtan ve araştırmamızda inceleme konusu olan bazı değerler alt başlıklar hâlinde tartışılmıştır.

2. 1. Dil Araştırmaları

Üzüm (2012), “Çankırı Poşaları Dil ve Kültür Araştırması” adlı çalışmasında, Türkçeye iç içe yaşayan ve etkileşim hâlinde olan Poşa dilinin Türkçeye etkilerini ya da zıt yönde Türkçenin bu dil üzerindeki etkisini tespit edebilmek için Poşa dilinin tamamen yok olmadan araştırılması, belgelendirilmesi aracılığıyla, bu eksikliği az da olsa gidermeyi amaçlamıştır. Araştırma modeli olarak ise, alan araştırması seçilmiştir. Bulgularda, Türkiye’de yaşayan küçük gruplardan biri olduğu bilinen Poşaların dilsel ve kültürel özellikleri temel düzeyde tanımlanmıştır. Ayrıca Poşa diline Türkçeden geçen sözcüklerin Poşa diline uygun hâle getirilerek kullanıldığını tespit etmiştir. Sonuç olarak, Poşa dilinin incelenmesinin Türk diline katkı sağlayacağı ve bu gibi çalışmaların dil bilimi açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. 2. Yabancı Dil Araştırmaları

Ertürk (2013), “An Efl Course Book Evaluation: *Unique 6*, Teachers’ And Students’ Perspectives” adlı çalışmasında, *Unique 6* adlı İngilizce ders kitabını 12 öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayanarak incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmasında nitel araştırmalara dayalı betimsel analiz yöntemini kullanmıştır. Bulgularında ise, *Unique 6* adlı İngilizce ders kitabının sınıf atmosferine uygun bir kitap olduğu hakkında bulgulara ulaşmıştır. Sonuç kısmında ise, *Unique 6* İngilizce ders kitabında yapıldığı gibi ders kitabı seçiminde uygun olan kitaba erişmek için ve daha sağlıklı seçimler yapabilmek için ders kitabı seçim ve değerlendirilmesine daha fazla önem verilmesi ve bu konuda daha fazla çalışma yapılması gerektiği konusunda sonuçlara ulaşmıştır.

Aydoğanlı (2006), “*Endüstri Meslek Liselerinde Okutulmakta Olan İngilizce*

Ders Kitabı ve Haftalık Ders Saatlerine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma (Gaziantep İli Merkez İlçeleri Şehitkâmil ve Şahinbey İle Nizip, Araban İlçeleri; Kilis ve Şanlıurfa İlleri Örneği)'' adlı çalışmada, İngilizce ders kitabının eleştirel bir bakış açısı ile incelenmesi; kitapların içerik, dil, öğrenci seviyesine uygunluk, format, çekicilik, anlamlılık öğrenmeye katkısı, öğretimde kullanım kolaylığı vb. açılardan incelenmesini amaçlamıştır. Bu araştırmasında, Endüstri Meslek Lisesi öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin lise 1. sınıfta okutulan İngilizce ders kitapları ve haftalık ders saatlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi için tarama modelinden yararlanmıştır. Bulgularında ise, bazı ailelerin kız çocuklarını endüstri meslek liselerine göndermemelerinin önyargılardan kaynaklandığı, öğrencilerin babalarının mesleklerinin meslek liselerini tercih etmelerinde etkili olduğu, kırsaldan gelen öğrencilerin şehir merkezindeki okullarda eğitimin kaliteli olduğu düşüncesiyle meslek liselerine geldiği, öğrencilerin çoğunun bu okullara gelmeden önce yeterli yabancı dil eğitimi almadığı gibi bulgulara ulaşmıştır. Sonuç olarak; ders kitabı, öğretmen kitabı, alıştırmaya kitabı ve diğer malzemeler (defter, teksir, fotokopi) ile bu malzemeleri destekleyecek radyo, televizyon vb. teknik donanım ve araçların, öncelikle öğrencinin düzeyine uygun ve anlaşılır nitelikte olmasına dikkat edilmelidir gibi sonuçlara ulaşmıştır.

Acar (2006), '*Designing An Effective Elt Primary School Textbook Model By Means Of Evaluating The Primary School Elt Textbooks: A Sample In The Designated Group and Context*'' adlı çalışmada, Türkiye'de devlet ilkokullarında modern kitap incelemesine dayalı seçilerek kullanılan Spotlight on English adlı İngilizce ders kitabını incelemek ve kitabın zayıf kalan yönlerine tamamlayıcı bir model geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi olarak, anket yöntemi kullanılmıştır. Bulgularında ise, toplanan veriler ışığında kitabın özellikle dil içeriğinde, dizayn ve organizasyon, dil becerileri, egzersiz ve aktivitelerde önemli zayıflıkları olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak ise, öğretmenlerin görüşleri alınarak kitaplar hakkında görüş toplamaya yönelik olarak yapılacak bu gibi çalışmalarla kitapların zayıf ve güçlü yönlerinin bulunarak daha verimli ve kısa zaman sürecinde daha etkili dil öğretimi yapılabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Akış (2006), '*A Comperative Study of Coursebook Evaluation and Selection Principles of EFL Teachers At State and Private Schools*'' adlı çalışmada, ders

kitabı seçiminde öğretmenlerin özel bir yol izleyip izlemediğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Yöntem olarak, öğretmenlerden görüş elde edebilmek için bir ölçek kullanarak yarı deneysel bir araştırma yapmıştır. Öğretmenlerin özel okulda ya da devlet okulunda çalışıyor olmasının, ders kitabı seçiminde etkili bir etmen olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sonuç olarak ise, kitap seçiminin özel ihtiyaçlara dayandığından bahsetmiş ve etkili bir öğretmenin ders kitabı seçimine dikkat etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Kılıçoğlu (2008), ‘*İlköğretim İngilizce Ders Kitaplarındaki (11-14 Yaş) Resimlemelerin Çocukların Yaş Grubuna Uygunluğu*’ adlı çalışmada, ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıfta okutulan İngilizce ders kitaplarında kullanılan resimlemelerin, kitap içerisindeki dağılımlarıyla beraber çocukların yaş grubuna uygun, sanatsal yönlerini destekleyici, metinlerle ilişkili resimlemeler olup olmadığının araştırılmasını amaçlamıştır. Bunun yanında sözü edilen kitaplarda kullanılan görsellerin plastik problemleri de ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada yöntem olarak betimsel analiz yöntemini kullanmış ve görselleri incelemiştir. Bulgularında ise, 6, 7 ve 8. sınıf İngilizce ders kitaplarında kullanılan görsellerin çocukların yaş grubuna uygun olarak; kapak, fotoğraf ve resimlemeler açısından yeterli ve yetersiz yönlerini incelemiştir. Yaptığı çalışmada, çocuklar açısından incelenen görsellerin hem olumlu, hem olumsuz taraflarının olduğunu tespit etmiştir. Sonuç olarak ise, bazı görsellerin kullanıldığı sınıf seviyesine uygun olduğu, bazılarının ise uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Aktaş (2008), ‘*Türkiye’de Genel Liselerde 1950-1960 Yılları Arasında Okutulan İngilizce Ders Kitaplarının Pedagojik Açısından Değerlendirilmesi*’ adlı çalışmada, ülkemizde 1950-1960 yılları arasında genel liselerde okutulan İngilizce ders kitapları pedagojik açıdan incelenerek söz konusu kitapların dönemin pedagojik anlayışı bağlamında ders kitabında bulunması gereken niteliklere ne ölçüde sahip olduğunu saptamaya çalışılmıştır. Araştırmasında içerik analizi yöntemini kullanmıştır. İncelediği kitapları dil ve anlatım bakımından uygun olan ve olmayan yönlerini bulmuştur. Kitapları pedagojik açıdan uygun olduğu ve olmadığı yönleri bulmuştur. Sonuç olarak yabancı dil eğitiminde kullanılan ders kitaplarının dil, anlatım ve pedagojik açıdan uygun olmasının yabancı dil eğitiminin kalitesini artıracak sonucuna ulaşılmıştır ve incelenen kitapların; eğitim- öğretim kriterlerinin uygun olmadığı, bilimsel içerik açısından uygun olduğu tespit edilmiştir.

Çelik (2011), ‘Ortaöğretim İngilizce Ders Kitabı Breeze 9 Hakkında Öğrenci, Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri’ adlı çalışmasında, Breeze 9 adlı İngilizce ders kitabı hakkında öğrenci, öğretmen ve müfettiş görüşlerini almayı amaçlamıştır. Çelik, incelediği kitabı, biçimsel özellikler, biçimsel düzen, yeterlilik bakımından incelemiş ve öneriler getirmiştir. Yöntem olarak, hâlen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır. Bulgularda ise, genel lise 9. sınıf öğrencilerinin kitabın genel görünüşünü ilgi çekici ve estetik bulmadıklarını, öğretmenlerin yazı puntosunu yeterli bulurken müfettişlerin, yazı puntosunun bir punto daha yükseltilmesi gerektiğini ifade ettiğini belirtmiştir. Öğrencilerin ise kitapta kullanılan görsellerin görünüşlerini uygun bulduğunu tespit etmiştir. Sonuç olarak, dört dil becerisinin dengeli dağıtılmasının daha uygun ve kaliteli öğretime kapı açacağını, iletişim becerilerini daha da geliştireceğine, ders sonu alıştırmaların daha sistemli dil edinimine yardımcı olacağı gibi sonuçlara ulaşmıştır.

2. 3. Kültür Araştırmaları

Kan (2010), ‘‘Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Kültür Öğeleri Açısından İncelenmesi’’ adlı çalışmasında, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabının (MEB, 2008) kültür öğelerine ne ölçüde yer verdiği ve bunları nasıl aktardığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Yöntem olarak çalışma, betimsel tarama modelinde yapılan bir araştırmadır. Bulgularda ise, dil ile ilgili kültür öğelerinden deyimler, mecâzi ifadeler, atasözleri, özdeyişler, ağız özellikleri, ikilemeler ve yansımalar yer verildiği tespit edilmiştir. Deyimler ve mecazî ifadeler ön planda iken yansımalar ve atasözlerinin az kullanıldığını tespit etmiştir. Sonuçlarda ise, incelenen ders kitabında dil, din, tarih, örf ve âdetler, aile ve akrabalık ilişkileri, giyim kuşam, sanat, spor, yiyecek, içecek ve beslenme, vatan ve evrensel değerler ile ilgili kültür öğelerine yer verildiği tespit edilmiştir. Bu kültür öğeleri metinler ve resimlerle öğrencilere aktarılmaya çalışılmıştır, sonucuna ulaşmıştır.

Çalışkan (2009), ‘‘Creating Cultural Awareness In Language Classrooms’’ adlı çalışmasında, hedef dili öğrenen öğrencilerin hedef kültürü de öğrenmelerini ve yabancı dil öğretmenlerinin dil öğretirken hedef kültür hakkında farkındalık uyandırmasının gereğini vurgulamayı amaçlamıştır. Çalışkan; araştırma modeli

olarak, bir davranışın veya tutumun incelenmesinde kullanılan survey yöntemine dayalı bir araştırma yapmıştır. Bulgular kısmında, öğrencilerin, yaş ve cinsiyet gibi özelliklerinin hedef kültürü kabulünde ve anlayışında etkili olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Sonuç olarak, kültürel farklılıklar ve yeni kültürlerle karşı öğrencilerin çoğunun açık olduğu, bayan öğrencilerin ve yaşı daha genç olanların hedef kültüre daha pozitif yaklaştığı bu nedenle hedef dil aktarımının erken yaşlarda daha uygun ve yerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çapar (2004), ‘*Türk Ulusal Eğitim Sisteminde Öteki ve Ötekiye Yaklaşım*’ adlı çalışmasında, Türkiye’de Türk ve Müslüman kimliği dışında kalan etnik unsurların Türk ulusal eğitim sisteminde nasıl değerlendirildiğini tespit etmeyi amaçladığı çalışmasında literatür taraması yöntemini kullanmış ve yaptığı çalışmasında ders kitaplarında ulusal değerleri incelemiştir. Diğer etnik unsurlara ve inançlara incelenen ders kitaplarında yer verilmediğini görmüştür. Sonuç kısmında ise, ders kitaplarının devletin ideolojisini yansıtan araçlar olduğu sonucuna varmış ve öteki olarak adlandırılan unsurların varlığından incelenen kaynaklarda ya çok az, ya da hiç söz edilmediği sonucuna ulaşmıştır.

Ertürk (2006), ‘*Ders Kitaplarında Toplum, Yurttaşlık, Vatanseverlik ve Ekonomi Anlayışının Dönüşümü: 1997 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi*’ adlı çalışmasında, 1997 ve 2004 ilköğretim müfredatlarının genel amaçlarını ve bu müfredatlara uygun olarak yazılan Sosyal Bilgiler ders kitaplarını karşılaştırmıştır. 2004 yılında gerçekleştirilen ilköğretim müfredat değişikliğinin hangi koşulların ürünü olarak ortaya çıktığını ve ilköğretimin amaçlarında meydana gelen değişimlerin neler olduğunu incelemiştir. Değişimlerin, iki dönem müfredat ve ders kitaplarındaki toplum, yurttaşlık ve vatanseverlik anlayışını, ekonomi ve ekonomik bir aktör olarak birey kurgusunu nasıl dönüştürdüğünü anlamaya çalışmıştır. Çalışmasında kullanılan araştırma tekniği, içerik analizidir. İçerik analizinde hem niteliksel analiz, hem de niceliksel analiz teknikleri kullanılmıştır. Bulgularda ise, 1997 ve 2004 yıllarının içeriklerini vatanseverlik, milliyetçilik gibi değerler açısından karşılaştırmış ve ekonomik hedeflerin ders kitapları etrafında nasıl şekillendiğini inceleyerek zaman diliminde milliyetçilik anlamında farklılıklar görüldüğünü tespit etmiştir. Sonuç olarak, millî değerlerin ve farklı değerlere sahip olan toplumların zaman içerisinde bazı anlayışlarının değişebileceği sonucuna ulaşmıştır.

Turan (2009), ''1950 İle 1960 Yılları Arası Ortaokul Tarih Dersi Kitaplarında Yer Alan Millî Kimlik Kavramının İçerik Analizi'' adlı çalışmasında, millî kimlik- eğitim ilişkisinden hareketle 1950-1960 yıllarını kapsayan dönemde devletin millî kimlik temellerini nasıl kurgulandığını incelemiştir. Bu doğrultuda Türk kimliğinin, dilsel, târihsel ve kültürel bağlamda nasıl bir yapıda olmasını istediği ve bunu eğitim sürecinde öğrencilere tarih ders kitaplarındaki konular aracılığıyla nasıl aktardığını araştırmayı amaçlamıştır. Çalışması, târihsel nitelikteki bir araştırma olduğu için literatür taraması araştırmanın modeli olarak seçilmiştir. Bulgular kısmında millî kimlik kavramının günümüze kadar kullanılan kitaplarda millî kimlik değeri ile kitapların içeriklerinde karşımıza çıktığını belirlemiştir. Sonuç olarak, verilmek istenen değerlerin iç içe oldukları ve birbirlerinin yerine kullanıldıkları görülmüştür. Özellikle; millet, devlet ve vatan kavramları birlikte kullanılmıştır. Vatan, bağımsızlık, istiklâl, kahramanlık, millî ordu kavramları birlikte kullanılmıştır. Millî simgeler, dil, gelenek- görenek ve kültür kavramları birlikte kullanılmıştır. Din kavramı, diğer kavramların içinde farklı boyutlarıyla yer almıştır, sonucuna ulaşmıştır.

Bozok (2010), ''İlköğretim 8.Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Millî Değerlerin Kazanılmasında Millî Bayramlarımızın Etkisi (29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri Örneği)'' adlı çalışmasında, ilköğretim okulları 8. sınıf Görsel Sanatlar dersi öğretim programında yer alan Çanakkale Savaşı temasında, alternatif konu olarak Çanakkale Savaşı hikâyeleri işlenerek, millî değerlerin kazanılmasında öğrencilerde kalıcılık sağlama amacı ve elde edilen kazanımların değerlendirilmesini amaçlamıştır. Yöntem olarak, Görsel Sanatlar dersinde Millî Bayramların, millî değerlerin kazanılmasına etkisinin araştırıldığı bu çalışmada sınırlandırılan Çanakkale Savaşı hikâyeleri sınıf ortamında, drama öğretim yöntemi ile uygulanmış yarı deneysel bir çalışmadır. Bulgularda ise, hem deney, hem de kontrol grubunun tutumlarına ilişkin puanlarında olumlu yönde bir artış gözlemiş, bununla birlikte deney grubu öğrencilerinin öğretim sonucunda, kontrol grubu öğrencilerine oranla daha olumlu yönde tutumlar kazanmış olduğu anlaşılmıştır. Bu çalışmada da her iki gruptaki öğrencilerin son ve ilk tutum puanları arasında istatistik açıdan herhangi bir farklılık söz konusu değildir. Sonuç olarak, insanların herhangi bir şeye karşı tutumunun değişebilmesi için oldukça uzun zaman gerektiği, Türk kültürünün, Türk tarihinde yattığı ve kültürün gelecek nesillere aktarımının önemi konusunda sonuçlara ulaşılmıştır.

Atalay (2011), ‘*Türk Edebiyatı İle Dil ve Anlatım Ders Kitaplarındaki Halk Edebiyatı Metinlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma*’ adlı çalışmasında, Millî Eğitim Bakanlığı’nın Ortaöğretim kurumları için hazırladığı Türk Edebiyatı, Dil ve Anlatım ders kitaplarında yer alan halk edebiyatı metnindeki değerleri tespit etmek ve ders kitapları için seçilen metinlerde hangi değerlere yer verildiğini tespit ve tahlil etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada, olguların betimlenmesi hedeflendiğinden, araştırmanın yöntemi; betimsel araştırma yöntemleri içinde tarama araştırmalarına örnektir. Bulgular kısmında, Dil ve Anlatım kitaplarında adâlet, aile, alçak gönüllülük, bilgili olma, çalışmak, cömertlik, dinî, itaatkârlık, iyimserlik, iyi huylu olma, kahramanlık, kanaatkârlık, misafirperverlik, ödül, sabırlı olma, sevgi, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerine yer verildiğini tespit etmiştir. Sonuç olarak ise, 2005 yılında düzenlediği programa göre hazırlanan Türk Edebiyatı ile Dil ve Anlatım ders kitaplarında yer alan halk edebiyatı metinleri ile değerler eğitiminin yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Özdemir (2010), ‘*Ziya Gökalp’in Şiirlerinde Dil, Millî Kültür ve Aidiyet Kavramlarının Göstergebilim Açısından İncelenmesi*’ adlı çalışmasında, amaç olarak temelde sosyolojik bakış açısıyla Ziya Gökalp’in hayatı ve eserleriyle bu dönem arasındaki bağ sosyolojik bir incelemeyle vurgulamayı istemiştir. Araştırma yöntem olarak, nitel araştırma kapsamında oluşturulmuştur ve araştırmada yorumlayıcı yaklaşım benimsenmiştir. Araştırmada yöntem olarak yorumlayıcı sosyal bilimin etkisi tarihsel karşılaştırma metodu kullanılarak desteklenmiştir. Bulgularda ise, Ziya Gökalp’in şiirlerin tamamında sade bir dil kullanılmıştır. Özellikle tarih sırası gözetildiğinde, zamanla dilin daha da sadeleştiğini görmüştür. Şiirlerin çoğunlukla, daha çok Türk Edebiyatı’nda kullanılan hece vezniyle yazıldığını gözlemlemiştir. Dizeler çok uzun tutulmamış, akılda kolaylıkla kalabilecek şekilde düzenlenmiştir. Sonuç olarak, araştırmada dil, kültürel muhtevanın en önemli ögesi olarak ortaya çıkmıştır. Sosyologların giderek ilgisinin arttığı bu iki olgu, dil ve kültür, bugüne kadar hakkında sayısız araştırma yapılan Ziya Gökalp’in şiirlerinde incelenerek, sosyodilbilim ve dil sosyolojisi gibi alanların gelişmesine katkı sağlama anlamında düşüncelerle sonuçlanmıştır.

Yukarıda belirtilen kitap inceleme alanında ve ders materyallerinde kültürel öğelerin incelenmesi açısından yapılan bilimsel çalışmalar, ülkemizde yabancı dil öğretimi açısından kullanılabilecek nitelikte ve kültürel değerler açısından da araştırmaya değer olduğunu göstermektedir. Araştırma, yapılan diğer araştırmalara

ilave olarak daha önce yabancı dil öğretiminde dil öğretiminin kültüre dayalı olması gerektiğini savunan çalışmalara göre farklı bir bakış açısı getirmiştir. Bu anlamda yabancı dil öğretimi sırasında kullanılan ders kitaplarında yerel kültüre daha fazla ağırlık verilmesinin önemini gösteren bir çalışma olarak farklılık arz etmektedir.

2. 4. Türk Değerlerine Bir Bakış

Kültürü oluşturan değerlere maddi ve manevi değerler olarak da yaklaşılabılır. Özdemir (2013: 163)'e göre "Maddî kültür" terimi, esas itibarıyla faydacılık ilkesine göre oluşturulmuş el işi ürünlerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu oldukça geniş tanımlamanın içine yemek tarzlarından halk el sanatlarına ve mimarisine kadar her şey girer." Kişinin içinde yaşadığı toplumda dahi sosyal ortamı düzenleyen kurallar vardır. Bu değerler sosyal değerlerdir. Bozok (2010: 60)'a göre sosyal değerler "1-Evlat Sevgisi, 2- Hediye Vermek, 3- Sözünde Durmak (Dürüstlük), 4- Terbiyeli Olmak, 5- Anne / Baba Sevgisi, 6- Namuslu Olmak, 7- İnsanları Sevmek, 8- Hayırseverlik / Yardım, 9- Büyüklere Saygılı Olmak, 10- Eşine Hürmet Etmek, 11- Birlik, Beraberlik- Dayanışma" olarak sınıflanmıştır."

Değerlerin şekillenmesinde en önemli faktörlerden biri de dindir. Sezen (1998: 106)'e göre "Dinin, insanların zihniyet yapısını oluşturmasının en önemli yansıması, toplumların kültürleri üzerinde kendisini göstermektedir. Öyle ki din, toplum yapısına yön veren bir üst sistemdir." Din olgusuna kültürel boyutta bakıldığı zaman; din, kültüre işlemiş, kültürün bir parçası olmuş ve dolaylı olarak eğitimin içinde yön verici etmen olmuştur. Türkler geniş coğrafyalara yayılmış, süreç içerisinde çeşitli dinleri benimsemişlerdir. Benimsedikleri bu dinlerden dolayı değişik yaşam tarzları değişik dönemlerde görülmüştür. Son olarak İslâmiyeti kabul etmişlerdir ve bu din Türklerin millî dini olmuştur.

Türk toplumunun benimsediği İslam dini ilime ve bilime büyük önem vermiştir. Hz. Ali'nin "Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum" sözünden anlaşıldığı üzere ve bu sözün Türkler arasında nesilden nesille aktarılması bu görüşü destekler niteliktedir. Işık (2011: 264)'a göre "Hz. Muhammed'in Bedir Savaşında esir düşen müşriklere, on Müslüman çocuğa okuma yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakılacaklarını söylemesi, İslam dininin bilime önem verdiğinin en güzel örneklerini oluşturmaktadır."

Din, zamanla milleti bir arada tutan, birleştiren unsurlardan biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, millet kültürüne sahip olma anlayışı sadece etnik bir ırk anlayışı olarak algılanmamalıdır. Çalık (2013: 9)'a göre "Bir kültürel kimlik karakteristik vasıfların çoğunu, manevi- ahlaki değerlere ve bunları üreten inanç temellerine borçludur. İyi- kötü, doğru- yanlış, sevap- günah ölçütlerinin en fazlası her kültür için dini- manevi temelde üretilir." Din, daha ötesinde, Türklerde kültürün mozağini oluşturan en güçlü unsurlardandır. Çalık (2013: 9)'a göre "Türk toplumunun Müslüman unsurları, inanç temelleri ve değerler haritasına bakıldığında gerçekte tutarlı bir kültürel bütünlük arz etmektedir." Türkleri bir kültür çatısı altında birleştiren temel çatılardan biri İslam dini olmuştur ve din, zamanla manevi değerler bütünü oluşturmuştur. "Anadolu'nun fethi ve iskân edildiği tarihlerden Bursa fethine kadar geçen zaman, dağınık Türk unsurlarının bir millet birliğine kavuşturulma hazırlıklarıyla geçmiştir... Çünkü kabile kültürünü aşarak çeşitli Türk guruplarını birleştiren asıl bağlar, İslam medeniyetlerinden geliyordu. İslamiyet, kısa zaman içinde Türk kabilelerinin hepsine nüfus edemediği için bir müddet Müslüman Türkler ile Müslüman olmayanlar arasında devamlı savaşlar yapılmış iki taraf düşman olmuştu. Fakat İslamiyet bilhassa şehir merkezlerine hâkim olarak yerleşik medeniyet istikametinde büyük bir hamleye yol açtıktan sonradır ki artık ayırıcı bir unsur olmaktan çıkmış, bütün Türkleri birleştiren en büyük kuvvet haline gelmiş bulunuyordu. İslamiyet'in birleştirici rolüne en fazla ihtiyaç duyduğu devir, herhalde Türklerin Anadolu'yu fethedişlerinden itibaren başladı ve bu rolü de tarikatlar oynadı"(Güngör, 1989: 199-200'den aktaran Özden, 2013: 42).

Türk kültüründe önemli olan değerlerden biri ise devletçiliktir. Türkler devletçilik kabiliyetine sahip bir millettir ve devletçilik siyasi değerlere sahip olmayı gerektirir. Bozok (2010: 46)' a göre siyasi değerler "1- Hükmetmek, 2- Otoriteye Bağlılık (ihanetsizlik), 3- Yurtseverlik / Vatanperverlik, 4- Barışçı Olmak, 5- Adaletli Olmak, 6- Bayrak Sevgisi" olarak sınıflandırılmıştır. Ömeroğlu (2013: 23)'na göre "... İslâmi çağını çıkarırsanız, Türk kültür tarihinin hem kendi medeniyetlerine hem de insanlığa kazandırdığı Farabi, İbni Sina, Harzami, Buruni, Uluğbey gibi gerçek aydınlıklarımızı görürüz ...."

Türk değerlerinin geniş zenginliği içinde karşımıza çıkan bir diğer değer ise ilimdir. İlim, Türk kültürünün bir parçası ve değeridir. Bozok (2010: 47)'a göre "1- Kendini Geliştirmek, 2- Eğitmek / Eğitilmek" ilmî değerler olarak sınıflandırılmıştır. "Türklerin devletçilik kabiliyetinden kaynaklanan siyasi değerler ise Bozok (2010:

46)'a göre "1- Hükmetmek, 2- Otoriteye Bağlılık (ihanetsizlik), 3- Yurtseverlik / Vatanperverlik, 4- Barışçı Olmak, 5- Adaletli Olmak, 6- Bayrak Sevgisi" olarak sınıflandırılmıştır. Genel olarak Türkler gerek maddi değerleri gerek manevi değerleri açısından en zengin milletlerdendir. Bu zengin değerler bütünü içinde eğitim ve sosyal ortam açısından en çok öne çıkan değerler ise; aile, dil, din, saygı ve yardımseverliktir. Bu değerler toplumsal yapının ve kültür hazinesinin millî ve ahlâki yönünün yanında sosyal düzeni oluşturmaktadır.

2. 5. Türk Kültüründe Aile

Aile kavramı, geçmişten günümüze Türk toplumunu bir arada tutan en önemli unsurlardan biridir. Aksoy (2011: 11)'a göre "Tarih incelemeleri ortaya koymuştur ki, Türk milletini bütünlük içinde tutan iki güç merkezi mevcut olmuştur: Biri ordu düzeni, diğeri aile yapısıdır."

Aile, her toplumda olduğu gibi Türk kültüründe de çok önemlidir ve birçok önemli işlevi vardır. Bu işlevlerinin en önemlisi ise toplumun devamı ve varlığını kültürüyle birlikte devam ettirebilmesindeki işlevidir. Araz (2007: 51)'a göre aile toplumu bir arada tutan güçlü bir unsurdur. Ailenin toplumsal açıdan önemi açıktır ve bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Aile, toplumun sürdürülmesini sağlayan temel kurumdur. Ailenin sürekliliğini sağlayan her toplumda cinsel ilişki, anne şefkati gibi organik niteliklerin yanı sıra aşk, evlat sevgisi, ekonomik olarak güvenlik sağlama, nesli sürdürme, eşler arasındaki dayanışma gibi sosyal içerikli nitelikler de söz konusudur. Bunların yanı sıra bir kurum olarak aile, nüfusu yenileme, kültürü kuşaklar arasında taşıma, çocukları toplumsallaştırma, korunma ve barınma, sağlıklı yaşam, ekonomik, biyolojik ve psikolojik doyum gibi özellikleri de içinde barındırır.

Aile, Türk toplumunun temel taşıdır ve birçok kültürel unsur bünyesinde barındırır. Lale (2004: 35)'ye göre "Aile Türklerde en önemli bir unsurdur. Aile bütün kültürel ve sosyal değerleri bünyesinde toplar. Kültürü nesilden nesile aktarır. Manevi bağlar ailede çok kuvvetlidir."

Aile, çocuğa birçok değeri öğretir. Bu değerler hem maddi hem manevidir. "Aile çocuğa toplumun değer yargılarını, kültürel özelliklerini öğretir. Çocuk bunlarla uyumlu iletişim ve davranış kalıpları geliştirir" (Doğan, Doğan, 1997: 18 –

19'dan aktaran Özdemir, 2009: 50). Türk aile sisteminin tarihi temelleri, aile kavramını basit bir terim olmaktan çıkartmış bütün fertleri bağlayan bir sistem haline getirmiştir. "Türk aile sisteminin esasları eski Türk siyasi, sosyal hemen bütün kuruluşlarına ve fertlerine davranışlarına yansımıştır" (Erkal, 1987: 217' den aktaran Lale, 2004: 36).

Türklerde aile bölünmez, parçalanmaz ve dağılmazdır. Ögel (2001: 245)'e göre "Türklerde, kaderde, varlıkta ve yoklukta, bütün aile ve hep birlikte kendi kaderlerini, paylaşmak zorunda idi. Aile üyelerinde 'ben ölürsem çocuklarım ve eşim ne olur', diye bir kuşku ve korku olmamalı idi. Kendisinden sonra çocuklarına Kimlerin bakacağı ise törece tayin edilmişti. Aile dışarıya karşı bir bütündü."

Aile, Türk toplumunda aynı zamanda birçok değer aktarımının da önem taşıyor. Koşar (2007: 10)'a göre " Aile, din, hukuk, eğitim, sağlık, siyaset gibi toplumsal kurumlar toplumu inanç, adalet, yetkinlik, bilgi düzeyi, ruhsal ve fiziksel vücut bütünlük vb. konularla farklı açılardan ele alınarak, belirli işlevleri yerine getirmektedirler." Aile, sosyal düzen içinde Türk toplumundaki bireyleri diğer kan bağı olanlarla bir arada tutan en önemli değerler arasındadır. Soyyiğit (2002: 57)'e göre "Türklerdeki geniş aile yapısında, hem ana hem de baba soyundan gelen akrabalık geçerlidir." Aile, sosyal dokusu gereği toplumun özünü oluşturan, birlik ve beraberliği sağlayan güçlü bir olgudur. Bu yönüyle sosyal birleştirici olan aile, Türk kültürünün en önemli değerleri arasındadır.

2. 6. Dil ve Türk Dili

Bu kısımda dil, dilin özellikleri, ana dil, yabancı dil, Türk dili ve dilin kültüre olan etkisi ve dil kültür ilişkisinin alt boyutları ele alınmıştır.

2. 6. 1. Dil

Dil; insanlar arasında iletişimi sağlayan, toplumsal anlamda bir birey olmasına yardımcı olan en önemli faktörlerden biridir.

Aksan (2000: 11)'a göre " Dil, insanların dünyadaki yerini ve değerini belirleyen gerek insan, gerek toplum, gerekse insan ve toplumdan ayrı düşünülemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur."

Dil sayesinde insan kendini ifade edebilmiş, dil ve düşüncenin birleşimiyle yenilikler yapabilmiştir. “Dil, insanı insan yapan niteliklerin başında gelir. Onun duygularını, düşüncelerini, isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürmesine olanak sağlar” (Aksan, 1987: 11’den aktaran Ünalın, 2010: 3).

İnsanlık tarihi kadar eski olan dil, ilk insanlardan bugüne kadar insanlar arası iletişimin sağlanması ve hayatın devamı için vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergin (1985: 3)’e göre “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir. “

Yaşam esnasında kendiliğinden oluşan dil, sadece bir iletişim aracı değildir. Dil, sosyolojik bir bütünlüktür. Aksan (2000: 13)’a göre “Düşünce, duyu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge olan dil, insanların düşünceleri ile ayrılmaz bir bütündür.”

Dil ile düşünce birbirini geliştirir. Bu açıdan dil, düşüncelerin ifade edilmesinde kullanılan bir semboldür. Dil, ne kadar zengin ve gelişmiş olursa insanın zihinsel gelişimi daha güçlü ve çok yönlü olacaktır. “Dil, düşüncenin daha geniş anlamıyla iç benliğimizin aynasıdır. Bu görüşte olanlar, düşüncelerin sözcüklerle oluştuğunu kullanılan dilde ne kadar sözcük varsa, düşüncelerinde ancak o kadar gelişebileceğini, beynin düşünme alanının genişliğinin ve derinliğinin dildeki sözcük sayısı ile doğru orantılı olduğunu belirttikten sonra, sözcükleri, düşüncelerin asıldığı askılara benzetmektedir” (Cem, 1978: 8’den aktaran Ünalın, 2010: 7).

Konuşabilme, insanın doğasına yaradan tarafından bahşedilmiş bir niteliktir. Fakat dil, insanın sosyal çevresiyle etkileşimi sonucu edinilir. Kültür, insanın anadilini belirleyen bir etmendir. Evrimini uzun zaman dilimleri sonrasında gerçekleştiren dil, Gökberk (2004: 69)’e göre “ Bir kişi tarafından yaratılmamıştır. İnsanlar bu dokunun içine doğar, onun içinde büyür. Dile şeklini veren insan değildir; o insanları şekillendirir. Dilin insan üzerindeki etkisi, herkes için geçerliliği olan düşüncelerden ve doğrulardan daha güçlüdür.” Bu anlamda dil, gerçekliğin oluşturduğu bir yansımadır.

Uygur (2003: 16)’a göre dilin en önemli yanı, insan dünyasında aracılık etmek, insanı insanla birleştirmektir. İnsanı insana ulaştıran dildir ve insan ancak dille bir toplumun üyesi olur. Bu düşünce dil olgusunun insanı diğerleriyle

birleştirici, sosyalleştirici yapısını gözler önüne sermektedir. Toplumsallaşmayı dille sağlayan insan için dilin önemi ve kültürüyle kaynaşması etkili dil eğitimi ve kültürlemeyle mümkün olacaktır.

Dil, kültürün aynasıdır. Dili yaşayan bir canlı olarak değerlendirip ele alacak olursak bir toplumun mozaiğini oluşturan kültürün dille kaynaştığını görürüz. Kültür ile dil zamanla iç içe geçmiş ve bir âhenk oluşturmuştur. Kültürde olan her şey dilde karşılığını bulur. Aksan (2004: 179)'a göre, bir dilin söz varlığının (sözcük hazinesinin) incelenmesi, o dili konuşan toplumun maddî ve manevî kültürü hakkında en inandırıcı tanıkları getirir. O ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, toplumda önem verilen kavramlar ve tarih boyunca ortaya çıkan çeşitli değişmeler, giderek o toplumun birçok nitelikleri, söz varlığında kendini belli eder. Bu anlamda kültür bir ulusun sadece konuşma biçimi ve kullandığı ses toplulukları değil o ulusun maddi ve manevi anlamda sahip olduğu tarihi ve sosyal birikimlerinin tümünü oluşturan bir sistemdir.

2. 6. 2. Dilin Özellikleri

Dil, canlı bir varlık oluşuyla tekdüze bir varlık değildir. Dil, bazı özelliklere sahiptir. Kul (2013: 14)'a göre:

Dil, canlı ve çok yönlü bir varlıktır. Dilin canlılığı, dayandığı ve taşıdığı tarihsel birikimle birlikte günün koşullarına, toplumun gereksinimlerine göre kendini yenileyebilmesinde ortaya çıkar. Dolayısıyla onun belirli bir tarihsel kesitle sınırlandırılmasından değil, ancak sürekliliğinden söz edilebilir. Dil, insan zihninden bağımsız, dış dünyada kendi başına bir varlığa sahip değildir. Ortaya çıkışı, canlılığı ve sürekliliği insanoğlunun varlığına ve zihinsel etkinliğine bağlıdır. Demek ki dil, aynı zamanda “soyut” bir varlıktır.

2. 6. 3. Ana Dil

Her birey, içinde doğduğu toplumdan kendi dilini öğrenir. Birey, dilini öğrenirken onun ilk dil öğretmeni annesidir. Öğrendiği dil, bireyin mensup olduğu milletin devamlılığında kilit taşlardan birini oluşturacaktır. Ünalın (2010: 6)'a göre “Her dil kendi halkının, kendi milletinin deneyimlerini, birikimlerini, duygularını genç kuşaklara aktaran bir araçtır. Milletler ana dillerine sahiplendikleri, ana dillerini

işledikleri oranda yeryüzünde kültürel varlıklarıyla kalıcı olagelmüşlerdir.” Ana dil, kültürle yoğurularak her ulusun gelecek nesillerinin devamı, mensup olduğu kültürün diğer nesillere taşıyıcısıdır. Çavuşoğlu (2006: 37)'na göre “...“ana dil” in öncelikle anneden öğrenilen bir dil olduğu, sosyal ve kültürel bir bağımlılık anlamı taşıdığı, son kısımda ise daha çok, bireyin iç dünyası ile içinde bulunduğu toplum arasındaki sıkı bağa dikkat çekildiği söylenebilir.”

Milletlerin dilleri, onları diğerlerinden ayrı kılmış ve onların farklılıkları ahenkler oluşturmuştur. Bu farklılaşma zamanla bir manevi değer halini almıştır. “Dil, ruh yaratan, kültür taşıyan ve tarihsel gücü olan bir kuvvettir” (Weisgerber, 1951: 75’den aktaran Aksan, 2008: 20).

Ana dil, insanların paradigmalarını da etkilemiş dünyaya bakışları ve algıları da dillerine bağlı olarak kişiden kişiye değişmiştir. Aksan (2008: 21)’a göre “Dünyaya gelen insanoğlu, maddî ve manevî kavramları, kendi ana dilinin kalıp ve değerleriyle algılamakta, içinde yer aldığı toplumun kültür öğelerini, dünya görüşünü yaşam biçimini, inanç ve geleneklerini içeren kavramları diliyle edinmektedir.” Ana dil, bir mensubiyet ve özel oluşun sembolüdür. Her insan, ait olduğu toplum ve konuştuğu dille özeldir.

2. 6. 4. Türk Dili

Dil, bir ulusun medeniyetinin, tarihî gücünün ve kültürel birikiminin en güçlü göstergesidir.

Bir ulusun dili var ise, o dil ile yazılmış eserleri de var ise, medeniyeti var demektir. Dili olmayan ulus, dili olmayan medeniyet olmaz. (...) bir ulus kendi dışında kalan medeniyetleri filolojilerin yardımıyla tanır. Filoloji, bir ulusa dilini korumayı, kültürünü yaymayı (...) milletin hizmetine sunmayı sağlar (Kalafat, 2012: 28).

Atatürk, Türk kültürü alanında yapılan çalışmalara ciddi şekilde önem vermiş, ancak Türk dili ve tarihiyle bizzat ilgilenmiştir. Korkmaz (1995: 909)’a göre “Atatürk, yaptığı inkılaplarla doğrudan doğruya Türk milletinin kültür kimliği üzerine eğilmiş ve kültürün her alanına gereken değeri vermiştir. Ancak, dil ve tarih konularının kültür içindeki özel yerleri dolayısıyla, bu iki alana zaman zaman bizzat çalışarak derinlemesine yönelmiştir.” Bu anlamda dil aracılığıyla ortaya konulan maddî ve manevî değerler, bir medeniyet oluşturulduğunun ve millet kavramının bir

göstergesidir. Dil, bir milletin ortak malıdır ve ait olduğu milletin karakteristik özelliklerini yansıtır. Gökçeli (2007: 104)'ye göre "dil" ve dilin bütünleştirici yönü sosyal bir varlık olan insan için önemlidir ve bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Dil, insanların birbirleriyle anlaşmasını sağlayan bir iletişim aracı ve bir toplumu millet konumuna getiren bağların en güçlüsüdür. Dil, milletin ortak malıdır ve milletin uygarlık ve kültür seviyesiyle yakından ilgilidir. Sosyal bir kurum olan dil vasıtasıyla milletlerin geleneklerini, dinlerini, hayat tarzlarını öğreniriz. Milleti meydana getiren unsurların başında, dil birliği gelir.

Türk kültürü, dil ile inşa edilmiş ve dil kültürün oluşumun temel yapısında yer almıştır. Dil, bütün milletlerin olduğu gibi Türk milletinin de bir arada yaşamasında en güçlü unsur olma görevini üstlenmiştir. Güllüdağ (2012: 50)'a göre "Dil, milletleri oluşturan ve birlikteliğini sürdüren en önemli unsurdur. İnsanlar ve toplumlar üzerinde bu kadar etkili olan basın ve yayın organlarının gündem oluşturma ve yönlendirme yönündeki etkilerin başında da dil kullanımı gelir."

Ait olunan vatana ve millete bağlılık anlamında da dil unsuru varlığını göstermektedir. Vatanseverlik ya da milliyetçilik, dil sevgisi ile doğrudan bağlantılıdır. "Milliyetçilik dili, dünya- dil sistemi haline getirme mefkûresidir" (Macit, 2011, 39- 40' tan aktaran Özarslan, 2012: 227). Türkçe, devlet politikası olarak ülkemizde yeni nesillere duru şekilde aktarılmalıdır. Dilini koruyarak sağlayabileceği var olma ideali, varlığının garantörü olan bu unsura gereken önemin verilmesine bağlıdır. Bakır (2010: 1)'a göre Türk dilinin yeni nesillere aktarılması önemlidir ve bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Dil, şüphesiz, en etkili iletişim aracıdır. Dili doğru kullanmak Türkçe konuşan herkesin, her Türk'ün vicdanî olarak yükümlü ve sorumlu olduğu bir konudur. Dilin doğru, etkili ve güzel kullanımında bireylerin, ailenin ve devletin duyarlılığı çok önemlidir. Türkçeyi en güzel şekilde kullanabilmek için dilin kurallarını içeren bilgi hazinesini her birey öğrenmeli ve öğrendiklerini uygulayabilmelidir. Devlet de bu konudaki sorumluluğunu yerine getirebilmek için ilköğretimin ilk yıllarından itibaren her bireye Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanabilme yeteneği kazandırmayı millî eğitimin sisteminin ilk hedeflerinden biri olarak belirlemiştir.

Türk dili, tarihi mirası ve zenginliğiyle çok zengin ve güçlü bir dil olarak Türk milleti ve Türk kültürünün devamlılığı açısından önemli bir değerdir.

2. 6. 5. Dil ve Kültür İlişkisi

Milletlerin mücadelesi, millet olarak hayatta kalabilmek amacıyla kültürlerini gelecek nesillere aktarmaktır. Kültürün gelecek nesillere aktarılması, manevi değerlerin sonraki nesillere devredilmesini ifade etmektedir. Kul (2013: 17)'a göre ‘‘Toplumların yaŐantı biÇimlerini ve kültürel yapılarını anlamada dil bize önemli göstergeler sunar. Bir bakıma dil, kültürün hem aynası hem de taşıyıcısıdır. Yüzyıllar iÇinde oluŐup bugüne gelen kültürel ögelerin gelecek kuşaklara aktarılmasında, yarınlara taŐınabilmesinde dilin çok önemli bir işlevi vardır.’’ Kültürün yaŐaması dilin devamına bağlıdır. Dil, maddî ve manevî değerlerin oluŐmasında birincil kaynaktır.

Milletler, manevî değerleri ve toplumsal öğretileriyle hayatlarını s rd r rl r. Kültürün gelecek nesillere aktarılması, kültür taşıyıcısı olan okullar kullanarak gerçekleŐtirilir ve bu durum kültürü garanti altına almak iÇin verilen bir mücadeledir. Bu araÇlardan en önemlisi dildir. Dursun (1999: 16)'a göre ‘‘Dil, insanların düşünce, duygu, tutum ve kültürel değerleri öğrenmelerinde ve  ğretmelerinde önemli bir iletişim aracıdır. Bebeklikten sonraki yıllarda bütün normal çocuklar hatta zek  düzeyi normalin altında olan büyük çocuklar çevrelerinde kullanılan dili öğrenirler.’’ Dil, kültür aktarımı ve daha bir çok değerin bireye taŐınmasında kullanılan bir kanaldır. Dil, kültürü ve bir millet iÇin önemli olan pek çok değeri bünyesinde taşır.  avuŐoęlu (2011: 105)'na göre, birey iş dünyasını, maneviyatını diliyle ifade eder. Dil, bireyin iş bünyesini barındıran bir mek n olur. Ana dili bireyi kültürünü öğrenmeye hazırlayan bir araÇ görevini görerek diğer araÇların da yardımıyla kültürü ona aktaracaktır. Bu bağlamda dil, kültürle iş iÇe geŐerek bir kültür aktarım mekanizması olacaktır. Kramsch (1993: 177)'a göre ‘‘Dil, kültürü öğretme turizmidir.’’ Bu bağlamda; dil, kültürün lokomotifi konumundadır. Kültür aktarımının en temel  gelerindendir. ‘‘... dil ile kültür birbirine eşdeğer iki bağımsız birim değil, tek bir varlığın, birbirinden ayrılmaz, biri  tekisiz olmaz iki parÇası gibidir. Kültürde ne varsa dilde de vardır. Dildeki her Şey kültürden gelir. Kültür dilde yaŐar, geliŐir, birikir. Dil, kültürün hazinesi, bilici, ruhudur’’ (Güvenç, 1999: 45'den aktaran Aksan, 2008: 20). Dil, kültürü bünyesinde barındırır, kültürü muhafaza eder. Kan (2010: 10)'a göre ‘‘Bir milletin kültüründe olan her Şey o milletin dilinde de görülür. Bir dilin söz varlığı, o dilin kültürü hakkında en doğru bilgiyi veren kaynaklardır. Dil, düşüncenin dolayısıyla bir milletin kültürünün, bakış aŐısının yansımasıdır.’’

Dil, toplumların soyut yansımasını somut olarak kültüre bağlı olarak somutlaştıran en güçlü kaynaktır. Bu kaynak, gerek destanlar gerek ağızdan ağıza dolaşan mirasıyla kültürün en önemli mirasçısı ve nakledicisidir.

2. 6. 5. 1. Kültürün Toplumsal Açıdan Önemi

İnsanlar, dünyaya geldikleri çevrede kendi ana dillerini öğrenir ve zamanla toplumun bir üyesi halini alırken zaten bir kültürlenme sürecine girmişlerdir. Turan (1990: 13)'a göre "Kültür, bir toplumda geçerli olan ve gelenek halinde devam eden her türlü dil, duygu düşünce, inanç, sanat ve yaşayış öğelerinin tümüdür." Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere kültür bir toplumun zaman içinde elde ettiği, kendine has anlayış ve yaşantılarını oluşturduğu bir anlayıştır. Kültür ve dil bu anlamda bir milletin önemli yapı taşlarını oluşturmada özü temsil eden değerlerdendir. Çavdarıcı (2002:118)'ya göre "Kültür, milleti bir arada tutan, sosyal yaşamın bütününe kuşatan, ortak hareket tarzını belirleyen değerlerdir. Milliyetçilik ise bir memleketteki millî kültüre dayanır. Millî kültürün muhafazası toplumların ana hedefidir."

Millî değerlerin, tarihi birikimin ve var olmanın geleceğe aktarılması konusunda kanal vazifesini göstermek daha çok kültürel değerlerin sistemli bir biçimde gelecek nesillere aktarılmasına bağlıdır. Değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında, MEB' in amaçları doğrultusunda, birincil önceliğe sahip kurum ise okuldur. Avcıkurt (2014: 48)'a göre "okul ve kültür aktarımı" iç içe geçmiş bir sistemdir. Okulun kültür aktarımında üstlendiği görev aşikârdır. Avcıkurt'un bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Eğitim kurumlarımızın genel hedefleri incelendiğinde birçoğunun sevgi, birbirini anlama, hoşgörülü olma, vatansever olma, barışçıl yaklaşımlar sergileyebilme, sağlığına dikkat etme, düzenli olma, adil olma, yaratıcı olma, girişimci olma gibi birçok değer içerdiği görülmektedir. Eğitim kurumları bunlar ve benzeri değerler ile öğrencilere nelerin önemli olduğunu, nelerin öncelikli olduğunu ve nasıl yaşanması gerektiği konusunda rehberlik eder.

Kültür aktarımı, değerlerin korunması ve devamı içinde ayrıca bir önem arz etmektedir. Çavdarıcı (2002: 72)' ya göre "Kültür, tarihi bir birikimdir ve ait olduğu toplumun geleceğini muhafaza etmek için kendi özelliklerini korumak zorundadır. Kültür, bir toplumun bütün ideallerinin ve sosyal kişiliğinin bir sembolüdür." Kültürün önem arz ettiği bir başka nokta ise bir milletin özel şahsiyetini

belirtmesidir. “Kültür bir millete şahsiyetini veren, diğer milletlerle arasındaki farkı tespiti yarayan, tarihin seyri içerisinde teşekkül etmiş kendine has maddi ve manevi varlık ve değerlerin ahenkli bir bütünüdür” (Bilgiç, 1986: 27’den aktaran Ünal, 2010: 149). Kültürün toplumsal olarak üstlendiği bir başka önemli rolü ise, sosyal bütün olarak muhafaza edilmek istenen yeni nesile ulusal değerlerin aktarılmasıdır.

Kültür, tarih bakımından mevcudiyeti kesin olarak bilinen bir toplumun, sosyal etkileşme yoluyla nesilden nesle aktardığı manevi ve maddi yaşayış tarzlarının temsil ve tecelli bakımından yüksek seviyedeki bir birleşimi olan sebebi ve sonucu açısından ise ferde ve topluma benlik, kimlik ve kişilik ile mensubiyet şuuru kazandırma, bütünleşmiş kılma, yaşanan çevreyi ve şartları kendi hedefleri istikametinde değiştirme arzusu ve iradesi veren değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarının belirlediği bir sistemdir (Tural, 1992: 109’dan aktaran Ünal, 2010: 150).

Milletler, kültürlerini, zaman kavramının derinliklerinde geçirdikleri deneyimler ve emekler sonucunda oluşturmuşlardır. “Kültür ya da uygarlık, toplumun üyesi olarak, insan türünün öğrendiği, edindiği, bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bütündür” (Tylor, 1971’den aktaran Güvenç, 2011: 54). Verilen çeşitli kültür tanımlarından da anlaşılacağı üzere, kültür bir milletin maddî, manevî değerlerinden oluşan ve milletleri millet yapan, bir millete benliğini veren onu diğerlerinden ayıran, olduğu milletin yaşam tarzına göre oluşmuş bir öğretiler bütünüdür. Ancak; değişen dünya, farklı kitle iletişim araçlarının artması millî kültürleri değişime uğratmış ve bu değerlere zarar vermiştir. “Modern dünyadaki bu kültürel dönüşüm birçok kişide toplumsal bağları ve sorumluluk duygusunu zayıflatmıştır” (Hökkelekli, 2002’den aktaran Şahin ve Ersoy, 2012: 1536). Şöyle ki, kültür toplumsal varoluş ve toplumsal devamlılığın önemli bir devredicisi olarak kayda değer bir birikim olgusudur.

2. 6. 5. 2. Türk Toplumunda Kültürün Önemi

Kültür, diğer bir anlamda kimlik boyutuyla da alâkalıdır. Kimliğini kazanan bir şahıs, edindiği bu kimliği yaşadığı sosyal çevreye borçludur. İçinde yaşanan sosyal çevre, bireye kimliğini veren, onu bir üyesi yapan çevredir. Aksoy (2013: 33)’a göre “Kimliğin kültürel boyutu ise yaşanan sosyal gurupta kazanılan

değerlerdir. Yani tarihi süreç içinde tarihten kaynaklanarak, geleneğe bağlı olan, gelenekli kültürel unsurlar kimliğin kültürel boyutunu oluştururlar.”

Türk milleti, asırlardır varlığını sürdüren bir millet olduğu için kendine has yerleşmiş bir kültürü ve millî değerleri olan bir millettir. Kafesoğlu (2006: 16)'na göre “Her topluluk bir kültür sahibidir; diğer bir deyişle her kültür ayrı bir topluluğu temsil etmektedir. Türk milleti de dili, töresi, dini, hukuku düşüncesi asırlardan beri yaşamakta olduğuna göre millî Türk kültürü mevcuttur.” İslâm dini de Türk töresinin yerleşmesinde maddî ve manevî değerlerin oturmasında etkili bir unsur olmuştur. Turan (1990: 225)'a göre “İslâmiyet'e geçiş ve Anadolu'da yurt tutuş, giyim ana maddesini genellikle deriden dokumaya çevirirken kadın giyimi de erkelerinkine göre daha da geniş olmaya yüz tutmuştur. Bunda, Arap kökenli entarinin kabulünün herhalde büyük etkisi vardır. Erkeklerin de giymelerine karşın özellikle kadınların yeğledikleri entari, giderek çeşitlenecek ve üç etek, bindallı gibi Türklere özgü özelliklere ulaşacaktır.”

Maddî ve manevî millî değerler bakımından, en zengin olmak Türk dünyasını gerek devletçilik gerek millî kimlik açısından güçlü kılmıştır ve Türkler sahip oldukları millî değerler sayesinde birçok devlet kurmuşlardır. Bozok (2010: 44)'a göre “Türklerin yüzyıllarca bağımsız olarak yaşamalarının ve bu kadar çok devlet kurmuş olmalarının sebebi, Türklerin bağımsızlık inancı, teşkilatçılık, idarecilik, hâkimiyet duygusu, adalet, şefkat, yiğitlik, cömertlik, fedakârlık gibi millî ve manevî kültür unsurlarıdır.”

Türkler, millî kültürlerini tarih sürecinde ve birliktelikle oluşturmuşlardır. Millî kültür oluşturabilme, bir birliktelik meselesidir. Eröz (1983: 133)'e göre “Türk kültürünün kaynaklarını tarihimizin derinliklerinde ve bugünkü Türk cemaatlerinde bulabiliriz.” Millî kültüre bağlılık, kültürel devamlılığın, temeli oluşturmaktadır. Türklerin, millî değerlerine sıkı sıkıya bağlı oluşu Türklerin varlığını devam ettirmesinde önemli bir unsur olmuştur. Bozok (2010: 44)'a göre “... Türkler yüzyıllar boyunca ayakta kalmış diğer milletlere karşı koymuştur. Beş bin yıllık tarihleri içerisinde birçok devlet kurmuş olan Türkler yüzyıllar boyunca süren tecrübe ve deneyimlerle elde edilen millî ve manevî kültür unsurları yanında maddî kültür unsurlarıyla gelişmiş, hiçbir dönemde bu değer yargılarını bırakmamışlardır.” Kültür, Türk toplumunun millî kimliğinin omurgasını oluşturan ve ırk- köken temelinden uzak olan önemli bir değerdir. Türklerde kültürün önemi ve yaşatılması, millet olarak hayatta kalmanın ve devamlılığın temeli olmuştur.

2.6. 6. Eğitimin Dil Ögesini Kullanarak Kültür Aktarımındaki Yeri

Kültür, toplumlarda nesillerden nesillere planlı olarak aktararak hayatta kalabilir. Bu aktarımda resmî ve planlı olan kurum ise okullardır. Buna bağlı olarak da eğitimcilerdir. Güvenç (2011: 14)'e göre kültürlenme ve kültürleme sürecinde okulların üstlendiği göreve dikkat çekmiştir ve bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Eğitim süreciyle kültür arasındaki karşılıklı ve işlevsel ilişkinin varlığı görülüyor olmalı. Eğitimcilere göre kültür, eğitim yoluyla kazandığımız muhteva (içerik); eğitim ise bu muhtevayı kazandıran süreçtir. Bu bakış açısına ve yoruma göre, eğitimsiz kültür kültürsüz eğitim düşünülemez. Eğitim yol ise, kültür yolunun hayat boyunca yaşayarak öğrendiklerinin tümüdür. Öyleyse bilimsel anlamda eğitim sürecinin müfredat programı-okulda okutulan dersler toplamı değil- yaşanan hayatın kendisidir.

Okulda okutulan derslerin kültürü aktarma amacı etrafında toplanması okulun en temel ve vazgeçilmez amacını oluşturmuştur. Kültür aktarma amacı etrafında toplanan okul, kültür aktarımında araç olarak ders kitaplarını sık kullanmaktadır. Bu bağlamda, ders kitaplarında kültürel öğelerin bulunması kaçınılmazdır. Cunningsworth (1995: 90)'a göre "Eğer ders kitaplarının eğitsel olarak bir amacı varsa, kendi oluşumlarında genetik olan sosyal ve kültürel oluşumları doğrudan ya da dolaylı olarak işlerler." Kullanılan ders kitapları, olumlu birçok davranışı bireylere kazandıracak nitelik taşımaktadır. Tertemiz, vd. (2003: 34- 35)'e göre "Kitaplar, öğretmen ve öğrenciye rehberlik yapacak, derse karşı olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olacak, onları yönlendirecek, doğru ve bilimsel bilgi taşıyacak, içerik ve biçimsel yönden nitelikte ve kalitede olmalıdır."

Eğitime verilen önem, toplumların hayatta kalma ve gelenek- göreneklerini koruma mücadelesini kanıtlar niteliktedir ve eğitim, genel geçer bir bilgi olarak bilindiği üzere kültürel değerleri aktaran ve koruyan bir işleve sahiptir. Ültanır (2003: 291)' a göre "Eğitim kavramı tanımlandığında, okulun görevi sorulduğunda, pedagojik prensipleri sorulması durumunda, içeriği kontrol edildiğinde kültür kavramı sürekli ön plana çıkmaktadır." Bu anlamda kültür; okulun, eğitimin ya da müfredatın değil öğrenmenin omurgasını oluşturmaktadır.

Kültür aktarımının eğitim yoluyla bireylere planlı programlı olarak aktarılması önem arz etmektedir. Çünkü kültürün tam anlamıyla bireye aktarılması, bireyin tek başına yapabileceğinden daha fazlasıdır. ‘‘Kültür bilgisinin, genellikle öğrenciye başka biri tarafından aktarılan, ancak öğrencinin kendi deneyimleriyle oluşmayan bilgi olarak değerlendirmekte ve dar kapsamda örneklemeye dayandırarak oluşturulan genellemelerden ibaret olduğunu, çoğu zamanda yanıltıcı olduğunu vurgulamaktadır’’ (Broady, 2004’den aktaran Saraç ve Arıkan, 2010: 45).

Dil, bireye kültürün öğretilmesinde rol oynayan en önemli faktörler arasındadır. Güvençer (2011: 1)’e göre:

Antropologlar tarafından yapılan araştırmalara göre, dil ve kültür arasında yakın bir ilişki vardır. Dil ve kültür ayrılmazdır. Yabancı bir dilin öğretilmesinde ve öğretilmesinde dilin birincil rol oynadığı kabul edilmiştir. Bir dili incelemek demek, dile bağlı olan kültürü incelemek demektir. Dil, kültürel değerleri vurgulayan bir modeldir.

Dil, kültür ve eğitim sıkı bir ilişki içindedir ve kültürün gelecek nesillere aktarılmasında birincil öneme sahip olan eğitim, bunu gerçekleştirmede vazgeçilmez bir araçtır. Ünalın (2010: 17)’a göre ‘‘Kültür ne ise, dil de odur. Kültürün ilgi alanları ne yönde ise, dil de o yönde zenginleşmiştir.’’

Dilin kişisel hayatta ve ulus hayatında çok büyük önemi vardır. İnsanın düşünce sınırlarını belirleyen dil, aynı zamanda bir milleti millet yapan kültürel değerlerin bir arada tutulmasına yarayan bir araçtır. Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayarak, onların düşünüp hayal kurmasına ve kendilerini ifade etmelerine fırsat verir. Dil ve kültür arasındaki ilişki, insanların düşünce ve hayal dünyasına da etki eder. Demirkan (2008: 28)’a göre ‘‘Uluslar da dilleriyle gelişip, tarihten aldıkları tecrübeleri ve medeniyetleri gelecek nesillere aktarırlar. İnsan dili kadar vardır ve ancak dilini geliştirerek düşüncesini ve üretimini artırabilir. Ulusların dilleri, onların düşünce aynası gibidir.’’ Dil, düşüncenin akışı ve manevi kültür oluşturucusu görevindedir. Avcı (2012: 4)’ya göre düşünce ve dil kaynaşmıştır. Dil, düşüncenin belirleyicisi ve taşıyıcısıdır. Bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Milletlerin dilleriyle dünya görüşleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Bir dili diğerlerinden ayıran, sadece bu dilin kuralları değildir. Dil topluma başka bir özellik, başka türlü düşünme, davranma ve başka türlü yaşama şekli verir. Bu şekilde toplumların dünyaya bakışları ve insana verdikleri değerler farklılık

gösterir. Bu çerçeve içinde toplumların ve insanların düşünceleri, kullandıkları diller aracılığıyla kendini göstermektedir.

Yabancı dil eğitiminde de kültürel değerlerin aktarımından bahsedilebilir. Demir ve Açık (2011: 52)'a göre "Yabancı dil öğretiminden söz edildiğinde ilk akla gelen şey, kuşkusuz bir toplumun maddî ve manevî varlığı ile yazılı ve sözlü değerini oluşturan kültür olgusudur." Ancak yabancı dil öğrenmek demek, başka bir dili kültürüyle beraber öğrenirken millî benliğinden vazgeçmek olarak algılanmamalıdır. Dil, kültür ve yabancı dil birlikte ele alındığında; yabancı bir dili öğrenmek, sadece bir dilin dilbilgisi kurallarını öğrenmek değil bu dilin ait olduğu toplumun aidiyetlerini, kültürel dokusunu, düşünüşünü de âdeta bir sosyolog gibi öğrenmektir. Bu durumda yabancı dil öğretimi, kültürleşmeyi kaçınılmaz kılmaktadır. Ancak bu durum dili öğrenen bireyin kendi ait olduğu kültürü yozlaştırıcı nitelikte olmamalıdır.

2. 7. Türk Kültüründe Din

Din, gerek sosyal anlamda gerek psikolojik anlamda insanı kendine has bir varlık yapan bir gerçektir ve manevî birçok değer motive edicisidir. Yavuz (1987: 36)'a göre "Din, objektif bir gerçek olduğu kadar aynı zamanda psikolojik bir gerçektir. O değerler içerisinde en yüksek yeri işgal ettiği gibi, aynı zamanda insan ruhunda bir büyük kuvvet, manevî her türlü etkinliğin motivasyon kaynağıdır...."

Türklerin İslam dinini kabûl etmeden önceki inançları, yaşam şekilleri ve değerleri İslâm diniyle örtüşmektedir. "Türklerin savaşçı, yiğit, hareketli, bir millet olmaları, fetih anlayışına uygunluk göstermesi açısından, onları Müslümanlığa yakınlaştıran önemli bir unsur olarak gösterilmektedir" (Akpınar, 1987: 15- 20' den aktaran Evkuran, 1997: 69).

Türklerin değer verdiği, kendilerine has değerlerinin birçoğu İslâm dinindeki birçok değer ile örtüşmektedir. Güngörmez (2013: 61)'e göre "İslâm medeniyetinin üstünlüğü ve cazibesinin yanında eski Türk dinindeki uygulamaların ve akidelerin İslâmiyete uygunluğu Türklerin kılıç zoruyla değil de kendi istekleriyle bu dini kabul etmelerine sebep olmuştur."

Türklerin birçok kültürel özelliği de İslâm kültürüne benzemekte ve bu kültürle örtüşmektedir. Gökçeli (2007: 86)'ye göre "Banarlı İslâm dininin iyilik, güzellik, insanlık, ahlâk, temizlik, kardeşlik, adâlet, çalışkanlık, ilim ve tefekkür esaslarına uygun prensiplerine dikkat çeker. O, Türk milletin İslâm dünyasında

inanış törenlerini şiir, mûsikî ve raksla birleştirip, imana güzel sanatlar lisaniyle dile getirmekte harikalar yarattığını ifade eder.”

Türkler, İslam dinini kendilerine bir millî din haline getirmiş ve bu dini Türk kimliği ile bütünleştirmişlerdir. “Milliyetimizi dinimizden; dinimizi milliyetimizden ayrı düşünmemek gerektiğini söyler. Türklük Müslümanlık harcıyla yoğrulmuş tek bir bütün hâlinde yekpareleşmiştir. Türkler, mimaride, mûsikîde, edebiyatta, kültür ve sanatta Müslümanlığı millîleştirip bir Türk Müslümanlığı terkibi yaratmışlardır” (Banarlı, 1984A: 36’ dan aktaran Gökçeli, 2007: 80).

Millî tarihimiz içinde İslâm dini, Türk milletine mâl olmuştur ve milletimizin millî kimlik unsurları arasında yerini almıştır. Evkuran (1997: 64)’a göre “Öncelikle her toplum gibi bizim de tarihi bir geçmişimiz var ve bu geçmişi incelerken karşımıza çıkan ilk unsur İslâm’dır.”

Türkler, İslâm dini sayesinde farklı boylara ayrılmalarına rağmen bir arada kalabilmişlerdir. İdriz (2007: 58)’e göre “Din, insanları kardeş olarak kabul eder. Din kardeşliği; ırk, soy, millet, cinsiyet, hemşerilik, gibi tabîî bağları reddetmemektedir. Ancak bunların da üstünde daha geniş ve üst çerçevede bir inanç ve ideal birliğine yönlendirmektedir.”

İslâm dini, Türk toplumunda sadece bir değer olarak değil aynı zamanda birçok değerın güçlendiricisi ve tamamlayıcısı olmuştur. Şengül (2006: 50- 71) Kur’an’ın Hedeflediği Müslüman Tipi adlı çalışmasında bu değerleri tek tek ele almış ve şu değerleri sıralamıştır: adâletli olmak, doğru olmak, iyilik yapıp kötülükten sakınmak, güvenilir olmak, sabırlı olmak, cömert olmak, anne babaya itaat etmek, affedici olmak, iffetli ve hayâlî olmak. Ayrıca Bozok (2010: 46) dini değerleri “1- Alçakgönüllülük (Tevazu), 2- Haksızlık Yapmamak, 3- İnançlı Olmak / Kutsallık, 4- İyilik Yapmak, 5- Paylaşımçı Olmak, 6- Erdemli/ Ahlaklı Olmak, 7- Yalancı Olmamak, 8- Komşuluk Hakkı, 9- Temiz Olmak ” şeklinde sınıflanmıştır. İslam diniyle birlikte Türkler için önemli olan bu değerler, İslâm ile birlikte daha da güçlenmiştir. İslam dini, geçmişten itibaren Türk milletine mal olmuş ve Türk kültürünün vazgeçilmez bir parçasını oluşturmuştur.

2. 8. Türk Kültüründe Yardımseverlik

Türkler, yardımsever olmalarıyla âdete dünyaya ün salmış bir millettir. Yardımseverlik, toplumsal anlamda birliğin ve teklığın sembolüdür. Aktepe (2010:

65)'ye göre "Toplumdaki bireyler arasında bağılılığı güçlendiren, eksiklikleri gideren, boşlukları dolduran duygu yardımseverliktir. Türk milleti yardımseverliği ile dünyanın pek çok milletine örnek olmuştur. Türk halkının en önemli özelliklerinden biridir yardımseverlik."

Türler, İslamiyet'i kabul etmeden önce de yardımseverlik ve hoşgörü gibi değerlere zaten sahipti. Göğebakan (2010: 209)'a göre "Türkler İslamiyet'i kabul ettiklerinde, var olan kültürel yapıları, İslamiyet'in insanlar arasındaki eşitlik ve adâlet anlayışının herkes için geçerli olma ilkesine zâten uymaktaydı. İslamiyet'te önemli bir yere sahip olan barışseverlik, hoşgörü ve yardımseverlik prensipleri zâten Türklerin çok da uzak olmadıkları kavramlardı."

Türk kültüründe yer alan değerlerden biri olan yardımseverlik tecrübe ve deneyim sonucu kazanılmıştır. Feyzioğlu (2005: 157)'na göre "Sonradan eğitim ve tecrübe ile kazanılan, kanaat, anlayış, itidal, iyilik, doğruluk, yardımseverlik, muvazene... gibi bilgilerdir." Deneyim sonucu kazanılan bu değerler, her daim bir plan çerçevesinde kazanılmaz. Zaman içerisinde sosyal ortamdan informal olarak da öğrenilir. Rees (2006: 184)'e göre "Kültürü oluşturan her unsur, kaynağını aynı zamanda sosyal yapıyı oluşturan sözel ve yazılı ürünlerden alır. Bu ürünler, örgün olmayan bir eğitim sistemi oluşturarak genelde bir milletin, özelde ise bireyin kendi geleneğinden haberdar olmasını sağlar."

Bu değerler, aynı zamanda planlı ve programlı olarak bireylere aktarılmak istenmiş ve eğitim sisteminde yerini almıştır. Bu değere, diğer kazandırılmak istenen değerlerle birlikte MEB' in amaçlarında da yer verilmiştir. Bu değerler ise "... Duyarlılık, Temizlik, Dürüstlük, Vatanseverlik, Estetik, Yardımseverlik" (MEB, 2004: 5). Türk kültüründe manevî değerler içerisinde de değerlendirilen yardımseverlik, gerek formal gerek informal ortamlarda yeni nesillere aktarılması zarûrî görülen kayda değer değerler arasında görülmektedir.

2. 9. Türk Kültüründe Saygı

Saygı, gerek millî gerek evrensel olarak tüm insanlığın ihtiyacı olan temel değerlerdendir. Bu değer, sadece insanî değil, aynı zamanda da toplumun ve insanlığın vicdani yanını oluşturur. "Saygı karşımızdakine onu düşündüğümüzü hissettirmektir. İnsanların dili, ırkı, cinsiyeti ne olursa olsun, ayırmadan farklılıklarını kabul etmektedir. Saygı, insanların arasındaki olumsuzlukları olumluya çeviren bir

bağ, insanlar arasında en güzel iletişim kapısıdır. Kendine ve başkalarına değer vermek, çevresinden değer görmektir” (Perese, 2005: 8’ den aktaran Türk, 2009: 16-17).

Birlikte yaşayabilmek, sosyal hayatı paylaşabilmek gibi evrensel ve millî erdemler ancak saygı çerçevesinde ulaşılabilecek niteliklerdir. Pighin (2005: 59)’e göre: “Saygı, insanın birlikte yaşamasındaki tüm değerlerin esasıdır. Kim ki tüm diğer insanların onuruna saygı duyarsa, diğer değerleri de içselleştirebilecek vasıftadır.”

Saygı, özgürlüğüne en düşkün milletlerden biri olan Türk toplumunun vazgeçilmez değerlerinden biridir. Kaplan (2005: 35)’a göre “Hür ve müstakil olarak yaşama “ve dünyada hâkim olma” iradesine sahip olan Türkler, münasebette bulunduğu veya idaresi altında aldığı kavimlere saygılı ve adil olmasını bilmişlerdir.”

Saygı, Türk toplumunda ve Türk coğrafyasında geçmişten beri benimsenen ve uygulanışı takdir edilen değerlerden biridir. Özmen (2013: 111)’e göre “... Oğuz destanlarında bugün olduğu gibi büyüğe saygının önemli göstergelerinden biri olan el öpme davranışı yer almaktadır.” Ancak saygı günümüz toplumunda daha çok ihtiyaç duyulan değerlerden biri arasındadır. Ürün (2010: 1)’e göre “Yeterli bir kişiliğe sahip, verimli, kim olduğunu ve kim olabileceğini gerçekçi ve tutarlı bir şekilde algılayabilen, kendine ve başkalarına saygı duyan, yaratıcı, yeni yaşantılara açık bir insan olabilmenin önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır.”

Saygı, diğer değerlerden farklıdır ve hissedilebilir. Özdemir (2006: 68)’e göre “Saygı duygusu gündelik yaşamdaki eğilimlerden kaynaklanan duygulardan farklıdır. Saygı duygusunda kesin olan şey, bunun duyulanı doğrudan açığa çıkarıp ele geçirilebilir kıldığı ve bunu sezgi yoluyla değil, doğrudan bir kendi başına sahip olma anlamında yaptığıdır.”

Saygı, karakter kavramının temelinde yer alan bir kavramdır. Demir (2008: 9)’e göre “Karakter eğitimi, iyi karakterlerin temeli olarak temel ahlaki değerleri teşvik eden karakter eğitimi başlangıç felsefesi olarak iyi karakterin temellerini oluşturan özen, dürüstlük, adalet, sorumluluk, kendine ve diğerlerine saygı gibi toplumsal mutabakat sağlanmış, objektif olarak önemli olduğu kabul edilen temel ahlaki değerleri alır.” Günümüz Türkiyesi ve geçmişin zengin kültürel birikimde saygı, Türkler için yüceltilen değerlerdendir ve muhafaza edilmesi önem arz etmektedir.

2. 9. 1. Saygı Eğitiminin Prensipleri

Eğitsel açıdan bakıldığında ise, saygı gelişigüzel öğretilebilecek bir kavram değildir ve bu değerın prensipleri vardır.

- Saygıyı örnekleştirerek verirse öğretimde daha etkili oluruz.
- Çocukları kontrol etmememiz gerektiği halde amacımız onların kendi kontrollerini geliştirmesi olmalıdır, çünkü yarısı polis olan bir topluma sahip değiliz.
- Her çocuk değişik hayat tecrübelerinden dolayı değişik bir gerçeği görür.
- Tüm öğrenciler değişik hızda ve modelde öğrenir.
- Tüm öğrencilerin değişik öğrenme, iletişim kurma ve faaliyet stilleri vardır.
- Tüm öğrencilere ulaşan anahtar bir yol vardır. Öğretmen bu yolu bulmalı ve uygulamalıdır. Gerekirse başka profesyonellerden yardım almalıdır.
- Öğretmen çocuklardan sorumlu olduğu halde hiçbir çocuktan üstün olmadığını farkında olmalıdır.
- Saygıyı öğretmenin en önemli yolu saygıda model olmaktır (Douglass, 2001: 188).

2. 10. Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Değerler

Yabancı dil, bir insana yabancı olan, annesinden öğrendiği dilden farklı olan dildir. Özer (1978: 53)'e göre "Bireyin anadili dışında öğrendiği ve kullandığı dildir." Bir insanın, kendi millî dilinden başka öğrendiği ve konuştuğu dillerin tümüne yabancı dil denilebilir. Demirkan (2008: 2)'a göre "Bir milletin kendi anayasasında belirttiği ve milleti oluşturan fertlerin ortak olarak konuştuğu ana dilleri dışında kalan dillerin tümü yabancı dildir." Dil ve kültür birbirinden ayrı düşünülemez. Çünkü dil, kültürden etkilenmiş ve kültüre entegre olmuştur. Jiang (2000: 329)'a göre "Dil ve kültür arasında sürekli bir etkileşim vardır ve bu faktörden ötürü ikisi birbirinden ayrı ilerleyemez." Dilin en küçük yapı birimi bile öğretilirken kültür faktörü oradadır. Gül den (2003: 62)'e göre "...kültür dil öğretiminin içeriğini oluşturmalıdır. Fonetikğin bile öğretiminde bu durumu kültürle bağdaştırmak olasıdır."

Yabancı dil öğrenme, bir anlamda öğrenilen dilin dünyasına girmektir. Güvençer (2001: 8)'e göre "Yabancı dillerin öğrenilmesinde ve öğretilmesinde

kültür başrol oynar. Bir dili çalışmak o dile bağlı olan kültürü çalışmak anlamına gelir. Bir dili bağlamdan bağımsız olarak sadece kalıplarla öğrenmek imkânsızdır. Yabancı dili öğrenmede amaç dilin iletişim becerisini geliştirmektir.” Yabancı dili öğrenmek, bir anlamda farklılıkları kabullenmek ve farklı duyguları paylaşabilmektir. Tüm ve Sarkmaz (2012: 448)’a göre “...amaçlar doğrultusunda özenle seçilerek hazırlanan ders kitaplarının içeriği öğrencilerin hedef dilin kültürüne ön yargısız yaklaşım duygudaşlık kurabilmelerine hizmet eder.”

Ülkemizde yabancı dil öğretiminin ana dili olumsuz şekilde etkilemektedir tarzında düşünceler mevcuttur. Soner (2007: 402)’e göre “Birçok dilbilimci, yabancı dil öğreniminin, anadili de olumlu etkilediği, ana dili de geliştirdiği görüşünü savunmakta, yabancı dilin, ana dili olumsuz etkilediği savını, bilimsellikten uzak bir yabancı düşmanlığı diye nitelemektedir.” Her ne anlamda olumsuz ve olumlu yönleri üzerinde durulsa da yabancı bir dili öğrenmek, o dili konuşanların yaşam tarzlarını, kültürel değerlerini, sanat biçimlerini ve daha birçok öğeyi öğrenmeyi kapsar. Alpar (2013: 97)’a göre “dil öğrenmek” kültür öğrenmektir ve bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Kültürün oluşumunda merkezi bir öneme sahip olan dil, birbirleri ile sıkı etkileşim halinde bulunan kültürel öğeleri birbirine bağlar. Her biri ayrı bir bilim dalının konusu olan çevre; üretim ve tüketim; din, devlet ve yönetim; insanlar; gelenek, görenek; aile, soy ve akrabalık ilişkileri; sağlık ve hastalık; sanat, bilgi ve eğitim gibi öğeler aynı bütünün içinde yerini alır. Bu temel öğeler, her toplumda ve kültürde farklı biçimlerde mevcuttur. Her dil, farklı bir yaşam ve düşünce tarzını içerir. Bu nedenle yeni bir dil öğrenmek bir bakıma yeni bir kültürü, yeni bir düşünceyi ve yeni bir yaşam tarzını öğrenmeye başlamak demektir. Bu bağlamda kültürel sistemin iletişim ortamını oluşturan dil, zengin, sürekli ve güvenilir kültür hazinesidir. Kültürel ve tarihi miras, dil aracılığı ile gelecek kuşaklara aktarılır. Kültürel sistemi oluşturan parçaların hiçbiri tek başına var olamaz ve az ya da çok diğer öğelerden etkilenir.

Küreselleşme süreci yabancı dil öğretiminin doğal bir sonucu olarak çok kültürlülük kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Bu kavram, globalleşmenin doğal bir sonucu olarak eğitim sisteminin içinde yerini almaya başlamıştır. Bu durumda ülkemizi yeni eğitim politikaları ve stratejileri geliştirmeye zorlamıştır.

Çok kültürlü eğitim yaklaşımı, Türkiye'nin de küreselleşme sürecinde, yerel, ulusal, uluslarüstü birlik ve uluslararası boyutlarda, etkileşimli bir diyalog içine girmesini ve bütün katılımcıların yararına kültürlerarası bir sentezin oluşmasını sağlayacaktır. Türkiye, Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde Anadolu'da yaşayan değişik grupların, dil, kültür ve dini özelliklerini eğitim alanında göz önünde bulundurmamak durumunda kalmaktadır. Türkiye'ye gelen ve ileride gelecek olan yabancılardan dolayı da Türkiye, eğitim alanında yeni kavramlar, projeler, programlar, okul organizasyon tipleri, öğretmen yetiştirme modelleri, eğitim ve öğretim materyalleri geliştirme konularında, ihtiyaçlara yanıt verecek politikalar geliştirmek durumunda kalacaktır (Coşkun, 2006'dan aktaran Cırık, 2008: 35- 36).

Genel anlamda değerlendirildiğinde kültür, yabancı dil öğretiminin bir parçasıdır ve bu bağlamda kültür aktarımı olmadan yabancı dil öğretimi gerçekleşmeyecektir yargısına varılabilir. Ancak yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı konusunda kaçınılmaz olarak kültürleşme kaçınılmazdır. Bu süreç içinde ise dikkat edilmesi gereken nokta Türk kültürünün özünü oluşturan değerleri koruyacak şekilde aktarım yapabilmektir.

2. 11. Yabancı Dil Olarak İngilizce

İngilizce, dünya çapında konuşulan ve yabancı dil olarak en yaygın kullanılan dillerden biridir. Genç (1999: 307)'e göre İngilizce dünya çapında konuşulan bir dil olarak evrenselleşmiştir. Onun bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Küreselleşme nedeniyle uluslararası platformda yaygın bir biçimde öğrenilen ve öğretilen dil İngilizcedir. İngilizce, Türk insanının dünyaya ayak uydurma çabaları ve yabancı dil konusunda gereksinimlerinin değişmesi nedeniyle Türkiye'de de ön plana çıkmıştır. İngilizce öğrenme, konuşma ve iletişim kurma yönünde belirgin bir eğilim olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir. Okullarda da öğrencilerin neredeyse tamamı (% 98,4) birinci yabancı dil olarak İngilizce öğrenmektedir.

Dünya üzerinde İngilizcenin yaygınlık kazanmasında çeşitli etmenler vardır. Bunlardan birisi Amerika Birleşik Devletlerinin dünya çapındaki teknolojik gücü ve dünya çapında bir teknoloji gücü olmasıdır. Demirkan (2008: 1)'a göre "Bugün dünya üzerinde kabul görmüş en yaygın yabancı dil İngilizcedir. Dünya üzerinde

teknolojik ve bilimsel alanlarda en büyük güç olan ABD İngilizcenin hızla yayılmasında oldukça etkili olduğu söylenebilir.” Değişik etmenler dikkate alındığında İngilizce, bir dünya dili olma konusunda oldukça uzun bir yol almıştır. Spordan sanata birçok alanda İngilizce, ortak dil olarak kullanılmaktadır. Criystal (1987: 358)’a göre İngilizce “ortak” bir bilim dilidir. Bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

İngilizce 60’tan fazla ülkede resmi veya yarı resmi dil olarak kullanılmaktadır...6 kıtada gündemi tutan dil İngilizcedir. Kitapların, gazetelerin, havaalanları ve hava kontrol noktalarının, uluslararası ticari ve bilimsel konferansların, bilimin, teknolojinin, tıbbın, diplomasinin, spor dünyasının, uluslararası yarışmaların, pop müziğinin ve reklam dünyasının kullanım dili İngilizcedir. Bilim adamlarının üçte ikisi bilimsel yazılarını İngilizce yazmaktadırlar... İngilizce radyo kanalları 120 ülkede 150 milyondan fazla insan tarafından dinlenmektedir. İlkokul düzeyinde 50 milyondan fazla, ortaokul düzeyinde 80 milyondan fazla öğrenci ek dil olarak İngilizce öğrenmektedir... British Council (İngilizce Kültür), dünyanın değişik yerlerinde bir yıl içinde yaklaşık 250 bin yabancı öğrenciye İngilizce öğretmektedir.

İngilizcenin dünya çapında konuşulan bir dil olması bu kültürün birçok kültüre etki etmesi anlamına gelmektedir. Bu durum gereği İngilizce öğretimi dikkate alınması gereken ve öğrenimi yapılan ülkelerde kültürleşme anlamında gerek ana dili gerek millî kültürü etkilemesi konusunda dikkate alınması gereken bir konudur.

2. 12. Yabancı Dil Eğitiminde/Öğretiminde Ders Kitapları

Eğitim ve öğretim, çeşitli materyaller kullanılarak gerçekleştirilen bir etkinliktir. Ders kitapları, bu materyaller arasında en fazla başvurulan ve yaygın olan kaynaklardan biridir. Hatta eğitim sisteminin vazgeçilmezidir. Çelik (2011: 29)’e göre “Taslak ders kitaplarından Kurulca okullarda okutulması uygun bulunan kitap olarak tanımlanır.” Ders kitapları okullarda kullanılan en yaygın materyaller olarak kültürel değerleri gelecek nesillere taşıyıcı özellikler taşımalıdır.

Brooks (1986) ders araç ve gereçlerinde kullanılan konulardaki kültür öğelerini şu şekilde sıralar:

- Selamlaşma, ayrılma, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalar, yeni bir kişiyi tanıştırma,
- Kişiler arası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal çevre ya da koşula resmi durumlara göre kullanılacak söz ve kalıplar,
- Randevu verilmesi ve randevuya geliş saatleri,
- Birini bir yere davet etme, çıkma teklif etme, flört,
- Hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültüre yaratacağı etkiler, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorular,
- Kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklar,
- Gelenekler, efsaneler, hikâyeler,
- Festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekilleri,
- Müzik, edebiyat, okunan kitaplar, çocuk edebiyatı, çocuk şarkıları,
- Evde, okulda, halka açık alanlarda, askeri kurumlarda törenlerde, vb. yerlerdeki kurallar,
- Tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen yerler, yapılanlar,
- Oyun alanları, oyunlar, yarışmalar, sporlar, hobiler,
- Telefon konuşmaları, arkadaşlık ilişkileri, kulüpler, guruplar,
- Bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalar,
- İklim şartları,
- Temizlik standartları, Sağlık sistemi, sağlık problemleri konusundaki yaklaşımlar,
- Radyo ve televizyon programları,
- Ulaşım, trafik,
- Mektup yazma, postane sistemi,
- Evde yenen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalar,
- Dışarda yenen yemekler ve yendiği yerler, yemek arası yiyip içme,
- Gece hayatı, tiyatro, sinema, içecek ve alkol kullanımı,
- Müzeler, sergiler, hayvanat bahçeleri, ev hayvanları,
- Şehir ve kırsal kesim arasındaki farklar,
- Para biriktirme tasarruf yöntemleri,
- Meslek çeşitleri, gözde meslekler, iş olanakları (Brooks, 1986'den aktaran Sarkmaz ve Tüm, 2012: 449-450).

Yabancı dil eğitiminde kullanılan ders kitapları kültür öğretiminin bir aracıdır. “Yabancı dil öğretiminin temelini oluşturan ders kitapları, kültür

aktarımının en önemli unsurlarından birisidir. Bu ders kitapları, her şeyden önce uygun bir dille hedef dilin kültürünü içermeli, kültürle ilgili ön yargılardan arınmış etkinlikler sunmalıdır” (Halley ve Austin, 2004’den aktaran Okur ve Yamaç, 2013: 1627).

Yabancı dil öğretimi, öğrenilen dili yani o dünyayı tanımadır. “Yabancı dil öğrenimini yabancı bir dünyayı kültürü anlamak tanımak olarak tanımlamaktadır” (Çakmak, 2001’den aktaran Şevik, 2007: 109). Bu durum yabancı dil eğitiminde kültür öğesinin dil öğretimi açısından gerekli olduğunu göstermektedir. “Ders kitaplarının seçiminde göz önüne alınan özellikler listesinde de hedef kültür ürünlerinin ve ilgili öğretim yöntemlerinin yer alması gerektiğini belirtmiştir” (İnal, 2006’dan aktaran Saraç ve Arıkan, 2010: 48).

Yabancı dil öğretiminde hedef dilin kültürel değerleri taşıması gerektiği değişik kaynaklarda vurgulanmıştır. Halley ve Austin (2004: 159)’a göre “ Yabancı dil öğretiminin temelini oluşturan ders kitapları, kültür aktarımının en önemli unsurlarıdır. Ders kitapları, her şeyden önce uygun bir dille hedef dilin kültürünü içermeli kültürle ilgili önyargılardan arınmış bilgiler sunmalıdır.”

Yabancı dil öğretiminde seçilen ders kitaplarının hedef kültürün öğelerini taşıması gerektiğini öne süren görüşlerin mevcut olmasının yanında bu konuda yabancı dil öğretiminin ve yabancı dil öğrenme hevesinin Türkçeye verdiği zararlar konusuna dikkat çeken değişik görüşler karşımıza çıkmaktadır. Gökçora (2004: 188)’ya göre “Türkiye ve Türk insanı yüzyıllardır ana diline gereken önemi vermemiş, toplumdan kopuk bir yönetici ve egemen bir sınıf yaratmak pahasına kendisini önce Arapça, Farsça ve İtalyanca sonra Fransızca, Almanca ve İngilizce dilini kullanma hevesine kapılmıştır.” Dilin kültürü taşıyıcı işlevi göz önüne alındığında ise yabancı dil eğitiminin kültürel anlamda yozlaşmaya yol açacağı aşikârdır. Çelebi (2006: 303)’ye göre “ana dil” ve “ana dilin kültür aktarıcı rolü” önemlidir ve bu konudaki düşünceleri şu şekildedir:

Anadil, insanın yaşamı boyunca içinde yaşadığı topluma göre biçimlenen, başta beyindeki, dil merkezinin olgunlaşmasıyla koşut olarak, sosyokültürel etkileşimlerle gelişen, değişken bir göstergeler dizgesidir. Dilsel göstergeler toplumsal hayatı düzenleyici, kimlik oluşturucu, değer taşıyıcı, iletişim sağlayıcı gibi birçok işlevleri vardır. Bir düşüncenin ifade edilmesi için dile, ifade edilecek bir şey için de düşünceye gereksinim vardır. Yani, dil ve düşünce iç içedir. Dil, konuşulduğu toplumun ruhunu yansıtır. Kendi ruhunun

farkında olmayan bir başkasının ruhunu düşünüşünü, yaşam biçimini, vs. kavrayamaz. Ancak bu kavramlar bireyin beyninde şekillendiği ölçüde çevreyi kavramaya, şekillendirmeye dolayısıyla da başka bir dili öğrenmeye başlar. Buradan anadili öğrenmenin ikinci bir dili öğrenebilmek için temel olduğu varsayımı çıkarılabilir. Çünkü dilin kuralları, o dili kullanan insanların düşünce yapısına göre biçimlenirken düşünceyi de belli bir dizgeye koyarak dilin gelişimine yol açar.

Belirtilen düşünceden de anlaşılacağı üzere, erken yaşlarda yabancı dil öğretimi yapılırken dikkate alınması gereken görüş öncelikle dil, ruhun aynası olmalıdır ve bireye yabancı dil öğretimi verilirken millî kültürü dikkate alınarak hareket edilmelidir. “Yabancı dil öğrencisinin yeni dili öğrenirken yeni bir şekilde dilsel- kültürel yetkinliğe ihtiyacı vardır ve yabancı dil eğitimi, dilin yerinde ve uygun olarak kullanımını sağlayan bu yetkinliğin gelişimini temel almalıdır” (Byram, 1997’den aktaran Ökten ve Kavanoz, 2014, s, 848). Ders kitaplarının önemli bir ders materyali olduğu görüşünden hareketle içerik ve görsel olarak kültür aktarıcısı olan bu materyallerin düzenlenmesi ve kullanımında taşıdığı önem göz ardı edilmemelidir.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırma modeli, yöntemi, veri toplama süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, ele alınan kitapların belirlenen kültür değerlerini, görsel ve metinsel içerik olarak taşıması bakımından inceleyen betimsel analizine ve tarama modeline dayalı nitel bir çalışmadır. Yıldırım ve Şimşek (2013: 256)'e göre “Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler önce betimlenir daha sonra yorumlanır.” Bu çalışmada aile, dil, din, saygı ve yardımseverlik değerleri, seçilen ders kitaplarında içeriğe bağlı betimsel olarak analiz edilmiştir.

Nitel araştırma süreci, çalışmanın çeşitli boyutları arasındaki içsel bağlantıların araştırmacı tarafından yönetilmesi ile ortaya çıkan veri ve analizlerin yer aldığı diyalektik bir süreçtir. Bu sürecin temelinde çalışmanın kapsamı ile ilişkili olarak günlük hayatın çeşitli boyutlarının gözlenmesi, betimlenmesi ve analizde kullanılan yöntemler arasındaki içsel ilişkilerin nitel araştırmacılar tarafından yönetilmesi yer alır (Miller ve Digwall, 1997'den aktaran Güven, 2004: 275).

Görsel ve tespit edilen metinsel içerikler kitaplarda var olduğu şekliyle müdahale edilip değiştirilmeden olduğu gibi betimlenmiştir. “Tarama modelleri, geçmişte ye da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle, betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ye da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip belirleyebilmektir” (Karasar, 1991: 772' den aktaran Meraç, 2006: 7).

Araştırılan durum, ana problem çerçevesinde tanımlanmaya çalışılmıştır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel (2013: 22)'e göre “Betimsel (descriptive) araştırmalar, bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde

tanımlar. Eğitim alanındaki araştırmada, en yaygın betimsel yöntem tarama çalışmasıdır, çünkü araştırmalar bireylerin, grupların ya da (bazen) fiziksel ortamların (okul gibi) özelliklerini (yetenekler, tercihler, davranışlar vb.) özetler.”

3. 2. Araştırmanın Yöntemi

Yapılan literatür taramasında 2006- 2014 yılları arası baz alınarak; milli değer, kültürel değer, kültürel değerler, kültür değerleri, toplumsal değer anahtar kelimeleri kullanılarak Ulusal Tez Veri Tabanında arama yapılmıştır. Bu veri tabanının tercih edilme sebebi, bu veri tabanında Türkiye’de yapılan çalışmaların daha akademik ve Türk kültürü konusu açısından daha nitelikli olduğudur. Yapılan taramada kültür değeriyle doğrudan ilişkisi olan anahtar kelimelere inceleme yapılmış ulaşılabilen çalışmalardan Türk kültür değerleri ile direkt alakalı olan değerler alınmıştır. Bu değerlerin incelenen tezler içinde tekrar sıklığı tespit edilmiştir. Değerler, sınıflandırılmamış her bir değer tek tek tespit edilmiştir. Türk kültürüyle alakalı tüm değerler tespit edilmeye çalışılmış ve ulaşılan değerler tablolatırılmıştır. Ulusal Tez Veri Tabanından ulaşılan tezler, kültür araştırmalarıyla ilgili tezlerdir. Türk kültürüyle ilgili anahtar kavramların seçimi için bu tezlerin yeterli olduğu konusunda uzman görüşü alınmıştır. Tezlerde incelenen temel değerlerin frekansları tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Kültürel Değerler Frekans Tablosu

KÜLTÜREL DEĞER	KAYNAĞIN ADI	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	TOP. (f)
	Ersoy, B. (2006).	Doğruyol, P. D. (2010).	Ercan, Ü. (2010).	Memet, N. (2010).	Bozok, B. (2010).	Yeter, E. (2007).	
Din	1	4	--	--	1	--	6
Dil	1	3	--	--	2	--	6
Aile	1	2	--	3	2	--	8
Yardımselik/ Hayırseverlik/ İyilik yapmak	--	1	1	--	2	--	4
Paylaşımıcılık	--	--	--	--	1	--	1
Misafirperverlik	--	1	--	--	2	--	3
Bağışlayıcı/	--	--	--	--	1	--	1

Affedicilik							
Akrabalık	--	1	--	--	--	--	1
Sevgi			1	1			2
Saygı	--	1	--	2	3	--	6
Bilim	--	1	--	--	--	1	2
Bilgi	--	1	--	--	--	--	1
Bilgili	--	--	--	--	2	--	2
Cesaretlilik/Mertlik	--	--	--	--	2	--	2
Kahramanlık	1	1	--	--	1	--	3
Kahramanlar	--	1	--	--	--	--	1
Vefalı olmak	--	--	--	--	2	--	2
Fedakârlık	--	--	--	--	1	--	1
Vatanseverlik/ Yurtseverlik	--	1	--	--	2	--	3
Çalışkanlık	--	--	--	--	2	--	2
Azimli	--	--	--	--	2	--	2
Hoşgörü	--	1	--	--	--	--	1
Ciddilik /vakur	--	1	--	--	2	--	3
Ağırbaşlılık	--	1	--	--	--	--	1
Asî olmamak	--	--	--	--	1	--	1
Kanaatkârlık	--	1	--	--	--	--	1
Liderlik	--	--	--	--	1	--	1
Hukuk	---	--	--	--	2	--	2
Güvenirlik	--	--	--	--	1	--	1
Cömert/ikramkar	--	--	--	--	2	--	2
Koruyuculuk	--	--	--	--	1	--	1
Doğruluk/dürüstlük	--	--	--	--	3	--	3
Devlet yönetimi	--	1	--	--	--	--	1
Hükmetmek	--	--	--	--	1	--	1
Bağımsızlık	1	--	--	--	1	--	2
Anlayışlılık/ anlayışlı	--	--	--	--	2	--	2
Övünmemek	--	--	--	--	1	--	1
Şerefli	--	--	--	--	1	--	1
Giyim kuşam	--	1	--	--	--	--	1
Bayrak/ bayrak sevgisi	1	--	--	--	1	--	2
Savaşçı	--	--	--	--	1	--	1
Tutumluluk	--	1	--	--	--	--	1
Kendini geliştirmek	--	--	--	--	1	--	1
Alçak gönüllülük	--	1	--	--	2	--	3
İç temizlik	--	1	--	--	--	--	1
Boş zaman	--	1	--	--	--	--	1
Töre	--	1	--	--	2	--	3
Sanat	1	2	--	--	--	--	3
Güzel sanatlarla ilgili kalıntılar	--	--	--	--	--	1	1
Sağlıklı olma	--	1	--	--	--	--	1
Temizlik	--	--	--	--	1	--	1

Komşuluk hakkı	--	--	--	--	1	--	1
Namuslu/namuslu olmak	--	1	--	--	2	--	3
Toprağa bağlılık	--	1	--	--	--	--	1
Sözüne Sadık	--	--	--	--	1	--	1
İnsafli	--	--	--	--	1	--	1
Kuvvetli	--	--	--	--	1	--	1
Dayanışma/ Birliktelik	1	--	--	--	1	--	2
Anne baba sevgisi	--	--	--	--	1	--	1
Terbiyeli olmak/edepli olmak	--	--	--	--	2	--	2
Eğitim	--	1	--	--	1	--	2
Doğa sevgisi	--	--	--	--	1	--	1
Sabırlı	--	--	--	--	1	--	1
Sırdaş	--	--	--	--	1	--	1
Evlat sevgisi	--	--	--	--	1	--	1
Kültürlü	--	--	--	--	1	--	1
Uyanık	--	--	--	--	1	--	1
Hediye vermek	--	--	--	--	1	--	1
Barışçılık	--	--	--	--	1	--	1
Adaletli olmak	--	--	--	--	1	--	1
Ahlaklı olmak/Faziletli	1	--	--	--	2	--	3
Erdemli	--	--	--	--	1	--	1
Otoriteye bağlılık	--	--	--	--	1	--	1
İhtiyatlı	--	--	--	--	1	--	1
Eşine hürmet	--	--	--	--	1	--	1
Yerleşme	--	1	--	--	--	--	1
Nasihat dinleme	--	--	--	--	1	--	1
Asil olmak	--	--	--	--	1	--	1
Semboller	--	2	--	--	--	--	2
Milliyetçilik	--	--	--	--	1	--	1
Muhafazakârlık	--	--	1	--	--	--	1
Dindarlık	--	1	--	--	1	--	2
İnançlar	--	2	--	--	--	--	2
Yazı	--	1	--	--	--	--	1
Güvenlik	--	--	2	--	--	--	2
Geleneksellik	--	--	2	--	--	--	2
Kurallara uyarlık	--	--	1	--	--	--	1
Evrensellik	--	--	1	--	--	--	1
Kendi Kendine Yönetim	--	--	1	--	--	--	1
Başarı	--	--	1	--	--	--	1
Güç	--	--	1	--	--	--	1
Zevk	--	--	1	--	--	--	1
Uyarım	--	--	1	--	--	--	1
Uyum	--	--	1	--	--	--	1
Toplumculuk	--	--	1	--	--	--	1

Grupçuluk	--	--	1	--	--	--	1
Normlar	--	2	--	--	--	--	2
Tutumlar	--	1	--	--	--	--	1
Varsayımlar	--	1	--	--	--	--	1
Büyüklerle itaat	--	--	--	1	--	--	1
Zayıf olanın yanında olmak	--	--	--	--	1	--	1
Eğitmek- Eğitim	--	--	--	--	1	--	1
İnatçı omamak- Kutsallık	--	--	--	--	1	--	1
Haksızlık yapmamak	--	--	--	--	1	--	1
Korkusuzluk	--	--	--	--	1	--	1

Türk kültürüyle doğrudan ilişkili olan değerler kod listesine alınmıştır. Taramada ulaşılabilen literatür kapsamında 105 değer tespit edilmiş bu değerlerde en fazla tekrar eden 5 değer, araştırmanın sınırlandırılması için incelememize alınmıştır. Bu değerler aile, dil, din, saygı ve yardımseverliktir. Bu çalışmaların ele alınmasının sebebi Ulusal Tez Veri Tabanında 2006- 2014 yılları baz alınarak belirlenen anahtar kelimelerle arama yapıldığında bu çalışmalara ulaşılmasıdır. Değerlerin seçiminde dikkate alınan araştırmaların bibliyografik adları şunlardır:

Bozok, B. (2010). *İlköğretim 8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Millî Değerlerin Kazanılmasında Millî Bayramlarımızın Etkisi (29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ersoy, B. (2006). *Toplumsal Değerler ve Çalışanların İş Doyumu Arasındaki İlişki: Ampirik Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya.

Doğruyol, P. D. (2010). *Kültürel Değer, Algılanan Değer ve Marka Kişiliği: Türkiye ve Almanya Örneklerine Dayalı Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Antalya.

Ercan, Ü. (2010). *Liderlerin Kültürel Değer Yönelimleri ve Değerlerin Liderlik Sürecine Etkileri: Türk Ve ABD Yöneticileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Memet, N. (2010). *Ebeveynlerin Çocuklarına İlişkin Sosyalleştirme Hedeflerinin, Kültürel Değer Yönelimleri Ve Eğitim Düzeyleri İle Çocuğun Cinsiyeti ve Doğum Sırası Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Yeter, E. (2007). *Kentsel Gelişme Ve Kültür Değerleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Değerlerin kodlanmasında, her bir değer Türk kültürüyle direkt olarak alâkalı olan, Ulusal Tez veri tabanında belirlenen anahtar kelimelerle incelenen doğrultuda değerler tespit edilerek düzenlenmiştir. Türk kültürüyle doğrudan ilişkili olan değerler listelenmiştir. Tespit edilen her bir değer, Türk kültürüyle doğrudan ilişkişli olarak incelenen tezlerde yer almaktadır ve Türk kültürüne ait değer olduğu belirtilmiştir. Örneğin “kahramanlık” Bozok (2010: 107)’a göre Türk milletinin ırsî değerleri arasındadır. Diğer bir değer ise dildir. Unutkan (1995: 8)’a göre “ Dil, bir toplumda madde ve kavram olarak var olan herşeyi kapsamaktadır. Bu bakımdan, kültürel içeriğin bir ansiklopedisi niteliğini taşımaktadır.” Kahramanlık ise, kahramanlardan farklı bir değer olarak değişik kaynaklarda yer almaktadır. Ersoy (2006: 67)’a göre

Toplumsal değerler, bir toplumdaki bireylerin zihinlerinde oluşan ve görülemeyen – soyut – bir özelliğe sahiptir. Soyut özelliğe sahip olan değerlerin anlamlandırılmasında toplumsal kültürün rolü büyüktür. İçinde barındırdığı semboller, dil, normlar, kahramanlar ve hikâyelerle soyut olan değerleri somutlaştırabilen toplumsal kültür, bu yolla değerleri toplumdaki bireyler tarafından anlaşılır hale getirerek, birliktelik ve uyumu sağlamaya çalışmaktadır. Bu anlamıyla toplumsal kültür, değerlerin aynası konumundadır.

3. 3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu kısımda araştırmanın evreni ve örnekleme hakkında bilgi verilmiştir.

3. 3. 1. Evren:

Araştırmanın evrenini Türkiye genelinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tüm devlet okullarında okutulan, Talim ve Terbiye Kurulunun tavsiye ettiği, ilkokul

dördüncü ve beşinci sınıf seviyesinde okutulan Time For English 4- 5 ve İlköğretim dördüncü sınıftan sekizinci sınıfa kadar okutulan Spring 4- 5- 6- 7- 8 adlı İngilizce ders kitapları oluşturmaktadır.

3. 3. 2. Örneklem

Kahramanmaraş İli Merkez Dumlupınar İlkokulunda 4.sınıf seviyesinde kullanılan Talim ve Terbiye Kurulunun tavsiye ettiği, Dumlupınar İlkokulunda kullanılmak üzere seçilen Spring 4 birinci kitap, Spring 4 ikinci kitap ve Time For English 4 adlı İngilizce ders kitapları ve bu kitapların yardımcı kitaplarından oluşmaktadır. Güler Şilit ve Yalçın Aslantürk'ün hazırladığı ‘‘ Spring 4 ‘‘ adlı kitap, 74 sayfa olan ana ders kitabı ve aynı kitaba entegre edilmiş 36 sayfalık yardımcı kitaptan oluşmaktadır. Ana ders kitabı, 7 üniteden oluşmaktadır Birinci ünite: Yeni arkadaşlar, ikinci ünite: Benim Sınıfım, üçüncü ünite: Benim Ailem, dördüncü ünite: Elbiselerim, beşinci ünite: Vücudumuzun Parçaları, altıncı ünite: Evim Evim Güzel Evim ve yedinci ünite ise: Evcil Hayvanlar konularından oluşmaktadır. Kitap; 36 sayfadan oluşmaktadır. Öğrencilerin gelişim seviyesine uygun olarak konuya göre, zengin görsel içerikten oluşmaktadır. 7- 11 yaş gurubunda olan bu öğrenciler somut işlemler dönemindedir. Aydın (2005: 65)’a göre ‘‘Bu dönemin en belirgin özelliği çoklu sınıflandırmadır. Çocuklar somut işlemsel döneme geldiklerinde büyüklük, renk ve şekil gibi üç farklı boyutta sunulan nesnelere; herhangi bir özelliği esas alarak sınıflandırabilirler.’’

Her üniteye görsel olarak konular verildikten sonra, konuya bağlı alıştırmalarla devam etmektedir. Spring 4th Class Çalışma Kitabı ise; ana kitaba bağlı 7 üniteden oluşmaktadır. Her bir üniteye; ana kitaba bağlı olarak konular; boşluk doldurma, görsellere uygun olarak verilen nesnelere İngilizce karşılıklarını yazma etkinliklerinden oluşmaktadır. Spring 4th Class 2, birinci ders kitabının devamı niteliğinde olup 71 sayfadan oluşmaktadır. Ana ders kitabı, 7 üniteden oluşmaktadır ve kitap, birinci kitabın devamı olarak sekizinci üniteyle başlamıştır. Sekizinci ünite: Haftalık Programım, dokuzuncu ünite: Zamanlar, onuncu ünite: doğum günleri, on birinci ünite: Yiyecek ve İçecekler, on ikinci ünite: Mevsimler, on üçüncü ünite: Oyuncaklar ve on dördüncü ünite: Fiziksel Görünüş adlı konulardan oluşmaktadır. İkinci ders kitabında, içerik olarak kitabın düzenlenmesinde her üniteye ele alınan konu görsellerle zenginleştirilmiş, basit düzeyde küçük

paragraflarla zenginleştirilmiştir. Ayrıca, her üniteye ele alınan konu; boşluk doldurma, karşılıklı konuşmalar ve devrinişel etkinliklerle zenginleştirilmiştir. Kitapta, doğru yanlış cümleyi bulma etkinlikleri ve yazmaya yetisini geliştirmeye dayalı basit düzey etkinliklerde yer almaktadır.

Spring 4th Class 2 Yardımcı Kitap ise, 64 sayfadan oluşmaktadır. Ana kitapta ele alınan konuların pratiğini yapma amaçlı; daha çok anlamaya dayalı olan; görsellerle zenginleştirilmiş boşluk doldurma, karşılıklı konuşma, bulmaca etkinlikleri, şekil tamamlama, öğrenilen nesnenin resmini yapma ve İngilizce karşılığını yazma etkinliklerinden oluşmaktadır. Aydan Ersöz, Abdülvahit Çakır, Neslihan Özkan, Paşa Tefvik Cephe, Gülşen Demir ve Bena Gül Peker'in yazdığı Time For English adlı ders kitabı ise, 181 sayfadan ve 14 üniteye oluşmaktadır. Birinci ünite: Yeni Arkadaşlar, ikinci ünite: Sınıfım, üçüncü ünite: Ailem, dördüncü ünite: Elbiselerim, beşinci ünite: Vücut Parçaları, altıncı ünite: Evim Evim Güzel Evim, yedinci ünite: Evcil Hayvanlar, sekizinci ünite: Haftalık Programım, dokuzuncu ünite: Zamanlar, onuncu ünite: Doğum günleri, on birinci ünite: Yiyecek ve İçecekler, on ikinci ünite: Mevsimler, on üçüncü ünite: Oyuncaklar, on dördüncü ünite: Fiziksel Görünüşümdür. Kitapta ele alınan konular, zenginleştirilmiş görsellerle birlikte; boşluk doldurma, basit düzey paragraflara dayalı kısa cevaplı sorular, bulmacalar, şekil tamamlamalar, verilen görselin İngilizce karşılığının yazılması, eşleştirme etkinliklerinden oluşmaktadır.

Time For English adlı ders kitabının yardımcı kitabı ise, ana kitaptan farklı bir kitap olarak düzenlenmiştir. Kitap, 57 sayfadan oluşmaktadır. Üniteler, ana kitaba bağlı olarak 14 üniteye oluşmaktadır. Boşluk doldurma, tablo tamamlama, karşılıklı konuşma, verilen görselin İngilizce karşılığını yazma, basit düzey paragrafları okuma ve anlama, eşleştirme gibi pekiştirici etkinlikler zengin görseller kullanılarak düzenlenmiştir. Kitabın sonunda ise, ilgili ünitelerin araştırmalarıyla ilgili kelime listesi verilmiştir.

3. 4. Verilerin Kodlanması ve Analizi

Veriler; aile, dil, din, yardımseverlik, saygı olarak belirlenen değerler doğrultusunda, her kitap kendi içinde bir bütün olarak analiz edilmiştir. Bu değerler frekans tablosundan hareketle en çok tekrar eden ve önemli görülen "aile", "din",

"dil", "yardımseverlik", "saygı" değerleri ile araştırma sınırlandırılmıştır. Belirlenen ders kitapları; aile, dil, din, saygı, yardımseverlik değerlerine göre incelenmiştir. Araştırma örneklemini oluşturan ders kitaplarında yer alan kültürel değerler, araştırmacı tarafından fişleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ayrıca; kitaplarda, belirlenen değerlerle ilişkili olduğu düşünülen görsel ve metinsel kullanımlar, önce betimlenmiş ve bulunmuştur. Daha sonra; betimsel analiz gereği, ögeler yoruma açık olarak incelenmiştir.

Kitapların değerler doğrultusunda araştırmaya başlangıcı, literatür taraması ve kuramsal alt yapının oluşturulmasının ardından 28 Mayıs 2013 tarihine başlamıştır. Araştırmanın bitimi ise, 05 Aralık 2014 tarihine denk gelmiştir.

Araştırmada ders kitaplarının betimsel analizi, öğretmen görüşlerine bağlı olarak okulda kullanılmak üzere seçilen ve okuldan temin edilen: Time For English, Spring 1 ve Spring 2 adlı ders kitaplarının ve bu kitapların yardımcı kitaplarının aile, dil, din, saygı ve yardımseverlik değerleri açısından betimsel analizi yapılmıştır. Bu yöntem nitel araştırma desenine dayanmaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2013: 45)'e göre "Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir."

Yapılan analizde yorum gerektiren durumlar mevcuttur. Kullanılan betimsel analiz tekniğinin gereği analiz edilen kitaplarda kullanılan görsellerde selamlaşma gibi durumların incelemek istediğimiz kültürel öğelerden olup olmadığı ulaşılabilen alinyazına bağlı kalınarak yorumlanmaya çalışılmış ve amaçlanan analizin dışına çıkmamaya gayret edilmiş alinyazına bağlı kalmaya dikkat edilmiştir. Unutkan (1995: 8)'a göre "Manevi kültür unsurları arasında dil, ahlak ve estetik, eğitim, din, inançlar, tutumlar, değerler ve sosyal örgütler sayılabilir." Örneğin, komşuluk, hoşgörü ve selamlaşma dini değerler arasında kabul edilmiştir. Bozok (2010: 46)'a göre dinî değerler şöyledir: "1- Alçakgönüllülük (Tevazu), 2- Haksızlık Yapmamak, 3- İnançlı Olmak / Kutsallık, 4- iyilik Yapmak , 5- Paylaşımçı Olmak, 6- Erdemli / Ahlaklı Olmak, 7- Yalancı Olmamak, 8- Komşuluk Hakkı, 9- Temiz Olmak" gibi değerlerde din değerleri adı altında değerlendirilmektedir. Çakıcı (2010: 6)'ya göre "Değerler, toplumsal barışı, sevgiyi, kardeşliği, kin ve nefreti, düşmanlığı, oturup

kalkmayı, konuşmayı, selamlaşmayı, giyim kuşamı, yeme, içmeyi, niçin yaşandığını ve niçin öldüğünü ortaya koyabilecek güçtedir.” Örneğin ders kitaplarında ele alınan bir görselde aile bireyleri teması ele alınırken burada kullanılan görseller aile değerinin kapsadığı: ailenin bir arada olması, aile tablosu, aile büyükleri, akrabalık gibi değerlerin örnek teşkil ettiği kabûl edilerek ele alınmıştır. Demirel, vd. (2009: 263) nitel araştırmaları, sosyal ve maddî ve manevî kültürel değerlerle ilgili sosyal çalışmalar açısından nicel çalışmalara göre daha derin bilgi sağlayacağından bahsetmişlerdir. Belirlenen değerlerin analizinde, değerlerin ders kitaplarında nasıl yer aldığı, Türk kültürüne uygunluğu ile ele alınan değerlerin işlenen konuya uygunluğu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca, incelenen kültürel değerlerin incelenen kitaplarda Türk kültürüyle nasıl bağdaştırılabileceği incelenmiştir.

Araştırmanın güvenilirliği ulaşılan kaynakların dört kişi tarafından üç kez tekrar tekrar kontrol edilerek ayrıntılı şekilde tekrarı yapılarak sağlanmıştır. Direkt olarak Türk kültürüyle alâkalı olan değerler belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanmış olan üç ulusal İngilizce ders kitabının kültürel içerikleri, belirlenen değerlerden olan aile, dil, din, yardımseverlik ve saygı değerleriyle sınırlandırılarak belirlenen kültürel değerler çerçevesinde incelenmiştir.

Spring 4 adlı kitabın birinci kısmı olan kitap yedi, ikinci kısım olan kitap yedi, birinci ve ikinci kısımların alıştıırma kitapları olan workbook 1 ve 2 kitapları da yedişer üniteden oluşmaktadır. Spring 4 adlı kitabın birinci kitabıyla incelemeye başlanmıştır.

Kitapların kültürel açıdan taşıdığı değerlerin analizi yapılırken, üçüncü bölümde verilen, yapılan literatür taraması ile elde edilen kültürel değerlere göre bulunmuş olan aile, dil, din, yardımseverlik ve saygı değerleri ölçüt olarak göz önünde bulundurulmuş, kitapların analizi bütünsel olarak yapılmış, yazılı ve görsel öğeler, bütünsel olarak incelenmiştir. Bulgular her bir alt probleme göre tek tek ele alınmıştır.

4. 1. İlköğretim Dördüncü Sınıf Seviyesinde Kullanılan İngilizce Ders kitaplarında; a) Aile b) Dil c)Din d) Yardımseverlik e) Saygı Değerlerinin Ele Alınışı

Bu kısımda, ders kitabı nda yer alan her bir değerın nasıl ele alındığı tek tek incelenmiştir.

4. 1. 1. 4. Sınıf İngilizce Spring 4 Birinci Ders Kitabı

4. 1. 1. 1. Aile

Üçüncü ünite de aile değeri ele alınırken ‘Ailem’ adlı konu ile aile kavramı ve aile bireyleri tanıtılmıştır. Aile bireyleri ve akrabalık bağı olan bireylerin hedef dildeki karşılığı verilmiştir (s, 27). Aile, değer olarak genellikle görseller kullanılarak sezdirilmiştir. Örneğin; kullanılan bir görselde anne ve baba bir karede, anne ve çocukları farklı karelerde verilmiştir.

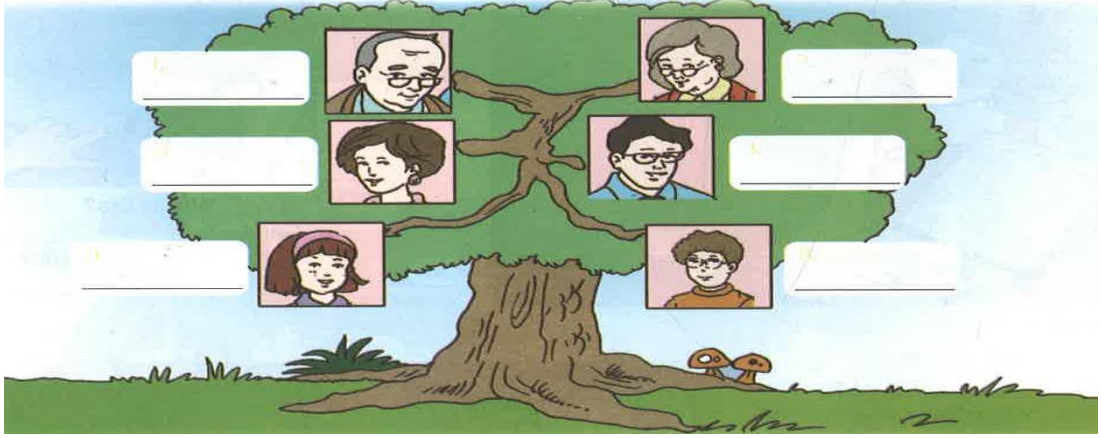
Resim 1, s, 27

Üçüncü ünite, Sarah'ın arkadaşı Sarah'a sırasıyla annesi, babası, erkek ve kız kardeşini tanıştırmaktadır (s, 28). Sarah'ın arkadaşı Sarah'a anne ve babasını tanıştırırken, anne ve babasının soy isimlerini de kullanmaktadır. Burada aile kavramı, bir tanışma atmosferinde verilmektedir. Aile kavramı aktarılırken basit cümleler kullanılmıştır.

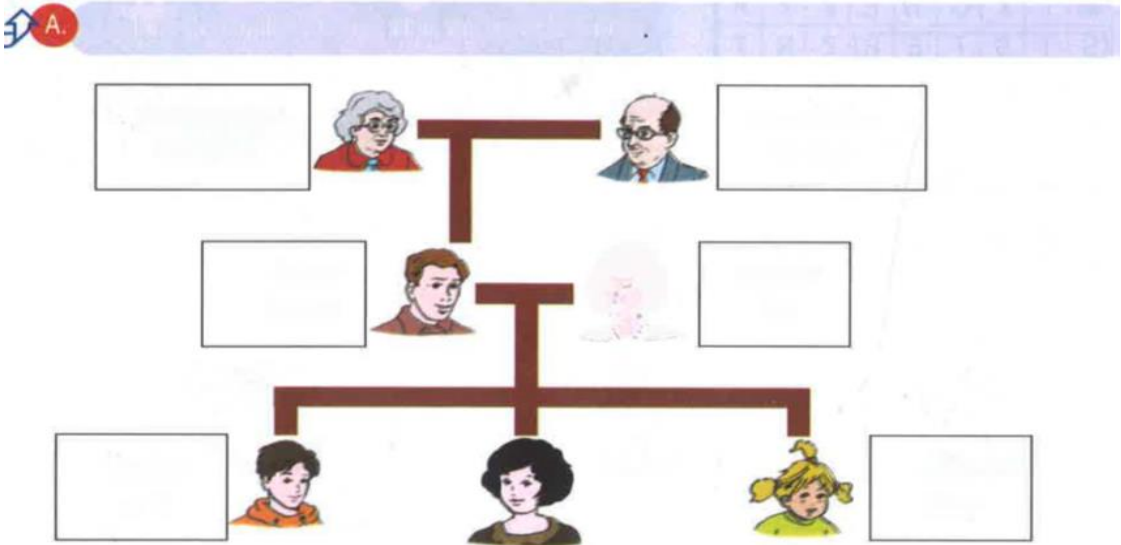
Resim 2, s, 28

Üçüncü ünite, bir aile ağacı verilmiş ve bu aile ağacında bir ailenin tanıtımı yapılmıştır (s, 30). Bu aile ağacı görselinde, aile bireyleri görsel olarak aktarılmıştır.

Resim 3, s, 30

Çalışma kitabının üçüncü ünitesinde aile bireyleri işlenmektedir (s, 17, 18). Bölümde Catherina, George, Steven, Sue, John ve Cindy gibi yabancı isimler kullanılmıştır. Burada aile değerinin aktarımında bir aile ağacı kullanılarak aile büyüklerinden büyükanne, büyükbaba, anne, baba ile çocuklardan oluşan bir aile ağacına yer verilmiştir.

Resim 4, s, 17

4. 1. 1. 2. Dil

Kitabın bazı kısımlarında Türkçe isimlere yer verilmiştir. Örneğin bir yabancı aile ve bir Türk ailesinin komşuluk yaptığı görselde (s, 35) Zeynep, Ayşe gibi Türkçe isimlere yer verilmiştir ve bu isimler görselde konuşma baloncukları kullanılarak aktarılmıştır.

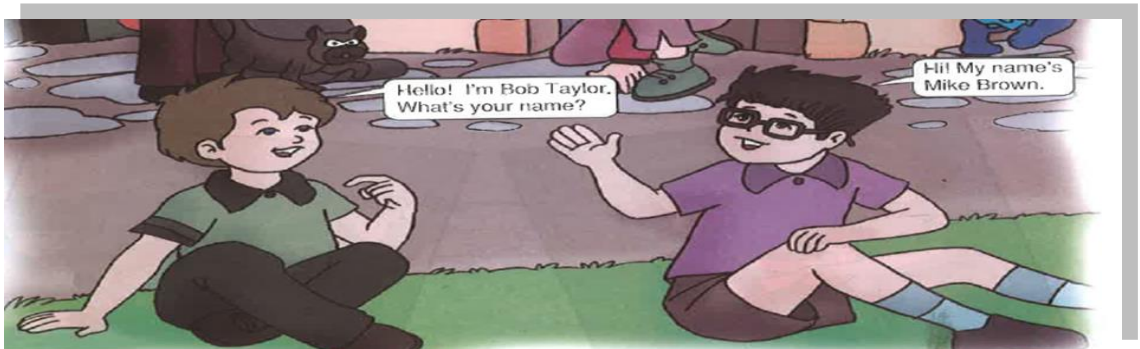

Resim 5, s, 35

4. 1. 1. 3. Din

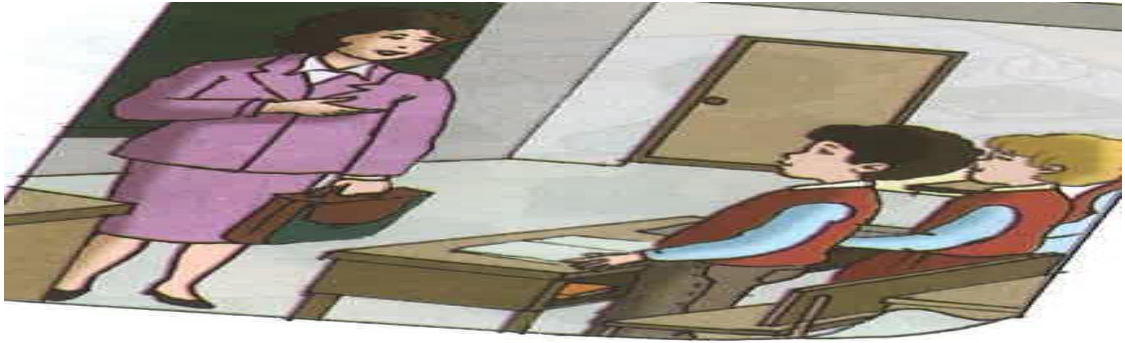
Kitabın genelinde, din değerini somut şekilde yansıtan bir ögeye rastlanmamıştır. Ancak İslam dini veya Müslüman değerleri altında İslami değerlere ve dinlerin ortak değerleriyle bağdaştırılacak bazı öğeler mevcuttur. Burada ele alınan din değeri olarak dinin içinde barındırdığı değerlere değinilmeye çalışılmıştır.

Birinci ünite de yeni insanlarla, arkadaşlarla tanışma konusu işlenmiştir. Karakterlerin isimleri, Carol, Mary, Sarah, Mike, Bob, Pam, Jimmy, Tom, Seray gibi Türk ve yabancı isimlerden oluşmaktadır (s, 12). Bu bölümde, günaydın, iyi geceler, merhaba, benim adım... gibi selamlaşmalar ve tanışmalar öğretilmektedir. Selamlaşma, hatır sorma, İslâm dininde yer alan olgulardandır. Kasapoğlu (2010: 49)'a göre "Müslümanların selamlaşmaları, onlardan alışkanlık haline getirmeleri istenen davranışlardır. Selamlaşmanın da aralarında yer aldığı ahlâk ve âdâba ilişkin emirler dinin temel kaynaklarında önemli bir yer işgal eder."

Resim 6, s, 12

Öğretmenin sınıfa günaydın diyerek sınıfları selamlaması, sınıftaki öğrencilerin öğretmeni ayakta karşılaması, hem kişilerarası iletişim, hem selamlama, hem otorite ile olan ilişkiler, hem de okulda uyulması gereken kuralları betimlemektedir (s, 19). Bu unsurlar, sosyal değer unsurları arasında gösterilir ve aynı zamanda toplumsal bütünleştiricidir. Çakır (2007: 17)'a göre "Topluluk halinde yaşayan insanların ilişkilerinin sağlıklı yürüyebilmesi, huzur ve güven içinde yaşayabilmeleri, bir takım düzenlemelerin varlığına bağlıdır. Söz konusu düzenlemeler olmadan, ne fertlerin ne de toplumların huzur ve güven içinde mutlu bir hayat sürmeleri kabil değildir."

Resim 7, s, 19

Verilen bir görselde iki komşu arasındaki diyalog gösterilmiştir (bkz: resim 5, s, 35). Burada komşuluk dini değerler arasında gösterilebilecek niteliktedir. Komşuluk, Türk kültüründe de yerini bulmuş ve dini değerler arasına da yansımıştır. Yıldız ve Gündüz (2008: 125)'e göre "... Bir Müslüman hayır ve iyilik üzere, komşusu ile bulunduğu zaman ona selâm verecek. Çağırdığı zaman davete gidecek, aksırıp hamdettiğinde ona rahmet dileyecek, hastalandığı zaman ziyaret edip hal hatır soracak, ölünce cenazesine gidecek, komşusu açsa, var olan yemeğinin yarısını onunla paylaşacak."

4. 1. 1. 4. Yardımseverlik

Yardımseverlik değeri, kitapta (s, 36) 'Consolidation' kısmında ele alınırken görsellere yer verilmiştir. Belli bir başlık altında ele alınmamıştır. Örneğin; bir görselde oturmakta olan bir çocuğu bir bayan elini uzatarak ayağa kaldırmaktadır.

Resim 8, s, 36

4. 1. 1. 5. Saygı

Somut olarak bu değerle ilgili bir tema ele alınmamıştır. İkinci ünite (s, 23) sınıfa yeni gelen arkadaşlarını öğretmen öğrencilerle tanıştıırken çocuklar ayağa kalkmıştır. Öğretmenlerine ve yeni arkadaşlarına saygı davranışı göstermişlerdir. Sunar (1981: 138) “Üstad yani öğreticiye ayağa kalkmak ve saygılı olmayı, bir eğitsel değer ifadesidir.”

Yedinci ünite olan ‘Ordinary Pets’ ünitesine farklı milletlere mensup kişiler görseller yoluyla gösterilmiştir. Bu görselde bu karakterler farklı yöresel kıyafetlerini giyinmişlerdir (s, 71). Kullanılan görselde bir kovboya ve bir Çinliye yer verilmiştir. Kültürel açıdan baktığımızda, gerek kovboy giyisisi gerek Çinli adamın giyişi kendi kültürel kıyafetlerini yansıtmaktadır. Farklı ulus ve kültürlerle saygı ve farklılıkları kabûl söz konusudur. Özdemir (2011: 102)’e göre “... eğitim programlarının amaçlarının, içeriğinin ve öğrenme-öğretme süreçlerinin bireylere etkili iletişim, işbirliği, insan haklarına ve farklılıklara saygı, hoşgörü, empati, çatışma çözme, sorumluluk alma, yardımlaşma vb. gibi sosyal becerileri içselleştirmeleri ve yaşam biçimi haline getirmelerine yönelik olarak yapılandırılmaları gerekmektedir.”

Resim 9, s, 71

İkinci ünite, birinci ünite olduğu gibi sınıf içi tanışma ve selamlama unsurları ele alınmıştır. Öğretmen, sınıfı günaydın diyerek selamlamış, sınıftaki öğrencilerin öğretmeni ayakta karşılamıştır. Görselde kullanılan sınıfa öğretmenin bir öğrenciyi tanıtması ve orada arkadaşlarının yeni arkadaşlarını ayakta karşılaması görseller kullanılarak aktarılmaktadır.

Dördüncü ünite kıyafet ve giyim konusu ele alınmıştır. Bu ünite kıyafetlerin öğretilmesi amaçlanmıştır. Ancak çocuğun annesi çocuğa kazağını düzensiz koyduğu için 'Bu senin mi?', diye sormakta çocukta 'Üzgünüm.' demektedir.

Resim 10, s, 40

4. 2. 2. İngilizce Spring 4 İkinci Ders Kitabı

4. 2. 2. 1. Aile

Dokuzuncu ünite kullanılan bir görselde, babası oğlunu uykudan uyandırmaktadır. Kolundaki saati göstererek, çocuğu uyandırmaktadır. Ona 'Günaydın.' demektedir (s, 84).

Resim 11, s, 84

Birkaç ünitenin tekrarının yapıldığı consolidation kısmında aile konusu ele alınmıştır (s, 91). Görsel unsurlara fazlaca yer verilmiştir. Burada aile bireylerinin hedef dildeki karşılıkları aktarılmıştır. Görsellerden birinde elinde baston olan, yaşlı bir adam verilmiştir. Diğer görselde ise, elinde çanta olan, kravatlı ve montlu bir genç adam verilmiştir. Baba ve büyük baba kavramları hedef dilde görseller kullanılarak aktarılmaktadır.

Resim 12, s, 91

Onuncu ünite de doğum günü konusunun ele alındığı bu bölümde aile üyelerinin doğumgünü kutladığı bir görsele yer verilmiştir (s, 45). Burada aile üyeleri birlikte ve mutlu olarak resmedilmiştir.

Resim 13, s, 95

Yardımcı kitabın onördüncü ünitesinde, fiziksel görünüş konusunun ele alındığı ünite, aile bireylerinin bir arada bulunduğu bir görsel yer verilmiştir (s, 61). Bu görselde, aile bireyleri bir arada (anne, baba, amca, hala, çocuklar...) aynı görselde verilmiştir.

Resim 14, s, 61

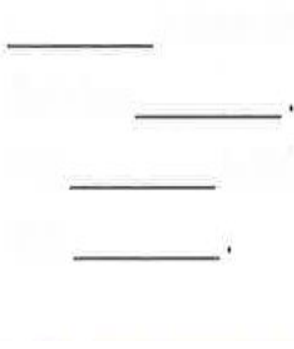
Yiyecek ve içecekler konusunun ele alındığı bu kısımda piknik yapmakta olan bir aile tablosu ele alınmıştır (s, 106). Konu ele alınırken kitabın genelinde olduğu gibi görsellerden faydalanılmıştır. Piknik yapan bir ailenin görsel olarak paylaşıldığı kısımda baba, anne ve çocuk mutlu bir şekilde piknik yapmaktadırlar.

Resim 15, s, 106

4. 2. 2. 2. Dil

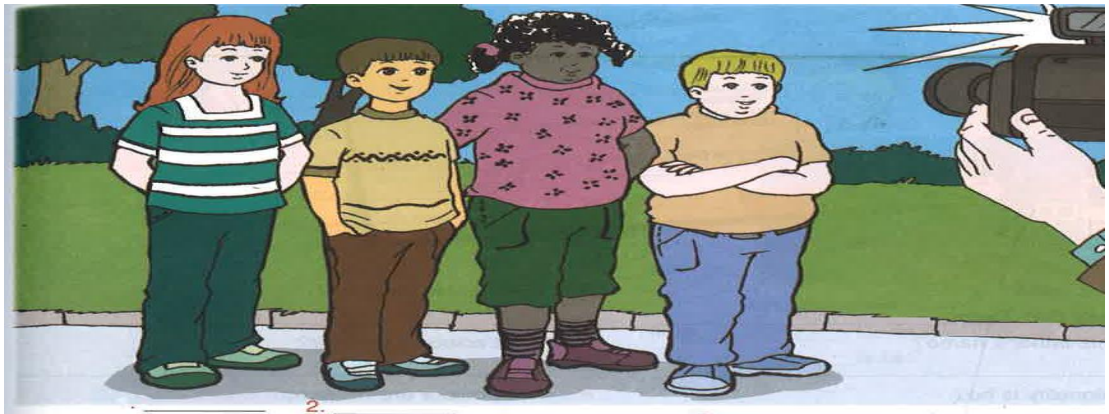
Kitabın tamamı İngilizce olarak yazılmıştır. Ancak Türk kültürüyle ilişkili birkaç kelime kitabın fiziksel görünüş konusunun ele alındığı bölümde kullanılmıştır (s, 135). Kullanılan görselde Cansu isimli bir Türk kız çocuğu görseli verilmiştir.

Resim 16, s, 135

4. 2. 2. 3. Din

On dördüncü ünite de fiziksel görünüş konusu ele alınmıştır (s, 133). Bu temanın ele alınışında görsellere yer verilmiştir. Burada farklı uluslardan çocuklar bir arada görsel olarak verilmiştir. Bu durum dini değerlerden hoşgörü ile bağdaştırılabilecek bir durum olarak ele alınmıştır. Bu görselde tenleri ve milliyetleri farklı olan çocuklar, İslâm dininin saygı öğretisine uygun olarak dostluk içindedir. Yürüşen (1998: 260)'e göre “İnsanlar arası ilişkilerde dengeyi koruyan ve onları birbirlerine yakınlaştıran hoşgörü, duygusal bir tavır olarak bireyin her konuda hemfikir olması, aldırış etmemesi, olaylara kayıtsız kalması veya kendi inançlarından ve öz benliğinden taviz vermesi değil; farklılıkların bilincine varması, değişik düşünce ve kimliklere anlayışla bakabilmesidir.”

Resim 17, s, 133

4. 2. 2. 4. Yardımseverlik

Yardımcı kitabın on dördüncü ünitesinde ele alınan fiziksel görünüş temasında resimdeki korkan küçük çocuğa ablası şefkatle yaklaşıp yardım etmeye

çalışmaktadır (s, 63). Yardımseverlik, bir değer olarak görsel kullanılarak aktarılmaktadır.

Resim 18, s, 63

4. 2. 2. 5. Saygı

Kitabın on dördüncü ünitesinde fiziksel görünüş teması ele alınmış ve bu kısımda farklı milletlerden olan çocukların bir arada olduğu bir görsele yer verilmiştir (bknz: resim 18, s, 133). Bu görselede farklı uluslardan bireyler bir aradadır. Kullanılan görselede farklı milletlere mensup çocuklar bir arada güler yüzlü olarak verilmiştir. Renkleri ve mensup oldukları ulusları farklı olan çocuklar bir aradadır.

Aynı ünite de bayraklar ve milliyetler konusu ele alınmıştır. Bu kısımda ele alınan değer, Türk kültüründe karşılık bulacak niteliktedir. Burada kullanılan farklı ülke bayrakları ve farklı milletlere mensup insanlar bir arada saygı çerçevesinde bir arada verilmiştir (s, 134). Ünver (1998: 428)'e göre "Modern toplumun problemlerine bağlı olarak ortaya çıkıp şekillenen ve yeni kullanılmaya başlayan dinî tolerans ve dinî çoğulculuk kavramları, bireylerin kendi inanç ve uygulamalarının yanı sıra, yeryüzünde farklı düşünen, inanan ve yaşayan başkalarının da bulunduğunu, dolayısıyla onların bu farklılıklarına anlayış gösterilmesi gerektiğini bilmeleri anlamına gelmektedir."

Resim 19, s, 134

4. 2. 3. Time For English 4 Ders Kitabı ve Yardımcı Kitabı

4. 2. 3. 1. Aile

Kitabın üçüncü ünitesinde aile kavramı üzerine durulmuştur (s, 23). Verilen bir aile tablosunda aile bireyleri bir arada aynı karede verilmiştir. Verilen görselde anne, baba ve dört çocuğun olduğu görsel verilmiştir.

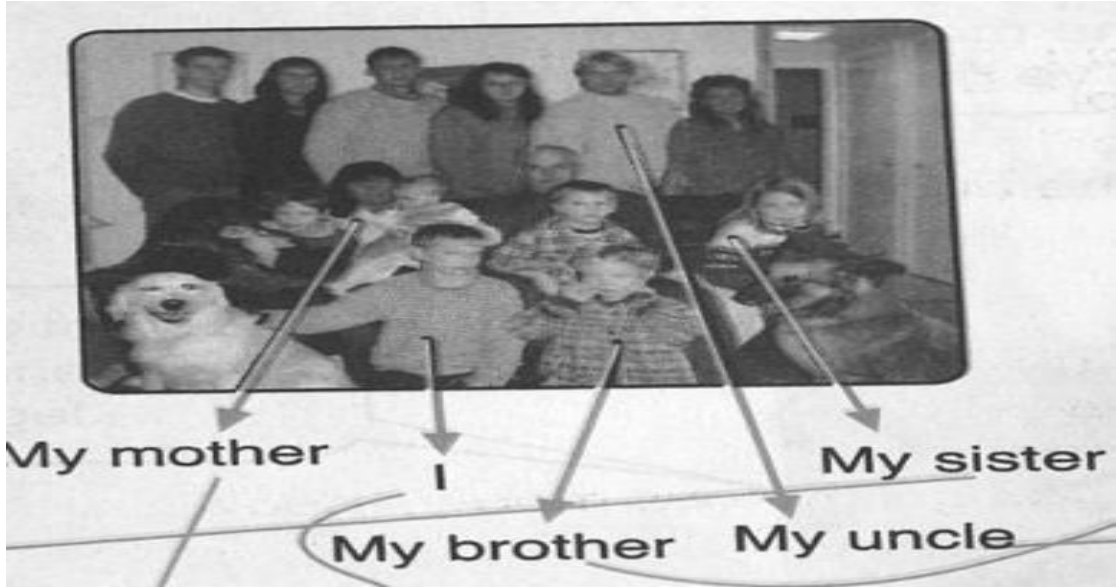
Resim 20, s, 23

Aile konusunun ele alındığı bir başka görselde aileyle alakası olan amcadan dayıya, dayıdan kuzenlere tüm aile üyelerinin bir arada olduğu bir görsel yer almaktadır (s, 28).

Resim 21, s, 28

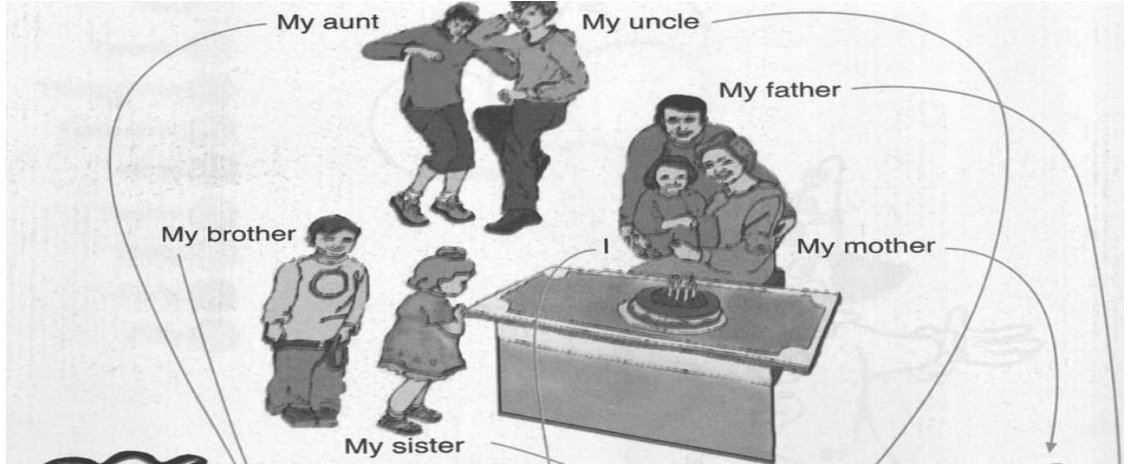
Yedinci ünite de aile değeriyle ilgili tema görsellere yer verilerek alıştırmalar şeklinde ele alınmıştır (s, 82). Burada aile üyelerinin hepsi akrabalarıyla birlikte bir arada verilmiştir. Görselde kuzenlerden ailenin en yaşlı üyelerine kadar aile üyeleri bir arada verilmiştir. Görselde ailenin köpeği de evin içinde verilmiştir.

Resim 22, s, 82

Kitabın alıştırmaya ve tekrar kısmı olan üçüncü ünitenin tekrarına yer verilen kısımda aile üyelerinin bir arada olduğu (anne, baba, hala, dayı, kardeşlerin bir arada olduğu) bir görsele yer verilmiştir (s, 106). Aile üyelerinin ve akrabaların birlikteliği görsel olarak sunulmuştur. Görselde amca ve hala dans etmektedir. Anne ve baba,

doğum gününü kutladıkları küçük çocukları kucaklarında verilirken, abla ve erkek kardeş diğer tarafta masanın önünde durmaktadır.

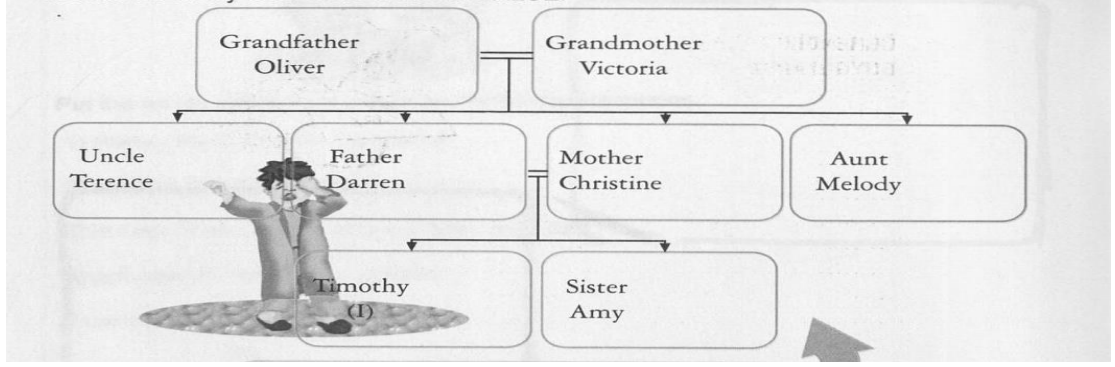
Resim 23, s, 106

Yardımcı kitabın birinci ünitesinde anne, baba ve çocuklarla birlikte bir kedi ve bir de köpek yavrusunun yer aldığı bir görsel kullanılmıştır (s, 4). İsimler ve bunların hedef dildeki yansımalarını gösteren görselde aile unsuru, yabancı isimler kullanılarak aktarılmıştır.

Resim 24, s, 4

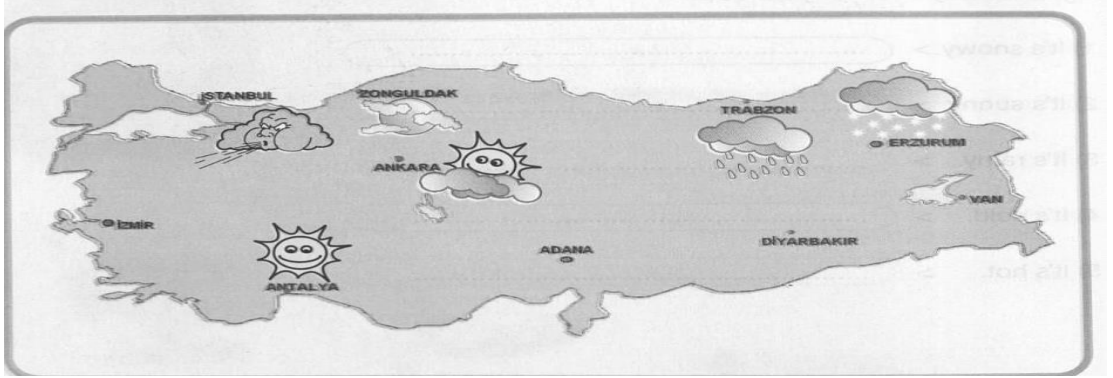
Yardımcı kitabın üçüncü ünitesinde aile konusu ele alınmıştır (s, 12). Burada daha çok aile bireylerini hedef dilde tanıtabilecek kavramlara yer verilmiştir. Kullanılan kavram haritasıyla aile bireyleri ve akraba olan aile bireylerinin hedef dilde öğretilmesi amaçlanmıştır.

Resim 25, s, 12

4. 2. 3. 2. Dil

Yardımcı kitabın onikinci ünitesinde, hava durumunun ele alındığı ünite de bazı Türkçe il isimleri kullanılmıştır (s, 48). Ayrıca ondördüncü ünite de milliyetler ve ülkelerin ele alındığı kısımda Türkçe isim kullanılmıştır (s, 56). Bu kelimeler dışında Türk kültürüyle ilişki kurulabilecek herhangi bir değer tespit edilememiştir.

Resim 26, s, 48

4. 2. 3. 3. Din

Din değeri, kitaplarda somut olarak ele alınmamıştır. Din değerini yansıtan bir değer tespit edilememiştir.

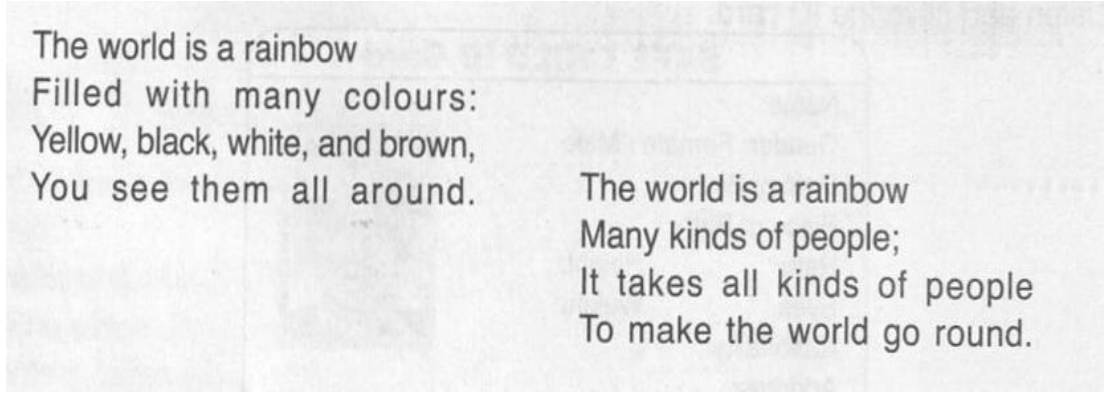
4. 2. 3. 4. Yardımseverlik

Kitabın genelinde yardımseverlik değerini yansıtan herhangi bir görsel ya da yazılı metin tespit edilememiştir.

4. 2. 3. 5. Saygı

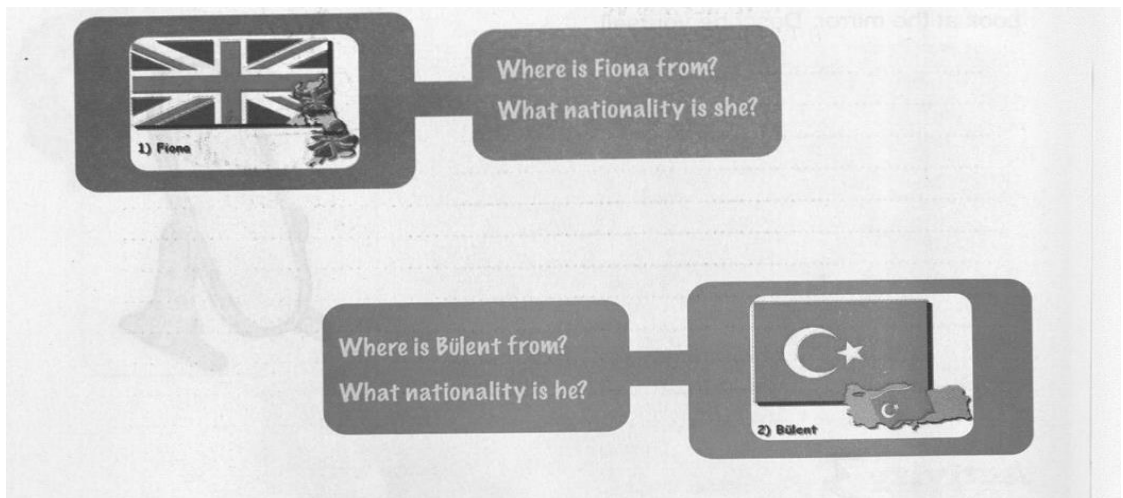
Dünyanın bir gökkuşağına benzetildiği şarkıda ‘Dünyada birçok farklı renk ve birçok farklı insan var.’ sözleri kullanılmıştır (s, 162). Burada saygı değeri

farklılıklara değinilerek gösterilmektedir. Değerin aktarımında görsellerden faydalanılmıştır. Kullanılan şiirde; farklılıklar, değer olarak ifade edilmektedir. Öner (1987: 113)'e göre ‘‘Bir başka ifadeyle hoşgörü, farklılığı kabullenme, başkalarından nefret etmeme bilincini kazandıran bir erdemdir.’’

Resim 27, s, 162

Yardımcı kitabın on dördüncü ünitesinde ele alınan ve farklı ülke bayraklarının bir arada verildiği bir görsele yer verilmiştir (56). Kullanılan görsele, bir Amerikan ve bir Türk bayrağı kullanılmıştır. Türk bayrağı, Türk millet için kültürel bir değerdir. Türk Bayrağı'nı ve İstiklal Marşı'nı bir değer olarak kabul etme, milli bayramları kutlama, dini bayramları kutlama, yaşadığı yerleşim birimini bir yuva olarak kabul etme, ülkesini bir yuva olarak kabul etme, cumhuriyetimizi korumak, güçlendirmek ve geliştirmek için çaba gösterme, müzeleri ve tarihi mekânları koruma ve geliştirmedir (MEB, 2005a: 46) .

Resim 28, s, 56

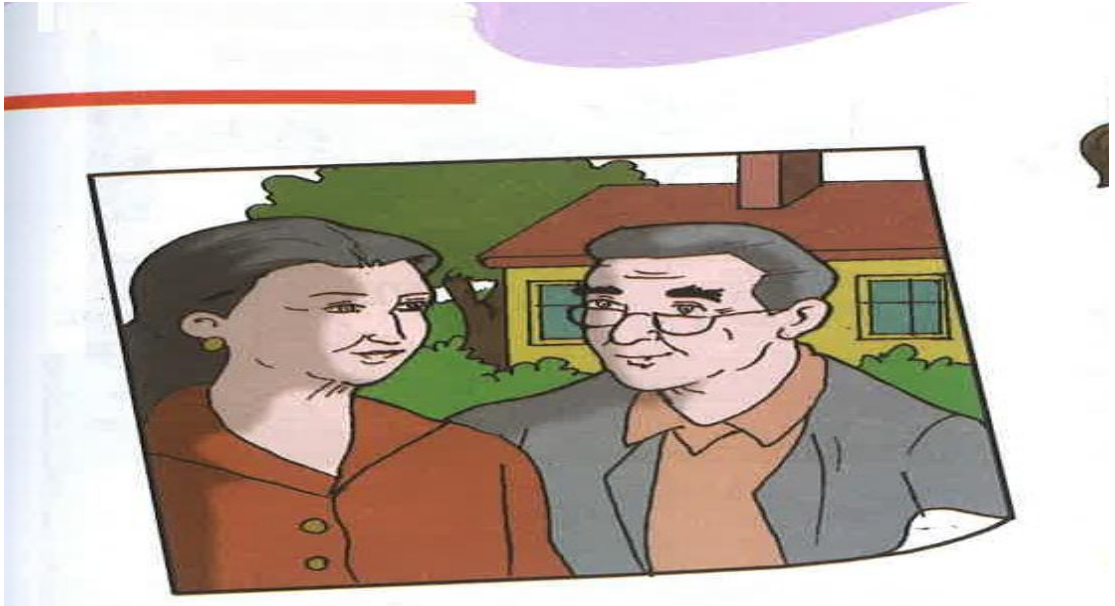
4. 3. İlköğretim 4. Sınıf Seviyesinde Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarında; a) Aile b) Dil c) Din d) Yardımseverlik e) Saygı Değerlerinin Kitaplarda Ele Alınışının Bu Değerlerin Aktarımında Ele Alınan Konuya Uygunluğu

Bu kısımda, ders kitabı nda yer alan her bir değer in işlenen konuya uygunluğu tek tek incelenmiştir.

4. 3. 1. Spring 1 İngilizce Ders Kitabı

4. 3. 1. 1. Aile

Üçüncü ünite de ele alınan aile teması, aile bireyleri ve aile karakterlerini incelenmiştir (s, 27). Burada ele alınan aile teması, aile değerinin aktarımına uygun olarak aile teması adı altında ele alınmıştır. Temanın ele alınması, 'Benim Ailem' başlığı altında ele alınmış, aile değerinin sezdirilmesi de bu konuya paralel ve uygun olarak ele alınmıştır.

Resim 29, s, 27

Üçüncü ünite de, Sarah arkadaşı tarafından eve davet edilmiştir. Evde arkadaşının anne babasıyla tanışılmaktadır. (s, 28). Burada aile değeri bir aile ortamında temaya uygun olan bir atmosferde aktarılmaktadır. Ailesinin yanına Sarah'yı getiren arkadaşı, evde gazete okuyan babasıyla ve temizlik işleri yapan

annesiyile Sarah'yı tanıştırmaktadır. Babanın koltukta gazete okuması, annenin mutfakta olması aile değerinin, aile ortamında öğretimi yapılmaktadır.

Resim 30, s, 28

Üçüncü ünite de aile ağacı kullanılarak bir ailenin bireyleri tanıtılmaktadır (s, 30). Burada kullanılan aile ağacı görselinde ailenin tüm bireyleri bir arada verilmiştir. Görselde büyük babadan büyük anneye, büyük anneden torunlara kadar aile bireyleri yer almaktadır. Aile değerinin aktarımını yapıldığı bu kısımda ele alınan tema ve aktarılan değerler birbirine uygundur.

4. 3. 1. 2. Dil

Yeni arkadaşlar ve tanışma konusunun ele alındığı kısımda iki ailenin tanışmasına yer verilmiştir. Bir yabancı aile ve bir Türk ailesinin komşuluk yaptığı görselde yeni tanışan aileler verilmiştir (bkz: resim 5, s, 38). Burada tanışan insanlarda Türk ailesi için, Zeynep Irmak, Ayşe gibi Türkçe isimler kullanmakta, yabancı aile için ise yabancı isimler kullanılmaktadır. Burada tanışma konusu ve yeni tanışan iki ailenin görselle aktarılması konuya uygun ve konu ile ilgili ele alınmıştır.

4. 3. 1. 3. Din

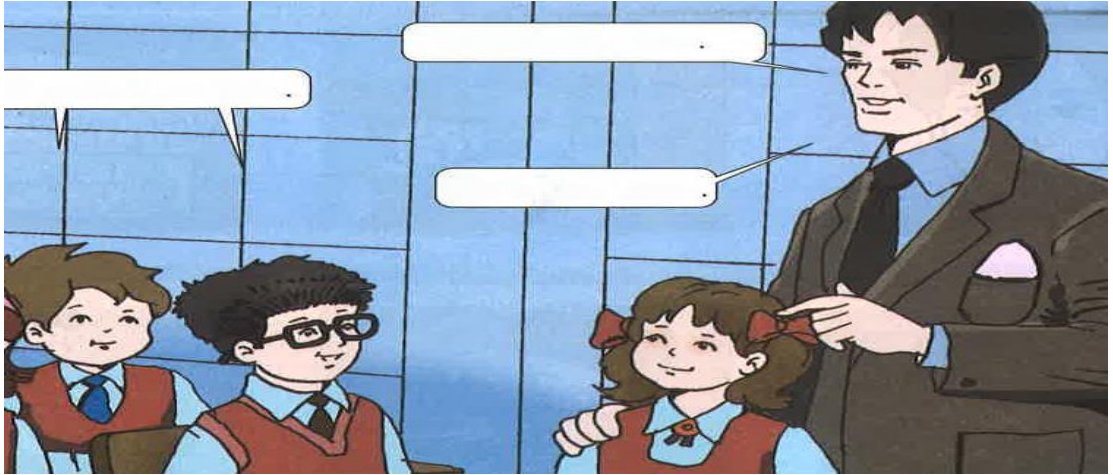
Din değerini birebir somut olarak yansıtan bir durum söz konusu olmadığından din değerinin tam anlamıyla ilişkili olduğu bir konu bu değerle ilişkili olarak yer almamaktadır.

4. 3. 1. 4. Yardımseverlik

Yardımseverlik değeri, kitapta bar bayanın bar çocuğa elini uzatarak ayağa kaldırdığı bar görsele yer verilmiştir. (bknz: resim 9, s, 36). Bir görselede oturmakta olan bir çocuğu bir bayan elini uzatarak ayağa kaldırmaktadır. Burada ele alınan emir cümlelerinin aktarılmaya çalışıldığıdır. Bu durumda yardım etmenin veya yardımlaşmanın ele alınan konuyla ilgili olduğu görülmemektedir.

4. 3. 1. 5. Saygı

Saygı değerinin aktarımında sınıfa yeni gelen arkadaşlarını öğrenciler ayağa kalkarak selamlamaktadır. İkinci ünite de sınıfa yeni gelen arkadaşlarını öğretmen öğrencilerle tanıştıırken çocuklar ayağa kalkmış ve öğretmenlerine ve yeni arkadaşlarına saygı davranışı göstermişlerdir (s, 23). Saygı değerinin hissettirilmeye çalışıldığı bu durum, yeni tanışma temasıyla ele alınmıştır. Değerin aktarımının kullanıldığı temayla ilişkili değildir.

Resim 31, s, 23

Evcil hayvanlar ve fiziksel görünüş konusunun ele alındığı ünite de farklı milletlere mensup kişiler farklı yöresel kıyafetlerini giymişlerdir (s, 71). Bu durumda ele alınan görsele aktarılan farklı uluslara mensup insanlara saygının ele alındığı ve kabul edildiği bu durumda fiziksel görünüş konusıyla saygı değeri ilişkilendirilerek ele alınmıştır.

Resim 32, s, 71

İkinci ünite, birinci ünite olduğu gibi sınıf içi tanışırma ve selamlama unsurları betimlenmiştir. Bayan öğretmen, sınıfa yeni bir kız öğrenciyle girmektedir. Öğretmenin sınıfa girmesiyle sınıfın ayağa kalkması, tanışma ve selamlaşmada karşıdaki insana saygı duyulması ele alınan temaya uygun olarak aktarılmıştır (s, 23)

Resim 33, s, 23

4. 3. 2. Spring 2 İngilizce Ders Kitabı

4. 3. 2. 1. Aile

Dokuzuncu ünite de aile değerini yansıtan bir görselde babası oğlunu yatağından uyandırmakta ve ona ‘Günaydın.’ demektedir (bknz: resim 12, s, 84). Baba ve oğulun arasında geçen diyalogda baba oğlunu uyandırmaktadır. Aile değerinin bir parçası olan bu durum ele alındığı temaya uygun olarak aktarılmıştır.

Birkaç ünitenin tekrarının yapıldığı kısmında aile değerinin ele alınışında, aile değeri konuya uygun olarak ele alınmıştır (s, 91). Burada aile bireylerinin hedef dildeki karşılıkları aktarılmaya çalışılmıştır.

Resim 34, s, 91

Onuncu ünite de doğum günü konusunun ele alındığı bölümde, aile üyelerinden bir kişi için özel bir günde, bir arada bir görselde verilmiştir (s, 95). Burada ele alınan değer ile konu örtüşür niteliktedir.

Resim 35, s, 95

Yiyecek ve içecekler konusunun ele alındığı bu kısımda piknik yapmakta olan bir aile tablosu ele alınmıştır (bkz: resim 16, s, 106). Piknik yapan bir ailenin görsel olarak paylaşıldığı kısımda aile değeri konuya uygun olarak ele alınmıştır.

4. 3. 2. 2. Dil

Kitabın fiziksel görünüş konusunun ele alındığı bölümde Türk isimleri kullanılmıştır (bkz: resim 17, s, 135). Burada Türk diliyle ilişkili bir durum söz konusu değildir.

4. 3. 2. 3. Din

On dördüncü ünite fiziksel görünüş konusu ele alınmıştır (bkz: resim 18, s, 133). Burada farklı uluslardan insanlar bir arada olduğu görsele yer verilmiştir. Bu, hoşgörü ile bağdaştırılabilecek bir durum olarak ele alınmıştır. Ele alınan değer, fiziksel görünüş temasına uygun ele alınmıştır.

4. 3. 2. 4. Yardımseverlik

Yardımcı kitabın on dördüncü ünitesinde ele alınan fiziksel görünüş temasında görselde, aslandan korkan küçük çocuğa ablası şefkatle yaklaşip yardım etmeye çalışmaktadır (bkz: resim 19, s, 63). Burada ele alınan değer yardımseverlik değeri ile örtüşmediği için konuya uygun olarak ele alınmamıştır.

4. 3. 2. 5. Saygı

On dördüncü ünite, fiziksel görünüş temasının ele alındığı kısımda farklı uluslardan çocuklar bir arada ve barış içinde verilmiştir (bkz: resim 18, s, 133). Burada aktarılan saygı değeri, ele alındığı fiziksel görünüş konusuna uygun olarak ele alınmıştır.

Aynı ünite bayraklar ve milliyetler konusuna yer verilmiştir. Burada kullanılan farklı ülke bayrakları ve farklı milletlere mensup insanlar saygı çerçevesinde bir arada verilmiştir (bkz: resim 21, s, 134). Saygı değerinin aktarıldığı bu kısımda değer ele alınışı konuya uygun olarak değerlendirilmiştir.

4. 3. 3. Time For English İngilizce Ders Kitabı

4. 3. 3. 1. Aile

Kitabın üçüncü ünitesinde aile kavramı ele alınmıştır (s, 23). Aile değeri ele alındığı konuya uygun olarak verilmiştir.

Resim 36, s, 23

Aile konusunun ele alındığı bir başka görselde aileyle alakası olan tüm aile bireyleri aynı karededir (bkz: resim 23, s, 28). Aile değeri, ele alındığı konuya uygun olarak aktarılmıştır. Yedinci ünite ailenin tüm bireylerin bir arada olduğu bir görsel de verilmiştir (s, 82). Burada ele alınan aile değeri, ele alındığı konuya uygun olarak verilmiştir.

Yardımcı kitabın birinci ünitesinde aile değeri bir görselle ele alınmıştır. Ünitenin konusu ailedir ve üniteye paralel olarak ailevi değerler görsellerle

verilmiştir (bknz: resim 26, s, 4). Aile değeri burada ele alınırken, konuya uygun olarak, görseller aracılığıyla ele alınmıştır. Yardımcı kitabın üçüncü ünitesinde aile konusu ile ilgili bir bölüm ele alınmıştır (bknz: resim: 27, s, 12). Burada aktarılan aile değeri, konuya uygundur.

4. 3. 3. 2. Dil

Yardımcı kitabın onikinci ünitesinde, hava olaylarının ele alındığı ünite bazı Türkçe il isimleri kullanılmıştır (bknz: resim 27, s, 48). Hava olaylarının ele alındığı bir ünite kullanılan Türkçe şehir isimleri Türkçeye has bir değer olarak ele alındığında, burada kullanılan birkaç Türkçe kelime ele alınan konuya uygun değildir.

Buna ek olarak ondördüncü ünite milliyetler ve ülkelerin ele alındığı kısımda Türkçe isim kullanılmıştır (bknz: resim 29, s, 56). Burada dil değerinin kullanılırken hava olayları konusunda ele alınmıştır. Bu anlamda, dil değerinin ele alınışında, kullanılan Türkçe kelimeleri ele alırsak, değer ele alındığı konuya uygundur değildir.

4. 3. 3. 3. Din

Din, değer olarak ele alındığında kitapta somut şekilde ele alınmamıştır. Bundan dolayı, ele alınan konularda din değeriyle ilişkili herhangi bir konu tespit edilememiştir.

4. 3. 3. 4. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerine örnek olarak verilebilecek bir değere veya bu değeri destekleyecek bir konu değere uygun bir görsel olmadığından tespit edilememiştir.

4. 3. 3. 5. Saygı

Ders kitabının on dördüncü ünitesinde farklı ulusların bayrakları birlikte verilmiştir. Burada ele alınan konuyla saygı değeri farklı milliyetler fiziksel görünüş konusuyla birlikte ele alınmıştır. Dünyanın bir gök kuşağına benzetildiği şarkıda dünyada birçok renk ve birçok farklı insanın var olduğundan bahsedilmiştir (bknz: resim 28, s, 162). Saygı değerinin burada ele alınışı farklı milletler konusu ve fiziksel görünüş konusuyla uyum sağlar niteliktedir.

Yardımcı kitabın on dördüncü ünitesinde farklı ülke bayraklarının bir arada verildiği bir görsel yer almaktadır (bkz: resim 29, s, 56). Bu durum farklı olana saygı gösterme olarak kabul edilebilir. Bu durumda kullanılan farklı bayraklar farklı milletlere özgüdür.

4. 4. İlköğretim 4. Sınıf Seviyesinde Kullanılan İngilizce Ders Kitaplarında; a) Aile b) Dil c)Din d) Yardımseverlik e) Saygı Değerlerinin Türk Kültürüne Uygunluğu

Bu kısımda, ders kitabı nda yer alan her bir değer Türk kültürüne uygunluğu tek tek incelenmiştir.

4. 4. 1. Spring 1 Adlı İngilizce Ders Kitabı

4. 4. 1. 1. Aile

Üçüncü ünite aile teması ele alınmıştır. Aile bireylerini isimlerinin, akrabaların hedef dilde okunuş ve yazılışları bu kısımda ele alınmıştır (s, 27). Burada aile kavramı, Türk kültür değerleri arasında gösterilebilir. Kullanılan görsellerde aile üyelerinin yer alış biçimleri Türk kültürüne yabancı değildir. Örneğin görsellerden birinde anne ve çocukları aynı görselde yer almaktadır.

Resim 37, s, 27

Üçüncü ünite, Sarah'nın arkadaşı Sarah'yı aile bireyleriyle tanıştırmaktadır (s, 28). Sarah'ın arkadaşı Sarah'a anne ve babasını tanıştırdığında, anne ve babasının soy isimlerini de kullanmaktadır. Burada aile kavramı, bir tanışma atmosferinde görsellerle desteklenerek verilmektedir. Aile kavramı aktarılırken basit cümleler kullanılmıştır. Bu kısımda Sarah'nın anne ve babasını arkadaşıyla tanıştırmaya Türk

kültüründe karşılaşılabilecek bir durumdur. Türklerde aile içinde çocuğa önem verilir ve eğitimi önemsenir. Aksoy (2011: 16)'a göre “ Hiç kuskusuz, ailenin geleceine yönelik ana unsuru ve tüm kültürel ekonomik faaliyetlerinin amacı çocuklardır. Toplumun gelecei nasıl ina ediliyor, hangi kültürel kalıplarla idame-i hayat ettiriliyor ve üretim süreci için nasıl hazırlanıyor; bir uygarlun kendisi hakkında sorulan suallere verecei en iyi cevap bu görünümdür.”

Resim 38, s, 28

Üçüncü ünite de aile kavramı öğretiminde aile ağacı kullanılarak ve bir ailenin tanıtımı yapılmıştır (bkz: resim 3, s, 30). Burada aile bireylerinin bir arada verildiği bir görsel yer almaktadır. Aile büyükleri ve aile bireylerinin bir arada olduğu görseller Türk kültürüne yabancı değildir. Bu anlamda Türk kültürüne uygundur. Bu değerlerin aktarım şekli ve kullanılan görseller Türk kültüründe rastlanan bir karede karşılaşılabilecek türdendir. Aksoy (2011: 11)'a göre “Türkler, sağlam bir aile düzeni kurarak sosyal yapısını ve millî olma karakterini asırlardır korumuşlardır.”

4. 4. 1. 2. Dil

Kitapta ele alınan yeni arkadaşlar ve tanışma konusunun ele alındığı kısımda Türkçe isimlere yer verilmiştir. Örneğin bir yabancı aile ve bir Türk ailesinin komşuluk yaptığı görselde (bkz: resim 8, s, 35) Zeynep, Ayşe gibi Türkçe isimlere yer verilmiştir ve bu isimler Türk kültürüne ait isimlerdendir. Sarıtaş (2009: 413)'ın yaptığı araştırmada; Türk öğrencilerin, Türk kültürüyle ilişkili olarak kız çocuklarına vermek istedikleri adlar içerisinde en yaygın olanları şunlardır: ‘Ada, Afra, Akasya, Aleyna, Almina, Asude, Asya, Ayşe, Bade, Bengisu, Berfin, Berre, Beste, Beyza, Buse, Büşra, Cemre, Ceren, Ceylin, Damla, Derya, Deniz, Ebru, Ece, Ecrin, Edâ,

Eflal, Ela, Elif, Emine, Eylül, Ezel, Ezgi, Fatma, Gamze, Gökçe Gülsu, Hatice, Hilal, Iğın, Irmak, İklim, İlayda, İrem, Jülide, Kardelen, Kıvılcım, Lal, Melek, Melis, Melisa, Mercan, Merve, Naz, Nehir, Nil, Nisa, Nisan, Öykü, Pelin, Râna, Rüya, Seda, Sila, Su, Sude...’’

4. 4. 1. 3. Din

Kitabın genelinde, din değerini somut şekilde yansıtan bir ögeye rastlanmamıştır. Ancak İslam dini veya Müslüman değerleri altında İslami değerlere ve dinlerin ortak değerleriyle bağdaştırılacak bazı ögeler mevcuttur. Burada ele alınan din değeri olarak dinin içinde barındırdığı değerlere değinilmeye çalışılmıştır.

Birinci ünite de tanışma konusu işlenmiştir. Karakterlerin isimleri, Carol, Mary, Sarah, Mike, Bob, Pam, Jimmy, Tom, Seray gibi Türk ve yabancı isimleridir (s, 14). Bu bölümde, günaydın, iyi geceler, benim adım... gibi selamlaşmalar ve tanışmalar öğretilmektedir. Bu konunun ele alındığı kısımda gerek kullanılan görseller gerek tanışma ve yeni insanları birbirleriyle tanıştırmaya Türk kültüründe karşılaşılabilecek durumlar arasındadır. Kutlutürk (2012: 15)’e göre ‘‘Bayramlaşma, dinî gün ve gecelerde yapılan etkinlikler, selamlaşma, hasta ziyareti, sünnet, nişan, düğün gibi uygulamaların özünde din vardır.’’

Resim 39, s, 14

Görselde öğretmenin sınıfa günaydın diyerek sınıflı selamlaması, sınıftaki öğrencilerin öğretmeni ayakta karşılaması, öğrencilerin öğretmenlerini gördüklerinde ayağa kalkmaları durumları görselde yer almaktadır (s, 20). Bu unsurlar, Türk kültüründe de karşılaşılabilecek durumlar arasındadır. Erendil (1976: 181)'e göre "Türkler, büyüklerine, yöneticilerine ve yasalara karşı son derece saygılıdır. Bu özellikleri, Türk devletlerinin süratle kurulması ve korunmasında etkili olmuştur."

Resim 40, s, 20

Tanışma konusunun ele alındığı görselde iki komşu arasında geçen iletişim ele alınmıştır (bkz: resim 8, s, 35). Burada iki komşunun sohbet etmesi, yabancı birisine veya yeni taşınan bir komşuya hoş geldin denilmesi, birlikte oynayan komşu çocukları gibi durumlar yer almaktadır.

4. 4. 1. 4. Yardımseverlik

Yardımseverlik değeri, kitapta görsellerde mesaj olarak verilmektedir (bkz: resim 9, s, 36). Bir görselde oturmakta olan bir çocuğu bir bayan elini uzatarak ayağa kaldırmaktadır. Türkler, yardıma ihtiyacı olan her insana yardım eden eden bir toplum olduğundan bu durum Türk kültürüyle uyşur niteliktedir. Güler (2010: 142)'e göre "Türklerin yardımseverliği ve merhametleri, kimsenin gözünden kaçmamıştır."

4. 4. 1. 5. Saygı

İkinci ünite (s, 23) sınıfa yeni gelen arkadaşlarını öğretmen öğrencilerle tanıştırtırken çocuklar ayağa kalkmış ve öğretmenlerine ve yeni arkadaşlarına saygı

davranışı göstermişlerdir. Danişmend (1961: 41)'e göre ‘‘Aile fertleri arasında çok gelişmiş bir sevgi saygı mevcuttur. Babaya gösterilmesi gereken saygı, devletin başındaki hakana itaat anlayışını pekiştirmiştir. Bu itaat ve saygı gelenek halinde devam etmiş, günümüze bu konuda temel teşkil etmiştir.’’

Resimm, 41 s, 23

Yedinci ünite olan evcil hayvanlar konusunun ele alındığı ünite farklı milletlere mensup kişiler görsel yoluyla gösterilmiş ve bu görselde bu karakterler farklı yöresel kıyafetlerini giyinmişlerdir (bkz: resim 10, s, 71). Kullanılan görselde bir kovboy ve bir Çinliye yer verilmiştir. Bu durumda ele alınan görselde olduğu gibi farklı milletlerden olan insanların bir arada olması ve birbirlerine kendilerini tanıtmaları, yöresel kıyafetleriyle bir aradadırlar. Farklı unsur, inanç ve milletlerin, Türklerle birlikte olması, Türk kültürüyle uyşur niteliktedir. Erendil (1976: 279) ‘‘Türkler kendi aralarında olduğu gibi yabancıların da düşünce vicdan özgürlüklerine her zaman saygılı olmuşlardır.’’

İkinci ünite, birinci ünite olduğu gibi sınıf içi tanıştırma ve selamlama unsurları betimlenmiştir. Öğretmenin sınıfa günaydın diyerek sınıfı selamlaması, sınıftaki öğrencilerin öğretmeni ayakta karşılaması, hem kişiler arası iletişim, hem selamlama, hem otorite ile olan ilişkiler, hem de okulda uyulması gereken kuralları betimlemektedir. Görselde kullanılan sınıfa öğretmenin bir öğrenciyi tanıtması ve orada arkadaşlarının yeni arkadaşlarını ayakta karşılamaları aktarılmaktadır.

Dördüncü ünite kıyafet ve giyim teması ele alınmıştır. Bu ünite kıyafetlerin hedef dildeki karşılığı ve telaffuzları aktarılmaya çalışılmıştır. Ancak

çocuğun annesi çocuğa kıyafetini düzensiz bir şekilde ortalığa koyduğu için annesi, kızgın bir yüz ifadesiyle bu senin mi diye sormakta çocukta durumdan üzgün olduğunu annesine söylemektedir. Annesine saygılı davranmaktadır. Büyüğe saygı, Türk kültüründe karşımıza çıkabilen bir davranıştır. Öztürk (2013: 327)'e göre "Yaşayan ve dünyadan ayrılmış büyüklere saygı, temelini bozkır kültüründen almıştır ve Türk kültürünün parçasıdır. Bu inancı bugün dâhi görmek mümkündür."

4. 4. 2. Spring 2 İngilizce Ders Kitabı

4. 4. 2. 1. Aile

Dokuzuncu ünite de aile değerini yansıtan bir görselde babası oğlunu yatağından uyandırmakta ve ona günaydın demektedir (bkz: resim 12, s, 84).

Birkaç ünitenin tekrarının yapıldığı kısmında aile konusu ele alınmıştır (bkz: resim 13, s, 91). Burada aile bireylerinin hedef dildeki karşılıkları aktarılmaya çalışılmıştır. Bir baba kendi babasıyla birlikte verilmiştir.

Onuncu ünite de doğum günü konusunun ele alındığı bölümde aile üyelerinin birisi için özel bir günde bir arada verilmiştir (s, 96). Burada ele alınan değer aile birlikteliğini desteklemektedir. Danişmend (1961: 41)'e göre "Türkler günlük hayatta birbirlerine karşı bütünlüğü zedeleyebilecek her türlü hareket ve tavırdan kaçınmışlardır. Bu beraberlik ve dayanışma ilk olarak ailede başlamıştır. Aile fertleri arasında çok gelişmiş bir sevgi saygı mevcuttur."

Resim 42, s, 96

Yardımcı kitabın ondördüncü ünitesinde, piknik yapan bir aile görsel olarak verilmiştir (bkz: resim 15, s, 61). Bu görselde, aile bireyleri bir arada amcadan halaya ve çocuklara kadar aynı görselde bir arada verilmiştir.. Aile bir arada piknik yapmakta ve bir arada durmaktadır.

Yiyecek ve içecekler konusunun ele alındığı bu kısımda piknik yapmakta olan bir aile tablosu ele alınmıştır (bkz: resim 16, s, 106). Konu ele alınırken kitabın genelinde olduğu gibi görsellerden faydalanılmıştır. Piknik yapan bir ailenin görsel olarak paylaşıldığı kısımda baba, anne ve çocuk mutlu bir şekilde piknik yapmaktadırlar. Aile birlikteliği ve beraberliği Türk kültürüyle uyşurniteliktir. Güney (2002: 91)'e göre ‘‘Türkler her konuda birbirlerinden yardım isterdi. Günlük işlerde bile birlikte müşavere ederek karar verirlerdi. Ailedeki birlik, beraberlik öyle güçlüydü ki devlet yapısına dahi etkiedirdi.’’

4. 4. 2. 2. Dil

Kitabın fiziksel görünüş konusunun ele alındığı bölümde Türk isimleri kullanılmıştır (bkz: resim 17, s, 135). Cansu ismi Türkçe bir isim olarak bu görselde kullanılmıştır.

4. 4. 2. 3. Din

On dördüncü ünite de fiziksel görünüş konusu ele alınmıştır (bkz: resim 18, s, 133). Bu temanın ele alınışında görsellere yer verilmiştir. Burada farklı uluslara mensup insanlar bir arada görsel olarak verilmiştir. Saygı ve hoşgörü İslâmın bir parçası olarak Türk kültürüyle ilişkilendirilebilecek bir durumdur. Aydın (1999: 7)'a göre ‘‘Türklerin dünya medeniyetine sağladığı en önemli katkılardan biri, hoşgörü, karşılıklı anlayış, diğer kültürlerle diyalog ve çoğulcu kültüre saygıdır. Bu değerleri, Türkler kadar, dünyada hiçbir millet geliştirememiş ve bunlara sahip olamamıştır.’’

4. 4. 2. 4. Yardımseverlik

Yardımcı kitabın on dördüncü ünitesinde ele alınan fiziksel görünüş temasında görselde aslandan korkan küçük çocuğa ablası şefkatle yaklaşıp yardım etmeye çalışmaktadır (bkz: resim 19, s, 63). Yardımseverlik ve yardımlaşma Türk kültürüyle bağdaşabilecek bir konudur. Güney (2002: 104)'e göre Türkler, dayanışma ve yardımlaşmayla birçok sorunun üstesinden gelebilmiş bir toplumdur ve bu yapı sayesinde bir arada kalabilmiştir.

4. 4. 2. 5. Saygı

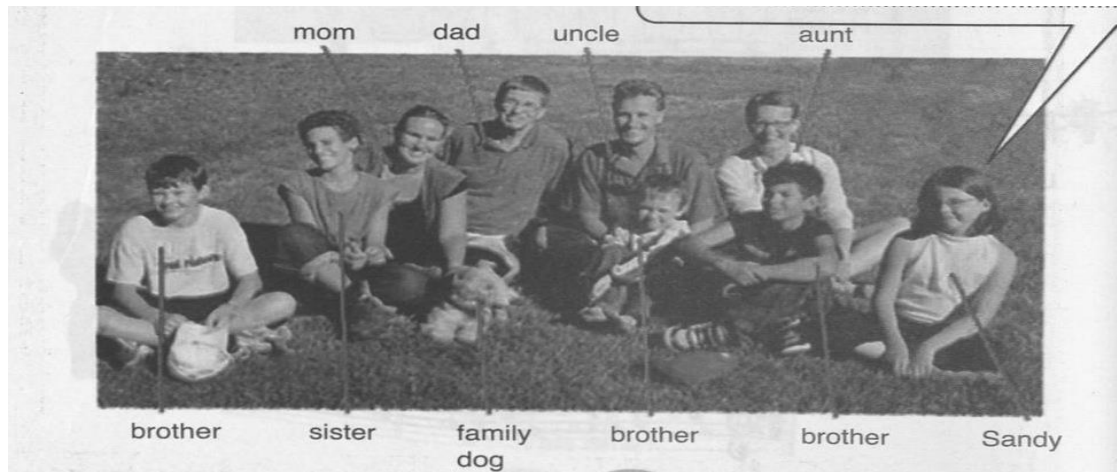
Kitabın on dördüncü ünitesinde fiziksel görünüş temasının ele alındığı kısımda farklı uluslardan çocuklar bir arada ve güler yüzlü olarak verilmiştir (bkz: resim 18, s, 133). Bu görselde farklılıklar bir arada uyum içinde verilmiştir. Farklı milletlere mensup çocuklar, güler yüzlü, cana yakın olarak aynı görselde yer almıştır.

Aynı üniteye bayraklar ve milliyetler konusu ele alınmıştır. Burada kullanılan farklı ülke bayrakları ve farklı milletlere mensup insanlar bir arada saygı çerçevesinde bir arada verilmiştir (bkz: resim 21, s, 134). Türk tarihi hoşgörü örnekleriyle doludur. Türklerin Müslüman olmadan önce de hoşgörüyle dolu olduğunu tarihi kaynaklar ortaya koymaktadır (Cüveyni, 1998'den aktaran; Korkmaz, 2000: 495).

4. 4. 3. Time For English İngilizce Ders Kitabı

4. 4. 3. 1. Aile

Kitabın üçüncü ünitesinde aile kavramı işlenmiştir (s, 30). Verilen bir aile tablosunda aile bireyleri bir arada aynı karede verilmiştir. Verilen görselde anne, baba, çocukları veamca ile dayının olduğu görsel verilmiştir. Tolan (1978: 213)'a göre “ Türklerdeki geniş aile yapısında, hem ana hem de baba soyundan gelen akrabalık geçerlidir. Baba, oğul, torun gibi alt ve üst kuşağı kapsayan aile bireyleri bir arada bulunur.”

Resim 43, s, 30

Aile konusunun ele alındığı bir başka görselde aileyle alakası olan tüm aile bireyleri bir karede yer almaktadır (bkz: resim 23, s, 28).

Yedinci ünite de aile, tüm bireylerin bir arada olduğu bir görselle ele alınmıştır (bkz: resim 24, s, 82). Burada aile üyelerinin hepsi akrabalarıyla birlikte bir aradadır. Burada kullanılan görselde, evin köpeğide aile içinde verilmiştir.

Kitabın alıştıırma kısmında üçüncü ünitenin tekrarına yer verilen kısımda (bkz: resim 25, s, 106). Aile üyeleri ve akrabaların bir arada olduğu bir görsele yer verilmiştir.

Yardımcı kitabın birinci ünitesinde aile değerini yansıtabilecek bir görsele yer verilmiştir (bkz: resim 26, s, 4). İsimler ve bunların hedef dildeki yansımalarını gösteren görselde aile üyeleri bir arada verilmiştir.

Yardımcı kitabın üçüncü ünitesinde aile konusu ile ilgili bir bölüm ele alınmıştır (bkz: resim 27, s, 12). Burada daha çok aile bireylerini hedef dilde tanıyacak kavramlara yer verilmiştir. Hedef dilde anne ne demek baba ne demek ve bunların telaffuz şekilleri öğretilmek amaçlanmıştır. Kullanılan kavram haritasıyla aile bireyleri ve akrabalar öğretilmektedir.

4. 4. 3. 2. Dil

Yardımcı kitabın onikinci ünitesinde, hava durumunun ele alındığı ünite de Türkçe bazı il isimleri kullanılmıştır (bkz: resim 39, s, 48). Ayrıca ondördüncü ünite de milliyetler ve ülkelerin ele alındığı kısımda Türkçe isim kullanılmıştır (bkz: resim 39, s, 56). Bu kelimeler dışında Türk kültürüyle ilişki kurulabilecek herhangi bir değer tespit edilememiştir. Türk kültürüyle örtüşebilecek ve Türk kültürüyle bağlantısı kurulabilecek sadece il isimleri ve kullanılan Türkçe isimlerdir.

4. 4. 3. 3. Din

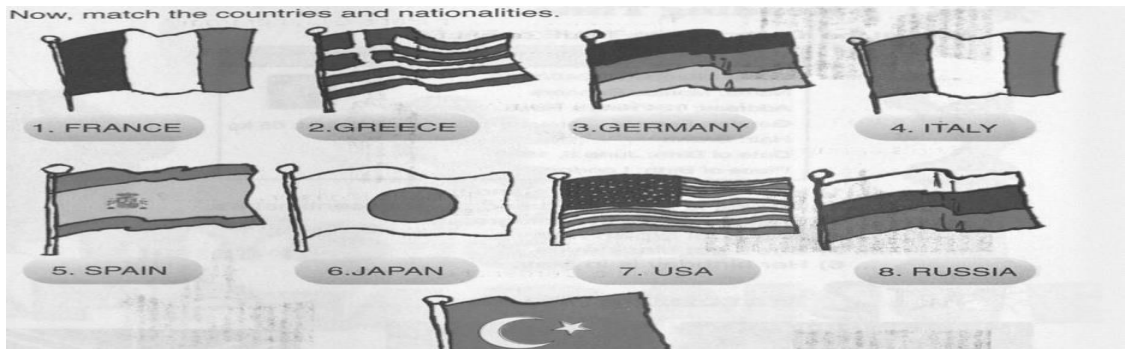
Din değeri, kitaplarda somut olarak ele alınmamıştır. Din değerine örnek olarak verilebilecek ve Türk kültürüyle ilişkilendirilebilecek bir değer tespit edilememiştir.

4. 4. 3. 4. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerine örnek olarak verilebilecek bir değere veya bu değeri destekleyecek bir görsele rastlanmamıştır.

4. 4. 3. 5. Saygı

Ders kitabının on dördüncü ünitesinde farklı ulusların bayrakları birlikte verilmiştir. Ayrıca dünyanın bir gök kuşağına benzetildiği şarkıda dünyada birçok renk ve birçok farklı insan var sözleri kullanılmıştır (s, 160). Burada saygı değeri farklılıklara bir arada verilerek gösterilmektedir. Farklılıklara saygı göstermek Türk kültür değerlerine uygun olarak ele alınabilecek bir bağlamda verilmiştir. Türkler farklı inanç ve toplumlara saygılı bir millettir. Aydın (1999: 8)'a göre "Türklerdeki egemenlik savaşının varlığı, dini inanç ve kanaatlere bağlı savaşların olmayışı; onların başkalarının fikrine ve inancına saygılı olduklarının bir sonucudur. Türk boylarında herkes istediği inanca sahip olmuş..."

Resim 44, s, 160

Yardımcı kitabın on dördüncü ünitesinde ele alınan ve farklı ülke bayraklarının bir arada verildiği bir görsele yer verilmiştir (bkz: resim 29, s, 56).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırma problemlerine dayalı olarak yapılan analizler sonucunda varılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı yorumlar yer almaktadır.

5. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Bu kısımda İngilizce ders kitaplarında Türk kültürüne ait beş değerın nasıl yer aldığına ilişkin sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin değerlendirmeler maddeler halinde şöyledir:

İncelenen temel değerlerle ilgili sonuçlar alt başlıklar halinde şöyledir:

5. 1. 1. Aile

Ders kitaplarında aile konusuna yer verilmiştir. Aile ile ilgili içerikler değer bakımından görsel ve sözel olarak birbirini destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Aile, bireyler arasında kan bağı olan bir kurumdur. Aile bireylerinin kan bağı, aile ağacı şeklinde gösterilmiştir. Türk kültüründe aile bağı çok kuvvetlidir. Bir yabancı dilin öğretiminde bu “aile” kavramının Türk kültürüne uygun olarak ele alınması bu bağı kuvvetlendirici bir özellik taşır. Aile değeri ile ilgili değer aktarımı konusunda verilen görsellerde anne, baba ve çocuklardan oluşan bir aile tablosu verilmiştir. Aile burada toplumsal yapının en temel değerlerinden birini oluşturduğundan sağlam bir yapıda olması gerekmektedir. Işık (2011: 28)’a göre “Toplumsal yapının temelini oluşturan Oguş yani aile, Türk kültüründe önemli bir konuma sahiptir. Bir İl’in yani devletin teşekkülü için öncelikle aile kavramının sağlam temellere dayanması gerekliydi. Aile, devletin ilk basamağını oluşturmaktaydı.”

Ele alınan aile konusunun işlendiği Spring 1 adlı kitapta aile ağacı görselinden yararlanılmıştır. Burada aile kavramı bir kültür değeri olarak ele alındığında kültür değerleri içinde önemli bir yere sahiptir. Turan (1990: 44)’a göre “Örneğin Bozkurt Güvenç, bir sosyal- antropolog gözüyle kültürün ana öğeleri için <<dil>>’in yer aldığı ve bireyle birlikte töreler, aile, akrabalık, din- devlet- yönetim, üretim- tüketim, yerleşme, sanatı bilgi- eğitim ve sağlığı içeren çemberden oluşan bir şema vermektedir.”

Aile, bir değer olarak devlet kanalıyla da desteklenmektedir. Değerler eğitiminin önem kazandığı günümüzde aile, kazandırılması ve korunması kanunla

desteklenen değerler arasındadır. Karatay (2011:1404-1405)'a göre "aile birliği" millî ve evrensel değerlerin aktarımında önemli bir değerdir. "Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında öğrencilere kazandırılacak değerler adalet, aile birliği, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, özgürlük, sağlıklı olma, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik' gerekçe ve açıklamalarıyla belirtilmiştir."

Aile değeri, fiziksel görünüş konusunun ele alındığı bir kısımda da ele alınmış ve aile üyeleri bir arada verilmiştir. Aile bireylerinin bir arada bulunduğu bir görsele yer verilmiştir. Burada aile bireylerinin bir arada olması, Türk kültürünün aile değerlerine uygun şekilde resmedilmiştir. Ayrıca, aile kavramı Türk kültürünün dini değerleri arasında da yer almaktadır. Araz (2007: 51)'a göre "aile" Türk toplumunun dini değerleri arasına işlemiş değerlerden biridir. "Aile, toplumun sürdürülmesini sağlayan temel kurumdur. Ailenin sürekliliğini sağlayan her toplumda cinsel ilişki, anne şefkati gibi organik niteliklerin yanı sıra aşk, evlat sevgisi, ekonomik olarak güvenlik sağlama, nesli sürdürme, eşler arasındaki dayanışma gibi sosyal içerikli nitelikler de söz konusudur."

Spring 2 adlı kitapta babanın çocuğunu yataktan kaldırdığı onunla birlikte olduğu ve bir aile havasının yansıtıldığı bir görsele yer verilmiştir. Bu durum aile yapısında birliktelik ve bir yuvada olmanın temel önemini göstermektedir. Baba çocuğunu uyandırmakta ve zamanında uyanması, geç kalmaması gibi uyması gereken kuralları öğretmektedir. "Aile toplumun çekirdeği ve temelidir. Sağlam ve güçlü bir toplum ancak güçlü ve düzenli ailelerden oluşur. Çocuk; ailenin katkısı ile toplumun değer yargılarına ve niteliklerine uygun bir birey olarak yetişmektedir" (Altınkaynak, 2004'den aktaran Günindi ve Giren, 2011, s, 351).

Aile, konusunun ele alındığı Spring 2 adlı kitapta bir baba kendi babasıyla birlikte verilmiştir. Babanın kendi babasıyla beraber olması, ailenin birlikte olmasını, dayanışmanın önemini yansıtan unsurlardan biridir. Bir kurum olan ailede birliktelik ve dayanışma önemli ailevî unsurlardandır. "Aile; üyeleri arasındaki ilişkiler ve etkileşim yönünden sosyal bir grup, sosyal ve ekonomik yönden bir birlik, sosyal yaşamın temel göstergelerinden biri olarak bir örgüt, üyelerinin ihtiyaçlarının karşılanması ve yürütülmesinde sistematik kuralları bulunan en küçük sosyal bir yapıdır" (Nirun, 1994'den aktaran Günindi ve Giren, 2011, s, 351).

Genel olarak aile değerinin ele alınışında gorseller kullanılmıştır. Ele alınan gorsellerde aileyi oluşturan temel bireylerin yanısıra amca, dayı, hala, teyze, dede, nine farklı gorsellerde ya da aile ağacı kullanılarak verilmiştir. Akrabalık ilişkilerini de kapsayacak şekilde aile değeriyle ilgili mesajlar gorsellerle desteklenmiştir. Değerlerin aktarımı içeriksel olarak ele alınmamıştır.

5. 1. 2. Dil

Dil değeri konusunda, hedef dilin tam öğrenimi için hedef dilin gramer ve yapı özellikleriyle birlikte kültürü de tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu tanıtım bir kültür empozesi değil, kültürel bilgi şeklinde ders kitaplarında yer almıştır. Ktaplarda dil anlamında Türk diliyle alâkalı olarak kullanılabilcek sadece birkaç Türkçe isim ve hava durumu konusunun ele alındığı kısımda birkaç şehir ismi mevcuttur. Kullanılan kitaplar hedef dili öğretmeye yönelik olduğundan doğal olarak yabancı isimlerin kullanıldığı, yabancı kültürlere özgü şehirlerin isimleri karşımıza çıkmaktadır. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının amacı, öğretilen yabancı dilin öğrenimine karşı bir farkındalık yaratmak, yabancı kültürü incelemek ve yabancı kültürlere karşı bilgi sahibi bireyler yetiştirmektir. Şevik (2007: 111)'e göre "Yabancı dil öğretmenlerinin, Avrupa boyutu ile ilgili yapacağı katkı, öğrencilerin Avrupa' nın dier ülkelerindeyaşayan insanların hem bize benzediklerini hem de bizden farklı olduklarını benimsemelerine yardımcı olmanın yanı sıra diğer insanların benzerliklerine ve farklılıklarına değer verilmesigerektiğini öğretmektir."

Yabancı dil öğretirken öğrenilen dilin kültürel öğelerini dil öğretimine entegre etmek kaçınılmaz olmuştur. Ancak, bunun yanında kitapların yazarları kitapların kullanıldığı toplumun değerlerini bilmeli ve konuda donanımlı olmalıdır. Dil bilmenin öneminin anlaşıldığı bir dönemde dil öğrenirken kaçınılmaz olarak meydana gelen kültür aktarımının yanısıra kendi ulusal değerlerimizi de muhafaza ederek öğrenenlere aktarılmasına dikkat etmelidirler. Kuşçu (2009: 10)'ya göre "Ders kitabı yazarı, toplumun temel değerlerini tanımalı. Toplumsal değerlerin, günün şartlarına göre yeni anlam ve işlevlerle yüklenerek kitaplardaki yerini almasında etkin rol oynamalıdır." Yabancı dil ders kitapları, aslında dil öğretiminin yanında, millî kültür değerlerini de barındıracak şekilde düzenlenmelidir.

Türkiye yakın tarihten başlayarak yoğun biçimde kültürel ve ekonomik değişimlere maruz kalmaktadır. "1980' lerden başlayarak Türkiye ekonomik ve kültürel anlamda evrensel akım altında kalan ülkelerden biri durumundadır"

(Friedman, 72' den aktaran Oflaz, 2009, s, 1). Yabancı dil öğretimi konusunda özen göstermekte olan ülkemiz, dil öğretimi konusunda yol almaya çalışmakta bu da kültürel anlamda değişikliklere sebep olmaktadır. "Dil ve kültür birbirine çok sıkı şekilde bağlıdır ve bu durum sınırları ortadan kaldırır" (Kramsch, 1998' den aktaran Köroğlu, 2013, s, 5). Yabancı dil öğretimi, bir değer olarak ele alındığında dil öğrenme sadece bir dilin dilbilgisini öğrenmek olgusundan çıkarak bir bakıma kültürel aktarım aracı haline gelmiştir.

Kitaplarda Türk dili değeri adına birkaç şehir ismi ve insan ismi kullanılmıştır. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarında hedef dili öğrenmek sadece gündelik kelimeler ya da kalıplar kullanılarak başarılı olamamaktadır. Yabancı bir dili öğrenirken sadece gündelik kelimeleri ya da Türkçe birkaç kelimenin dil alanında hedef dile ana dilden bazı kavramlar ya da kelimeler yerleştirerek hedef dilin kazandırılması zor olmaktadır. Bundan dolayı dil öğretiminde sadece ana dilin değil hedef kültürün öğrenimi kaçınılmaz hâl almıştır. Günümüzde ise yabancı dil öğretiminin amacı öğrencilerin öğrendikleri dilin sadece dilbilgisel yapılarını değil kültürünü de bilerek etkili iletişim kurmalarını sağlamaktır. Bunu geliştirebilmek için de farklı çalışmalar yapılmaktadır. Barışkan (2010: 15)'a göre "Yapılan çalışmaların en önemlilerinden birisi Avrupa Komisyonunca hazırlanan "Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, öğretme, değerlendirme" dir. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching assessment "CEF") AOBM, birliğe üye çok kültürlü ve çok dilli toplumlarda yabancı dil öğretimine karşı yeni bir bakış açısı oluşturulması, öğrencilerin öğrendikleri diller sayesinde kültürel bilinçlerinin de geliştirilip daha etkili iletişim kurmaları görüşü temel alınarak oluşturulmuştur."

Dillerin etkileşimi kültürlerin etkileşimini zorunlu kılmıştır. Bu anlamda yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları hedef dilin kültürel özelliklerini taşımak durumunda kalır. Yabancı dilin gelişimine katkıda bulunur, bireyi, dili sorgulamaya ve düşünmeye sevk eder. Anadilde beyine yerleşen soyut ve somut tüm kavramlar ve sözcükler yabancı dildeki yeni kavramların kabul edilmesine olumlu etkide bulunur. Özışık (2004: 18)'a göre "Yabancı bir dil öğrenme uğraşı aynı zamanda yabancı bir kültürü de tanıma uğraşı demektir. Yabancı dilde öğrendiği her yeni sözcük, anladığı her yeni tümce, çözebildiği her yeni metin yabancı dil öğrenen kişinin bilincinde, o dili konuşan kişilerle, bu kişilerin yaşadığı dünyayla ilgili yeni düşünceler, yeni imgeler oluşmasına neden olur."

Farklı bir yabancı dili öğrenirken, kullandığımız ders kitapları aracılığıyla gerek kültürel anlamda gerek günlük hayatla ilgili birçok şeyi kendi kültürümüze aktarmaktayız. Demirkan (2008: 44)'e göre "Yabancı dil ve öğretimi, yabancı dillerden gelmekelimer günlük hayatımızın hemen her alanında bizi etkileyen ve karşımıza çıkan terimlerdir. Gençler arasındaki konuşmalara baktığımızda ifadeleri içinde yabancı bir kelime mutlaka duyarız. Televizyonda haberleri, dizileri veya programları seyrettiğimizde yabancı bir kelime ya da ifade işitiriz."

Genel olarak dil bir değer ifadesi olarak ele alınmamıştır. Araştırmada karşımıza çıkan Türkçe kelimeler Türk isimlerinin kullanıldığı bazı konuşma baloncukları ve kullanılan şehir isimlerinden ibarettir. Türkçe kişi isimleri ve Türkçe şehir isimlerinin geçtiği yerler görsellerin kullanıldığı yerlerde verilmiştir. Dil, bir değer olarak aktarılmamıştır ve kültürel anlamda Türk dilini destekleyici öğeler yer almamaktadır.

5. 1. 3. Din

Yapılan araştırmada din değeri, sadece birkaç görselin kullanımıyla karşımıza çıkmaktadır. Bu değerın aktarımında hedef dilin öğretilmesine paralellik gösterecek herhangi bir tema somut olarak din değerini gösterecek şekilde yer almamıştır.

Örneğin Spring 1 adlı İngilizce ders kitabında yeni insanlarla ya da arkadaşlarla tanışma temasının ele alındığı bir görselde komşular kendi aralarında konuşmakta yeni gelen aileye bir Türk ailesi hoş geldin demektedir. Burada komşuluk dini değerler arasında gösterilebilecek bir değer olarak yorumlanabilir niteliktedir ancak, somut bir şekilde ortaya konan bir din değerine yer verilmemiştir. Aksan (2008: 164)'a göre "Türkçede komşuluğun değerini ve kurulan sıkı komşuluk ilişkilerini kanıtlayan sözlerden biri, onların her durumda birbirlerine mutlaka gereksinimlerinin olacağını anlatan bugün de yaşayan "Komşu komşunun külüne muhtaç atasözüdür." Aynı zamanda yanlarında çocukları oynayan iki komşu aile vardır. Komşuluk, dini değerlere örnek teşkil edebileceği gibi aynı zamanda da aile ortamı olarak da bir değer teşkil etmektedir. Aile, toplumsal anlamda dinle içiçe geçmiştir ve İslam dininde de kutsallık anlamında yerini almıştır. Bozok (2010: 46) aileyi dini değerler arasında göstermektedir ve din, birçok değerle iç içe geçmiş durumdadır.

Sınıf içi kuralların öğretildiği kısımlarda, öğrencilerin öğretmeni görünce ayağa kalkması, öğrencilerin bir arada kardeşçe bulunması, otoriteye itaat anlamında

dinin kapsadığı ve desteklediği değerler ve insanların evrensel olarak benimsemesi gereken değerler arasında sadece İslam dininde değil birçok dinde hatta ilkel dinlerde bile karşılaşılabilen niteliklerdendir. Bunun yanısıra bu değerler sadece Türk kültüründe değil aynı zamanda diğer ulusların da kültür temellerinde yer alan değerler arasındadır. ‘‘Toplumun ve toplumsal kurumların uzun süre işlevselliğini koruyabilmesinde sadakat, kardeşlik ve otorite bağlarının oluşturulması çok önemli görülmektedir’’ (Sennett, 2011, s. 13’den aktaran Yiğitçeoğlu, 2013, s. 44).

Örnek gösterilecek diğer durumda ise, iki bayan markette sabah saatlerinde karşılaşmış ve birbirlerine merhaba, günaydın gibi sözler söylemektedirler. Nezaket, selamlaşma gibi değerler sadece Müslümanların değil birçok dinin ve ulusun evrensel değerlerdendir. Oymak (2009: 87)’a göre ‘‘Bazı simgesel hareketler (barış öpücüğü, kardeşçe selamlaşma, tokalaşma)...’’ dini değerlerle ilgilidir ve bunu sadece bir dine atfetmek yerinde olmayacaktır.

Ayrıca fiziksel görünüş konusunda ele alınan görselde farklı milletlere mensup, farklı ten renkleri olan çocuklar bir arada verilmiştir. Burada farklı renklere sahip olan çocukların bir arada verildiği görselde hoşgörü anlayışıyla bağdaştırılabilecek bir durumdur. Buna göre, hoşgörülü olma İslami değerler anlayışı ile örtüşen bir değerdir. Farklılıkları kabul, dini değerlerden hoşgörü ile bağdaştırılabilecek bir durum olarak ele alınmıştır. Gögebakan (2010: 202)’a göre ‘‘Toplulukların ‘‘öteki’’ olana gösterecekleri hoşgörü anlayışı, bu kültür varlığı çeşitliliğinin yaşanmasına temel teşkil eder.’’

Genel anlamda din değerine açık olarak örnek teşkil edebilecek bir görsel ya da içerik yer almamaktadır. Bazı görsellerin verdiği mesaj İslam değerleriyle bağdaştırılarak yorumlanmıştır.

5. 1. 4. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerine, kitaplarda yer verilmiştir ve değer ele alınırken görseller kullanılmıştır. Sözel içerik olarak, yardımseverlik kitaplarda kullanılmamıştır. Kullanılan görseller genel olarak kullanıldığı yerde yardım değerini direkt olarak göstermemiş değeri kullanılan görsellerle sezdirmiştir. Görsellerde, yardımseverlik övülen bir değer olmuştur.

Yardımseverlik, iyi bir davranış biçimi, övünülen bir davranış olarak değerlendirilmek istenmiştir. Yardımlaşmayla, bir ferahlık, bir iyi hal durumu olduğu sezdirilmiştir. Uysal (2003: 62)’a göre ‘‘Ahlâkî davranışın üçüncü boyutu

ise duygudur. Birine iyilik yapma, yardım etme gibi “iyi” bir davranışta bulunduğumuz zaman ondan bir haz alır, zevk duyarız.”

Yardımseverlik, kullanılan bütün kitaplardaki görsellerde kazandırılması gereken bir değer olarak yansıtılmıştır. Vatandaş (2003: 150)’a göre “ Türkiye’de, bütün toplumlarda olduğu gibi, toplumsal yaşamın bir zorunluluğu olarak doğmuş bulunan yardımlaşma, önemli ve bu önemine bağlı olarak da kutsanan bir yüksek değerdir.”

Yardımlaşma, bir değer olarak aktarılması gereken değerlerdendir şeklinde yorumlanmasının öncelikli sebebi, yardımlaşmanın toplumsal birlikteliği sağlayacak, dayanışma ve dostluğu sağlayacak bir değer olarak düşünülmesidir. Bektaş ve Karadağ (2013: 273)’e göre “...yardımlaşma değeri insanların bir arada yaşayabilmek için geliştirmeleri ve yeni nesillere en doğru şekilde öğretmeleri gereken değerlerin ilk sıralarında yer almaktadır.”

Genel olarak baktığımızda yardımseverlik benimsetilmek istenen bir değer olarak ders kitaplarında yer almaktadır. Kitaplarda bu değer doğrudan değere vurgu yapılması yerine görsellerle desteklenerek verilmiştir ve içeriksel olarak ele alınmamıştır.

5. 1. 5. Saygı

Saygı değeri, kitaplarda görseller kullanılarak ele alınmıştır. Sözel içerik olarak kitaplarda yer almamaktadır. Saygı, kitaplarda bir değer olarak açıkça belirtilmemiştir. Değerin aktarımı değerlerin sezdirilmesine dayalı olarak verilmiştir. Saygı, tespit edilen değerler arasında toplumsal anlamda aktarılması önemsenen bir değerdir ve son zamanlarda önem kazanan bir değer olarak değerler eğitiminde de desteklenmektedir. Üste (2007: 296)’ye göre “Toplumsal uzlaşma, karşılıklı sevgi ve saygı için özellikle ilköğretimde “insan hakları eğitiminin” yoğun bir biçimde öğrencilere verilmesi önem taşımaktadır.”

Saygı, toplumsal yozlaşmanın bir sonucu olarak, sevgi, ahlâklı olma gibi değerlerle beraber artık özlenen değerler arasındadır. Saygı, eğitimin insana aktarılmasına önem verdiği değerlerdendir ve sosyolojik olarak önem kazanmıştır. Özden (2012: 125)’e göre “İnsan, insana ve doğaya saygı göstermezse artık onun insanlığından söz edilemez.” Saygı, değer olarak özel bir öneme sahiptir ve bir anlamda da diğer değerleri de kapsayarak içine alan başat değerlerden biridir. Kouçok (2008: 404)’a göre “Hoşgörü, diğer insanlara saygı duyma ve onlardan bir

şeyler öğrenme, farklılıklara değer verme, kültürel farklılıklara köprü kurma, haksız klişeleri kabul etmeme, genel noktaları keşfetme ve yeni ortak noktalar oluşturma anlamındadır.”

Saygı, küçük yaşlardan itibaren insanlara değerlerin aktarılması gereken, toplumsal bütünlük için en etkili değerlerden biridir. Saygı eğitimi, küçük yaşlardan itibaren aktarılması gereken, insana insanî vasıflarını kazandıran, insanı düzenli bir topluma hazırlayan başat değerlerdendir. Güriz (1996)’e göre “Herkesin birbirine nezaket çerçevesinde davranması, dostların birbirini selamlaması, tanıdıkların sevinç ve üzüntülerinin paylaşılması, insanlar arasında sevgi ve saygıyı çoğaltır ve sosyal bağları güçlendirir.”

Diğer bir anlamda değerlerin yeni nesillere aktarılmasının önem kazandığı günümüzde saygının bir değer olarak aktarılması, beşeri olarak insanda bulunması gereken özellikler arasında görülmektedir. Ünalın (2010: 36)’a göre “Değerleri, ferdi tezahürleri ve kaynakları bakımından beşeri/insani (insan onuru, şefkat, sadakat, sevgi, kadirşinaslık, yardım severlik, adalet, saygı, inanmak gibi)...”

Genel olarak görseller kullanılarak aktarımı yapılan saygı değerinin bir öğretmen sınıfa girdiğinde öğrencilerin ayağa kalkması, derse yeni gelen bir öğrenciye diğer öğrencilerin saygı çerçevesinde yaklaşması şeklinde aktarılmıştır.

5. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Bu kısımda İngilizce ders kitaplarında, ele işlenen konunun verilmek istenen değerle uygunluğuna ilişkin sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin değerlendirmeler şöyledir:

Kitaplarda ele alınan konuların aktarılan değerlerle genel olarak ilişkili olmadığı görülmüştür. Farklı konular içerisinde farklı değerler sezdirilmiştir. Ele alınan bir konu da konuyla alakalı olmayan bir değer aktarılmıştır. Örneğin, sınıfa gelen öğretmenlerini öğrenciler ayağa kalkarak karşılamışlardır. Oysa ders kitapları, bu anlamda ele aldığı konular paralelinde sezdirmek istediği değerlerle uyumlu olmalıdır. Bunun içinde dersi veren öğretmen, ders konusunda donanımlı olmalı ve bireyde ilgi uyandırmalıdır. Binbaşoğlu (1994: 33)’na göre “Öğretim için ilk koşul, öğrenen bireyin öğrenmeye ilgi duymasıdır. O halde, bir ders kitabının ilk yapacağı iş, bireyde bu ilgiyi uyandırmaktır.”

Dil öğretiminde aktarılan konular, aktarılan değerler öğretilen konularla bütünlük taşıması açısından önemlidir. Dilidüzgün (2003: 16)’e göre “Her ulus

kendi dilini ve kendi kültür birikimini gelecek kuşaklara aktarmak ister. Bu çaba hiç kuşkusuz dilin temel iletişim aracı olmasından kaynaklanır. Ancak dil ile oluşan kültür değerleri, bugünün kuşakları ile geçmiş arasında bir köprü olduğu gibi, onların geleceğe de uzanmalarını sağlayan oluşumlardır.” Öğretilen hedef dilin aktarılması sırasında değer aktarımı gerek görseller yoluyla gerek kullanılan cümle ve saygı ifadeleriyle ele alınan her konuda uygun olarak aktarılmalıdır. Ünalın (2004: 4)’a göre “Dil, onu konuşan ulusun yaşayış biçiminin, en geniş anlamda kültürünün, dünya görüşünün, tarih boyunca geçirdiği çeşitli evrelerin ve başka toplumlarla kurduğu ilişkilerin yansıtıcısıdır.”

Ders kitaplarının eğitim için taşıdığı önem düşünüldüğünde, iyi bir ders kitabının taşınması gereken birçok özellik vardır. Binbaşoğlu (1994: 33)’na göre “İyi bir ders kitabında öz ve biçim bakımından bulunması gereken özellikler şunlar olmalıdır; her şeyden önce, iyi bir ders kitabı, öğretim sürecinin gerektirdiği bütün koşulları üzerinde taşınmalıdır. Bunun için, ders kitabı yazarı, öğrenme psikolojisini ve bunun eğitsel sonuçlarını iyi bilmelidir.”

Ders kitaplarının sadece birer bilgi taşıyıcısı değil aynı zamanda da birer değer aktarıcısıdır ve bu değerlerin ele alınan konular içinde ele alınması gerekmektedir. Tüm ve Sarkmaz (2012: 448)’a göre “Hazırlanan kitaplar dilin kullanımı, dil bilgisi, ses bilgisi ve kelime bilgisi öğrenmenin yanısıra iletişim kurmak amacıyla o dilin konuşulduğu toplumun kültürel değer ve normlarını da içermektedir.”

Kitapların bireylere kazandırması gereken hedeflerin yanında bireyin sâhip olması gereken gerek ulusal gerek manevî değerleri de içermesi gerekmektedir. Subaşı vd. (2014: 50)’ne göre “İlköğretimde, bireylere yaşamları boyunca gerekli olacak olan bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılarak bireyin yaşadığı toplumun bir üyesi olduğunu öğrenmesi sağlanır.”

Ayrıca ders kitapları, bireylerde gerek hedef dili öğrenme, gerek kendi sahip olduğu hassasiyetleri kazanma açısından önem arz eden kaynaklar arasındadır. Küçükahmet (2003: 35- 36)’e göre ders kitapları “Bireylerin duyguları ve sorumlulukları arasındaki benzerlik ve farklılıkları sağlamalıdır (ırk, din, renk, ulusal köken, cinsiyet, yaş, özrürlük)”.

Değerlerin ders kitaplarında bireye aktarımının ele alınan konu içinde uygun olarak aktarılmasının, değer aktarımında uygun bir yoldur. Kuçuradi (2003: 42)’ye göre “Değerler bireyin toplumla uyumunu sağlar ve birey değerleri aileden, yakın

çevreden, yazılı ve görsel materyallerden taklit, model alma ya da okuma (dil) yolu ile öğrenir.”

Bir dili öğrenmenin hedef dili öğrenmenin kültürünü öğrenmek olduğunu savunan görüşler göz önüne alındığında, dil öğretiminde değer aktarımı kaçınılmaz olarak karşımıza çıkmaktadır. Özbay (2002: 115)'a göre “Dil bir toplumun anlaşma vasıtası olduğu gibi aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı ve kültür aktarıcısıdır.” Bu açıdan, değişen toplum ve dünya düzeni içinde değerlerin öğrencilere aktarıldığında ele alınan konuların ve aktarılmak istenen değerlerinde uyum içinde olması gerekmektedir.

Araştırılan değerler, içine alındığı ünitelerle değinilen değerlerin içinde geçtiği üniteyle doğrudan ilişkili olmadığı, değişik ünitelerde değişik değerlere ilişkin sezdirmelerin ve değer aktarımının yapıldığı görülmüştür. Ele alınan her bir temanın aktarılmak istenen değeri içinde barındırması ise, gerek görsel gerek zihinsel açıdan bütünlüğü sağlayacak ve daha etkili bir dil öğretim ortamı oluşacaktır.

5. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Bu kısımda İngilizce ders kitaplarında Türk kültürüne ait beş değer, Türk kültürüne uygunluğuna ilişkin sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin değerlendirmeler maddeler halinde şöyledir:

5. 3. 1. Aile

Aile, kitaplarda bir değer olarak ele alınmıştır. Ancak, bu değer ele alınışı yazılı ya da sözlü olarak Türk kültürünü destekleyecek şekilde değildir. Aile, bir değer olarak araştırıldığında ele aldığımız kitaplarda Türk kültürünü destekleyici olarak değil evrensel bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile, yapısı gereği bütün toplumlarda ortak özelliklere sahip bir kurumdur. “Evrensel bir değer olarak” aile kurumunun ortak özellikleri vardır. Duman (2012: 34)'e göre “Her toplumun kendine ait bir aile yapısı vardır. Ancak aileyi ortak bazı işlevleri ve özellikleri noktasında betimlemek de zor olmayacaktır. Örneğin insan türünün devamını sağlayan bir kurum olarak aile, tüm toplumlarda benzer özellikler gösterir.”

Aile, evrensel bir kurumdur ve bu kurum yeryüzündeki bütün toplumlarda yer alır. Şener (1979: 2)'e göre aile “Aile evrenseldir; yeryüzünde her toplumda aile kurumu yer alır, hatta hayvanlar âleminde dahi bilinçsiz ve içgüdüye dayanan bu tür topluluklara rastlanmaktadır.”

Aile değeri, Türk milleti için önemli ve değerlidir. Aile üyelerinin birlikte verilmesi Türk kültürüyle bağdaştırılabilir niteliktedir. Şöyle ki Türk kültüründe ailenin önemi aşikârdır. Duman (2012: 21)'a göre "Aile, hiç şüphesiz ki, toplumun temel kurumlarından biridir. En geniş anlamıyla, anne, baba, çocuk ve aralarında kan bağı bulunan kişilerin oluşturduğu sosyal bir birlikteliktir."

Aile, Türk toplumunun temel taşlarından birini oluşturmaktadır ve sadece Türk toplumunun değil bütün dünya milletlerinin her anlamda varlık sebebidir. Duman (2012: 46)'a göre "Aile, hiç şüphesiz ki toplumsal yaşamın en dinamik kurumlarından biridir. Din ve hukuk gibi insanlık tarihinin hemen her döneminde görülmüş olan evrensel bir kurumdur."

Aile, evrensel bir değer olarak sadece Türk kültürünün değil, evrensel insanlık kültüründe en başat değerlerindedir. Sarı (2010: 18)'ya göre "Kültürler, genelde ailenin sevgiyle ve uyum içerisinde hareket eden bireylerin birleşik grubu olduğu görüşlerinde hem fikir olduklarından dolayı, bu türden aile açıklamalarında, aileler kültürlerden bağımsız olarak (kültürlerarası), genellikle aile, üyelerini koruma, besleme ve destekleme yetenekleriyle birlikte ideal bir halde düşünölmektedir."

Aile üyelerinin birlikteliği bütün kültürler için önemlidir. Aile üyelerini piknik yaparken, ailevi bir birliktelik ortamındayken görölməsi Türk kültürüyle ilişkilendirilen önemli bağlılık noktalarındandır. Canel (2011: 161)'e göre "Aile üyelerinin serbest zamanlarını birlikte geçirmeleri, birlikte eğlenip gülmeleri, tıpkı arabanın yakıt deposunu doldurmaya benzer. Aile üyelerinin birlikte mutlu vakit geçirmeleriyle depolayacakları moral, huzur ve kendilerini bir arada iyi hissetme duygusu, yollarına sağlıklı devam edebilmelerini sağlayan en etkili faktördür."

Aile, toplumun devamı olması niteliğiyle Türk kültüründe kutsal olarak görölen bir kurumdur. Aile: İçimizdeki çevreyle en sıcak ilişkide bulunduğumuz, zaman, mekan, duygu, düşünce, toplum çevresi, kültür çevresi, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, bugüne dek toplumda oluşturulmuş kültürel ve dinsel zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönleri bulunan toplumsal birimdir (Subaşı, 2004'den aktaran Araz, 2007, s. 51- 52).

Ailenin birlikteliği, ailenin devamını zedeleyecek her türlü etkiye karşı aileyi korumuş ve Türk toplumunun devamında en etkili araçlardan biri olmuştur. Güney (2002: 92)'e göre "Türkler günlük hayatta birbirlerine karşı bütönlüğü

zedeleyeabilecek her türlü hareket ve tavırdan kaçınmışlardır. Bu beraberlik ve dayanışma ilk olarak ailede başlamıştır.” Aile, birçok değerın kazanılmasında Türk toplumunun temelini oluşturmuştur. Metin (2011: 87)’e göre “Türklerde aile kutsaldır ve toplumun temelidir.”

Tüm milletler var oldukça aile değerini kaybetmeyecektir ve toplumsal yapının özünü oluşturmaya devam edecektir. Lale (2004: 8)’ye göre “Toplumun temel unsuru olan aile, her geçen gün önemini arttıran bir kurumdur. İnsan var oldukça onunla varlığını sürdüren, gelişmelere ve beraberinde gerçekleşen değişimlere açık bir yapı olarak karşımızdadır.”

Genel olarak ele alındığında ailenin tam anlamıyla Türk kültürünü yansıtacak şekilde değil evrensel olarak ele alındığı görülmüştür. Aile, kitaplarda bir evrensel değer olarak yer almıştır. Verilen görseller, birçok kültürde karşılaşılabilecek niteliktedir.

5. 3. 2. Dil

Dil değeriyle ilgili olarak Türk kültürüyle ilişkili durumlar diğer ders kitaplarında olduğu gibi Türkçe bazı şehir isimleri ve Türkçe şahıs isimleri ile sınırlıdır. İçeriksel olarak Türk diliyle ilgili bir içeriğe rastlanmamıştır.

Ana dili ilköğretim çağılarından itibaren tam ve doğru olarak alan bireyler diğer alanlarda da başarı göstermektedir. Yabancı dil eğitiminde ana dili tam kavrayamayan bireyler farklı dilleri edinmede de sorun yaşamaktadır. Türkiye’de çocukların Türkçeye hakim olamayınca diğer derslerde de sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Yıldız (2003: 55)’e göre “Ana dili dersi hem ana ders hem de diğer dersler için bir araç derstir.”

Yapılan araştırmada yabancı dil eğitiminde kullanılan ders kitaplarında dil anlamında Türk kültürüyle ilişkili değerlerin bulunmaması kültürel anlamda sorunlar ilerki dönemlerde sorun yaşanmasına neden olacaktır. Çünkü dilin değeri, diğer değerlerle beraber olduğu zaman ortaya çıkacak ve anlaşılacaktır. Aslan (2010: 1)’a göre “Dil, din, örf, âdet vb. değerleri aynı olan ve millet adı verilen toplulukların varlığını sürdürmesinin ilk ve en önemli şartı birlik ve beraberliktir.”

Ancak yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarımının kaçınılmaz olduğu yapılan incelemede görülmüştür. Yabancı dil öğretiminde kültürel değerlerin aktarılması konusunda dil öğrenmenin bireysel gelişim anlamında bireyler için faydalı sonuçlar verdiği ve yabancı dil öğrenen bireylerin daha geniş ve pratik

düşünme gücüne sahip oldukları gözlenmiştir. Tek dilli eğitimden geçmiş çocuklara kıyasla iki dilli çocukların ses ayrıcalıklarına özgü duyarlılıklarındaki üstünlük; cisimim ilişkilerini kavramada gösterdikleri sürat; problem çözümünde gerekli olan dikkat yönetimi ve denetimindeki başarı; olguları nüanslarıyla görme yetisindeki hızlı gelişim; çok yönlü ve yaratıcı düşünce yetisindeki hızlı gelişim; girişkenlik ve konuşkanlık ile iletişimde muhatap, bağlam, konu gibi kavramların algılanmasında gösterdikleri üstün edim düzeyi bu avantajların önde gelenleridir (Alptekin, 2003, 48' den aktaran Demirkan, 2008, s, 39).

Dilin, kitaplarda bir değer olarak ele alınışında Türk kültürüyle ilişkilendirilecek ifade ya da görsel yer almamaktadır. Ancak yabancı dil öğretiminin diğer bir ifadeyle kültür aktarımı ve öğrenilen dilin doğal atmosferine giriş olduğu ortaya çıkmaktadır.

5. 3. 3. Din

Yapılan araştırmada din değerine kitaplarda tam anlamıyla somut şekilde yer verilmemiştir. Ancak din değeri, Türk kültürü açısından ele alındığında Türk kültürü açısından önemli değerlerden biridir. Din de var olan değerlerden biri selamlaşmadır. Yapılan araştırmaya göre selamlaşma kitaplarda yer almaktadır ancak İslam ya da Müslüman değeri olarak ele alınabilir şekilde yer almamıştır.

Örneğin bir markette karşılaşılan iki kişi selamlaşmaktadır. Başka bir örnekte yeni tanışan arkadaşlarıyla selamlaşan insanlar verilmiştir. Bu durum Türk kültüründe de karşılaşılabilecek bir durumdur. Kalkan (2012: 70)'a göre "Türkler birbirlerine olan sevgilerini ve iyi niyetlerini selamlaşma ile yansıtmışlardır."

Selamlaşma, Türk toplumunda da bir nezaket ve incelik ifadesidir. Millî eğitim bakanlığı, protokol ve görgü kuralları (2007: 27) adlı eserinde "Selam, saygının, sevginin sempatinin, nezaketin sembolü ve anlatımıdır."

Ayrıca din bir değer olarak birçok değeri etkilemiş hata bir değer diğer değerlerin içeriğinde yer alır hale gelmiştir. Aydemir ve Tecim (2012: 45)'e göre "Türkiye'de aile ve din toplum tarafından oldukça önemli kabul edilmektedir. Şüphesiz din ve ailenin bireyler için taşıdıkları önem, merkezine aileyi ve dini alan formel kurumların tesisini de beraberinde getirecektir."

Selamlaşma içinde birçok mesajı barındıracak biçimde karşımıza çıkabilmektedir. "Tüm toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da selamlaşmak iyi niyetin, sevginin ve saygının karşı tarafa sunulması anlamlarına gelmektedir. Bu

düşünceler selamlaşma sırasında kullanılan kalıp ifadeler de yansımaktadır’’ (Aksoy, 1984b, s, 919’den aktaran Kalkan, 2012, s, 33).

Selamlaşma, İslam dininin bir ögesidir ancak yapılan araştırmada selamlaşma bir değer olarak, Türk kültürünün bir parçası değil evrensel bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değer, farklı dinlere mensup olan insanların kullandığı hayatın akışında sıradan bir ritüel olarak karşımıza çıkmaktadır. Berkta ve Atasoy (2007: 25)’a göre ‘’Evrensel dinlerin ortak özelliği, belirli dar bir coğrafyada ortaya çıkmaları daha sonra hızla yayılmaları ve çok geniş coğrafi alanları etkisi altına almalarıdır.’’ Evrensel dinler, geniş coğrafyalara yayılmaları sebebiyle birçok ortak özellik gösterirler. Selamlaşma, saygı vb. değerler bu dinlerin her birinde ortak olarak görülebilen değerlerdir.

Toplumsal anlamda, son zamanlarda meydana gelen kültürel yozlaşma ya da modernleşme doğrultusunda, selamlaşma zamanla Türk kültüründe de korunması zorunlu olan bir değer olmuştur. ‘’Modernleşme sürecinde toplumsal değişmeye paralel olarak sosyal alanda değişen davranışlardan biri de, karşılıklı iletişimin ilk hareketi olan ‘selamlaşma’dır’’ (Meriç, 2007, s, 130’den aktaran Kalkan, 2012, s, 71).

Farklı açılardan bakıldığında selamlaşma, toplumsal bir değer ve her kültürde farklı bir yansıma bulmuş iletişim ögesidir. İletişimin başlangıcı ve devam ettiricisidir.

5. 3. 4. Yardımseverlik

Yardımseverlik, Türk kültüründe önemi olan ve uygulanması toplumsal olarak takdir edilen değerlerden biridir. Yardımseverlik değeri, Türk toplumunun karakter yapısında var olan bir değerdir. Aktepe (2010: 65)’ye göre ‘’Türk milleti yardımseverliği ile dünyanın pek çok milletine örnek olmuştur. Türk halkının en önemli özelliklerinden biridir yardımseverlik.’’

Yapılan araştırmada, yardımseverlik değeri Türk kültüründe yer alan önemli bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değer, kitaplarda Türk kültür değerlerinin sosyal yönüne dayanmaktadır ve toplumsal olarak takdir edilen bir değerdir. Yardımlaşmanın ve yardım etmenin önemi Türk kültürüne atasözlerine kadar işlemiştir. İlhan (2012: 1523)’a göre ‘’Bir elin nesi var iki elin sesi var’’, ‘’Komşu komşunun külüne muhtaçtır’’ gibi atasözlerinde toplumsal dayanışmanın, toplumsal yardımlaşma ve birlikteliğin önemi vurgulanmaktadır.’’

Yardımsverlik, Türk kültüründe erken yaşlardan itibaren bireylere aktarılması gereken değerlerdendir. Bu değer, Türk milletinin geçmişten gelen millî hassasiyetleri arasındadır ve bu değerın okul çağının ilk yıllarından itibaren verilmesinin önemi büyüktür. İlhan (2012: 1523)'a göre ‘‘Millî hasletlerimizden olan yardımlaşma ve dayanışmanın yansımalarını atasözlerimizde en saf, en veziz şekilleriyle bulabiliriz.’’

Yardımsverlik, Türk kültüründe aile ortamında öğretilmesinin yanısıra okul ortamında da öğretilmektedir.

...kendini tanıtmaya, yardım isteme gibi arkadaşlık becerilerini içeren kişiler arası davranışları; paylaşma, teşekkür etme, izin isteme, yardım etme gibi akran memnuniyeti sağlayan; yönergeleri yerine getirme dinleme gibi okul başarısını artıran; kızgınlığını kontrol etme gibi kendini kontrol etmeyi sağlayan; dinleme, sıra olma gibi iletişim becerilerini artıran becerileri kapsamaktadır (Elksnin ve Elksnin, 2000'den aktaran Alptekin ve Özyürek, 2013, s, 33 -34).

Yardımsverlik, değer olarak Türk kültüründe günlük yaşamda karşılaşılan biçimiyle ele alınmıştır. Bu değer sadece Türk kültür yapısını değil aynı zamanda evrensel kültüre hitap edecek şekilde ele alınmıştır.

5. 3. 5. Saygı

Bir milletin gelişim ve devamında geçmişten gelen bazı maddî ve manevî değerlerine sahip olması gerekmektedir. Bu değerler o toplum mozaiği için uygun olan ve korunması toplum yararına olan değerlerdir. Dedebağı (2007: 2)'na göre:

Bir milletin büyüklüğü, siyasi sınırlarıyla birlikte kültür varlıkları, zenginlikleri, millî birlik ve bütünlüğü ile ölçülür. Dışa açılan ve çağdaş dünyayı şekillendiren ekonomik, sosyal, teknolojik ve kültürel şartlara ayak uydurmaya çalışan günümüz Türkiye'sinde, millî kültürümüzün özünü teşkil eden Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Ahmet Yesevi, Nasreddin Hoca gibi değerlere sahip çıkılması; var olmanın, ayakta kalmanın, millet olarak varlığın korunmasının en önemli koşullarındandır.

Saygı, Türk kültüründe geçmişten beri önemi olan ve Türk kültürüyle kaynaşmış bir değerdir. Yapılan araştırmada tespit edilen ve saygı konusunda ele alınan görseller Türk kültürü açısından değerlendirildiğinde Türk kültürüyle uyşur niteliktedir. Saygı, değer olarak Türk kültürünün bir parçası olarak görülmüştür.

“Hoşgörü, müsamaha, yabancı itikatlara saygı, Türklerin karakter yapısında vardır” (Öztuna, 1998: 153’den aktaran Gögebakan, 2010 s, 204). Saygı, Türk kültürünün tam anlamıyla dikkate alınabilecek konularından ve değer yargılarından. Aksan (2008: 171)’e göre “Türkçedeki kalıp sözlerden bazıları aynı zamanda bir terbiyelilik belirtisi içermekte, bu nitelikleriyle Türk toplumunda bireyler arasındaki ilişkilerde gösterilmesi adet olan saygılı davranışı da sergilemektedir.”

Saygı, Türk kültüründe nezaket yani kibar olmakla eşdeğer görülmüştür. Millî eğitim bakanlığı, protokol ve görgü kuralları (2007: 21)’na göre “Nezaket, geleneklere uygun, saygılı, barışçı ve dürüst bir davranışın ifadesidir.”

Yapılan araştırmada, belirlenen değerlerin kitaplarda somut olarak yer almadığı görülmüştür. Ancak değişen dünya ve farklılaşan anlayışlar dikkate alındığında, yabancı dil öğretiminde ders kitapları sadece yabancı kelimeler ya da yabancı dilin dilbilgisini içermekle kalmamış aynı zamanda onlara okul düzeni içinde değerlerin aktarımı söz konusu olmuştur. Kullanılan ders kitaplarında da bu değer gerek etkinlikler gerek metinler yoluyla aktarılmalıdır. “Çocuklara değerler sistemini benimsetmek için en iyi vasıta, onları düzenli bir şekilde günlük faaliyetlerimize katılmalarını temin etmek, çeşitli oyunlarla ve yaklaşımlarla onların dünyasına nüfuz etmek, onlarla ilişkilerde özen göstermektir” (Bolay, 2003, s. 19’dan aktaran Bolat, 2011, s. 24).

Toplumsal bir değer olarak saygının erken yaşlardan itibaren öğretiminin önemi, her geçen gün daha belirgin şekilde anlaşılmaktadır. Sosyolojik açıdan ele alındığında saygı, sadece bir Türk kültür değeri ya da belli bir topluma has bir olgu olarak değil evrensel anlamda dünya insanlığına mal edilmesi gereken bir toplumsal araç olarak karşımıza çıkmaktadır ve her toplum bu değeri benimsemektedir.

5. 4. Öneriler

5. 4. 1. Araştırma Konusuna İlişkin Öneriler

Türk kültüründe önemli olan değerlerin eğitimin kültürün aktaran rolü dikkate alınarak, yaşatılması açısından kültürel değerler konusu sadece Türkçe ders kitaplarında değil yabancı dil ders kitaplarında da ele alınmalıdır.

5. 4. 2. Araştırma Yöntemine İlişkin Öneriler

Bu tür araştırmalarda daha başka yöntemler de kullanılarak araştırmanın bulgu ve sonuçları karşılaştırılabilir.

5. 4. 3. Araştırma Sonucuna İlişkin Öneriler

Yabancı dil öğretiminde hedef kültür öğelerinin aktarılmasını savunan çalışmalarla, ana kültürün korunmasını savunan yaptığımız çalışmamız karşılaştırılarak daha objektif bir bakış açısı kazanılabilir.

İngilizce veya yabancı dil öğretiminde ilkokul seviyesinde kullanılacak olan ders kitaplarının TTKB tarafından düzenlenmesinde kültürel değerlerin yer alması açısından aile,dil, din, saygı ve yardımseverlik değerlerine Türk kültürünü daha net yansıtacak şekilde yer verilmesi, kültürel açıdan daha geliştiri olacaktır.

Hazırlanacak olan yabancı dil öğretimine yönelik ders kitapları, Türk kültürünü yansıtacak şekilde çalışmanın sonuçları ışığında hazırlanabilir.

Aile, dil, din, yardımseverlik ve saygı değerinin sadece görseller kullanılarak değil metin içinde ve kullanılan cümlelerde de çeşitli etkinliklerle hissettirilmesi gelecekte kullanılacak olan kitapların kullanılmasında da fikir verici olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, A. (2006). *Designing An Effective Elt Primary School Textbook Model By Means Of Evaluating The Primary School Elt Textbooks: A Sample In The Designated Group And Context*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Akdağ, H, Oğuz, R, Tatar, O, Subaşı, Y. (2014). Ortaokul Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Güncel Olaylar Bağlamında Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (2), 2, 49- 65.
- Akış, S. (2006). *Devlet Okulu ve Özel Okul İngilizce Öğretmenlerinin Ders Kitabı Seçme ve Değerlendirme İlkelerinin Karşılaştırmalı Bir Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil. Ana Çizgileriyle Dilbilimi I*, Ankara: TDK.
- Aksan, D. (2008). *Türkçeye Yansıyan Türk Kültürü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe Yazıları*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Aksoy, İ. (2011). Türklerde Aile Ve Çocuk Eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (4), 16, 11- 19.
- Aksoy, M. (2013). *Kültür Sosyolojisi Bağlamında Türkiyede Kimlik Sorunu*. Türk Düşüncesi Dergisi, (3), 33- 36.
- Aktaş, Ö. (2008). *Türkiye’de Genel Liselerde 1950-1960 Yılları Arasında Okutulan İngilizce Ders Kitaplarının Pedagojik Açından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Aktepe, V. (2010). İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde “Yardımseverlik” Değerinin Etkinlik Temelli Öğretimi ve Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi.

- Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alas, R. (2006). "Managerial Values in the Institutional Context". *Journal of Business Ethics*, 65, 269-278.
- Alpar, M. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Unsurların Önemi, *Dil ve Dil Araştırmaları Dergisi*, (9), 1, 95- 106.
- Alptekin, C. (2003). *Türk Eğitim Sisteminde Yabancı Dil Eğitimi ve Kalite Arayışları*. Ankara: Özyurt Matbaacılık.
- Alptekin, S. ve Özyürek, M. (2013). Akranların Sosyal Becerilere Model Olduğu Doğrudan Öğretimin Zihinsel Engelli Öğrencinin Sosyal Becerileri Kazanması Sürdürmesi Genellemesi ve Sosyal Kabulüne Etkisi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, (6), 8, 33-34.
- Araz, H. (2007). *Türk Aile Yapısında Aile İçi Dini İletişim Problemleri Ve Bunların Çocuğun Din Eğitimine Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Arıkanç, A. ve Saraç, H. S. (2010). *Yabancı Dil Ders Kitaplarında Hedef Kültür Bilgisini İncelemekte Kullanılabilecek Kontrol Listesi Uygulaması*, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (1, 2), 45-56.
- Aslan, T. (2010). *Mehmet Akif Ve Millî Mücadele'de Birlik Ve Beraberliği Sağlamaya Dönük Faaliyetleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aslanoğlu, A. (2005). *Türk Değerleri Üzerine Bir Değerlendirme*. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Atalay, B. (2011). *Edebiyat ile Dil ve Anlatım Kitaplarındaki Halk Edebiyatı Metinlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Avcı, Y. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil- Düşünce Analizi Teorisi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), (3), 1-14.

- Avcıkurt, S. (2014). Değerlerimizle, Daha İyi Bir Antalya, Daha İyi Bir Dünya, Daha İyi Bir Yaşam. *Antalya'da Eğitim*, 45, 48.
- Aydemir, M. A. ve Tecim, E. (2012). Türk Toplumunda Aile ve Dinin Sosyal Sermaye Potansiyeli, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 43- 59.
- Aydın, B. (2005). Çocuk ve Ergen Psikolojisi (2. baskı). Ankara: Atlas Yayıncılık.
- Aydın, M. (1999). Türk Toplumunda Dini Hoşgörünün Temelleri. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (8), 7- 17.
- Aydoğanlı, F. S. (2006). *Endüstri Meslek Liselerinde Okutulmakta Olan İngilizce Ders Kitabı Ve Haftalık Ders Saatlerine İlişkin Öğrenci, Öğretmen Ve Okul Yöneticilerinin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aytar, A. ve Öğretir, A. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Anne-Baba Ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, (16), 13- 30.
- Aytuna. H. A. (1963). *Orta Dereceli Okullarda Öğretmenlik ve Problemler*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Bakır, S. (2010). Ebe Ve Hemşire Adaylarının Türk Dili Dersindeki Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Değerlendirme (Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Örneklemi). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Barışkan, C. (2010). *Türkiye'de Hazırlanan İngilizce Ders Kitapları İle Uluslararası İngilizce Ders Kitapları Arasındaki Kültür Aktarımı Farkları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trakya.
- Başar, H. (2009). *Eski Türklerde Aile*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Bektaş, M. ve Karadağ, B. (2013). İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Yardımlaşma Değerine Yönelik Geliştirdikleri Metaforların İncelenmesi, *Turkish Studies*, (8), 8, 271- 286.
- Berktaş, F. ve Atasoy, E. (2007). Dinler Coğrafyasına Küresel Bir Bakış, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 18, 18- 44.
- Binbaşoğlu, C. (1994). “Ders Kitapları Üzerine”, *Çağdaş Eğitim*, (19), 33.
- Bolat, Y. (2011). *Gazi Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Sosyal Değerlere Bakışları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozok, B. (2010). *İlköğretim 8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Millî Değerlerin Kazanılmasında Millî Bayramlarımızın Etkisi (29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Brown, H. (1987). *Principals of Language Learning and Teaching*. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Bulut, İ. (2003). *Çocuklara Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretimi ve Çoklu Zeka Teorisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, Kılıç, E. Akgün, Ö. Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (15. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş, Çakmak, E, Akgün, Ö, Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (3.baskı: Mart 1984). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Brown, H. D. (1987). *Principals of Language Learning and Teaching*. New Jersey: PrenticeHallInc. 11, 49, 126.

- Canel, N. A. (2011). *Evlilik ve Aile Hayatı*. Ankara: Aile e Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Cırık, İ. (2008). Çok Kültürlü Eğitim Ve Yansımaları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 27- 40.
- Cunningsworth, A. (1995). *Choosing Your Coursebook*. Oxford: Heinemann.
- Criystal, D. (1987). *The Cambridge Encyclopedia of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Çakıcı, E. (2010). *Milli Eğitim Bakanlığının 2004 Yılında Tavsiye Ettiği Yüz Temel Eserdeki Yerel Romanlar Aracılığıyla Edebiyat Öğretiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*. Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakkale.
- Çakır. M. (2007). *İslâm Hukuku Açısından Şiddet ve Terör Olgusu*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Çalık, M. (2013). *Kimlik ve Siyaset: Toplumdan ve Devletten Bakarak....Türk Düşüncesi Dergisi*, (3), 8- 11.
- Çapar, M. (2004). *Türk Ulusal Eğitim Sisteminde Öteki ve Ötekiye Yaklaşım*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara
- Çavdarıcı, M. (2002). *Türkiyede Sosyal Değerlerin Aşınması ve Kültür Sömürgeciliği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.
- Çavuşoğlu, A. (2006). Ana Dili, Edinimi, Önemi Ve Geliştirilmesi, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (11), 1, 37- 46.
- Çelebi, M. D. (2006). Türkiyede Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 21, 285- 307.

- Çelik, Ş. N. (2011). *Ortaöğretim İngilizce Ders Kitabı Breeze Hakkında Öğrenci, Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Danacı, S. (2009). *High School Ninth Grade Students' Awareness and Preferences for the Cultural Content of the EFL Textbooks: A Case in Turkey*. Unpublished Master Thesis, Boğaziçi University Social Sciences Institute, Ankara.
- Danişmend, İ. H. (1961). *Garb Membalarına Göre Eski Türk Seciyye ve Ahlakı*. İstanbul: KİT Yayınları.
- Dedebağ, H. (2007). *Nasreddin Hoca Fıkraçalarının Eğitim Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Demir, A. Açık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *TÜBAR*,(30), 51- 72.
- Demir, B. (2008). *Adalet Ve Saygı İçerikli Karakter Eğitimi Programının 7. Sınıf Öğrencilerinin Ahlaki Olgunluk Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demircioğlu, E. (2011). *Tarih Öğretmenlerinin Dokuzuncu Sınıf Tarih Ders Kitabındaki Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Demirkan, C. (2008). *Yabancı Dil Öğreniminin Bireylerin Sosyal Yaşamına Etkisi: Isparta'da Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

- Demirel, Ö. (2000). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Demirel, Ö. (1990) *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler*. Ankara: Usem Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Demirel, Ö. (1993). *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler Yöntemler Teknikler*. Ankara: Usem Yayınları.
- Demirkan, C. (2008). *Yabancı Dil Öğreniminin Bireylerin Sosyal Yaşamına Etkisi: Isparta'da Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Dilidüzgün, S. (2003) *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Doglass N. H. (2001). *Saygı ve Sorumluluk Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar*. (1.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Doğan, İ. (2001). *Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları İnsan Haklarının Kültürel Değerleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Duman, Öztürk, Z. (2012). *A Content Analysis On Cultural Representations In Efl Course Books With Teachers' Perspectives*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Duman, Z. (2012). Aile Kurumu Üzerine Tarihsel Bir Okuma Girişimi ve Muhafazakâr İdeolojinin Aileye Bakışı, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, (1), 4, 19- 51.

- Dursun, K. (1999). *Dokuz Yas Grubu Türk Çocuklarına İngilizce Öğretimi Üzerine Bir Deneysel Çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Erendil, M. (1976). “Türklerin Milli meziyetleri”, Türk Kültür Ve Medeniyet Tarihi (Makaleler) C.I. Ankara: Atatürk Üniversitesi Türk Kültür ve Medeniyetini Araştırma Enstitüsü.
- Ergin, M. (1985). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Ersoy, F. Şahin, T. (2012). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, (2), 12, 1535- 1546.
- Ersoy, B. (2006). *Toplumsal Değerler ve Çalışanların İş Doyumu Arasındaki İlişki: Ampirik Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Eröz, M. (1983). *Millî Kültürümüz ve Meselelerimiz*. İstanbul: Doğuş Yayıncılık.
- Ertürk, E. (2006). *Ders Kitaplarının Toplum, Yurttaşlık, Vatanseverlik ve Ekonomi Anlayışının Dönüşümü: 1977 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Evkuran, M. (1997). *Müslüman Kültürdeki Mitolojik Unsurlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Feyzioğlu, M. (2005). Geçiş Döneminin Kutadgu Bilig'deki Yansımaları Üzerine Bir Değerlendirme, *KKEFD*, 12, 151- 165.
- Fidan, S. (2011). Türk Kültüründe Askerî Giyim-Kuşam Ve Asker Modası, *Millî Folklor*, 92, 23, 95- 105.

- Genç, A. (1999). İlköğretimde Yabancı Dil, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 299-307.
- Genç, G. Kaya, A. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yabancı Dil Derslerine Yönelik Tutumları İle Yabancı Dil Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 14, 19- 30.
- Güney, A. (2002). *Türk Siyasal Kültüründe Devlet Anlayışı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Günindi, Y. Giren, S. Y. (2011). Aile Kavramının Değişim Süreci ve Okul Öncesi Dönemde Ailenin Önemi, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 349- 361.
- Göğebakan, Y. (2010). Türk Kültüründeki Hoşgörü Anlayışının Tarihsel ve Kültürel Kaynakları ve Bu Anlayışın Kültür Varlıklarına Yansımaları, *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, (2), 201- 223.
- Gökberk, M. (2004). *Değişen Dünya Değişen Dil*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gökçeli, S. (2007). *Medeniyet, Kültür, Türk Dili Edebiyatı Ve Estetik Eğitimsi Olarak Nihad Sâmî Banarlı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gökçora, İ.H. (2004). Bilim Dili Olarak Türkçe, *Üniversite ve Toplum Dergisi*, (4), 2, 188.
- Güler, S. (2010). *Xvii-Xviii Ve XIX. Yüzyıllarda Fransız Seyahatnamelerinde Osmanlı Toplumunu*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gülerce, H. (2013). Küreselleşme ve Millî Kimlik, *Türk Düşüncesi Dergisi*, (3), 14-15.
- Gülden, Ö. (2003). *Foreign Language Education Today and Intercultural Communication Theory*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Güllüdağ, N. (2012). Yazılı ve Görsel Basında Dil Estetiği, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, (1), 1, 49- 58.
- Gündüz, M. Yıldız, C. (2008). Türk Yazılı Kültüründe Komşuluk, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 25, 123- 138.
- Güney, A. (2002). *Türk Siyasal Kültüründe Devlet Anlayışı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Güngörmez, E. (2013). *Eski Türk Dini Ve Türk İslam Kültürü Üzerindeki İzleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Güriz, A. (2006). *Hukuk Başlangıcı*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güven, İ. (2004). Sosyal Bilgiler Alanı Öğretmen Adaylarının Okul Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, (4), 2, 271- 300.
- Güvençer, E. B. (2011). *Cultural Representation in EFL Course Books*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Haley, M. H. Austin T. Y. (2004). *Content-Based Second Language Teaching and Learning - An Interactive Approach*. USA: Pearson Education Inc.
- Işık, M. (2011). *Türklerin Kültür Kökenleri ve Etnik Yapısı*. İstanbul: Yakamoz Kitap.
- İdriz, E. (2007). Üsküp'te Yaşayan Müslüman Toplulukların Değerler Dünyası Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- İlhan, N. (2012). Toplumsal Ve Ferdi Düşüncenin Dile Yansımaları (Dil-Düşünce İlişkisi) , *Turkish Studies*, (7), 3, 1517- 1525.

- Jiang, W. (2000). The relationship between culture and language. *ELT journal*, (4), 54, 328- 334.
- Kafesoğlu, G. (2006). *Türk Millî Kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat Aş.
- Kalafat, N. (2012). Türklük Bilimi- Halkbilim- Ortak Türkçe, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, (1), 1, 25- 32.
- Kalkan, S. (2012). *Türk Kültüründe Selamlaşma Kavramı, Bu Kavramın (İlköğretim ve Ortaöğretim) Ders Kitaplarına Ve Ders Programlarına Yansıtılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kan, M. O. (2010). *Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Kültür Öğeleri Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kaplan, M. (2005). *Kültür ve Dil* (18. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı, *Turkish Studies*, (6), 1, 1398- 1412.
- Kasapoğlu, A. (2010). slâm'da Selâm Ve Selâmlaşma Olgusu. *Hikmet Yurdu*. (3), 6, 49- 87.
- Keskin, F., Okur, A.(2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğrenim Seti Örneği. *The Journal of Academic Socisl Studies*. (V), (2), 1619- 1640.
- Kılıçoğlu, İ. (2008). *İlköğretim İngilizce Ders Kitaplarındaki (11-14 Yaş) Resimlerin Çocukların Yaş Grubuna Uygunluğu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kızılçelik, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, Atilla Kitabevi: Ankara.

- Korkmaz, İ. (2009). *A Descriptive Study On the Concepts Of Culture and Multicultirism in Englih Language Coursebooks*. Unpublished Master Thesis, Trakya Üniversitesi Social SciensesInstitute, Isparta.
- Korkmaz, S. (2000). Türklerde Hoşgörü. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 491- 302.
- Korkmaz, Z. (1995). Cumhuriyet Devrinde Türk Dilindeki Gelişmeler, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, (1), 629, 909- 919.
- Koşar, D. (2007). *Yavuz Özkan Sinemasında Türk Aile Yapısı ve Değerlerinin Temsili*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kouchok, H. (2008). Çocuklara Hoşgörüyü Öğretmek İçin Neler Yapmalı, Neler Yapmamalı: Mısır Örneğinden Bazı Yansımalar, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (13), 2, 403- 412.
- Köroğlu, Z. (2013). *Language Instructors' Perspectives On Textbook Content In Terms Of Intercultural Communicative Competence: Gazi University Case*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Kuçuradi, İ. (2003). *İnsan ve Degerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kul, E. (2013). *Türk Dili*. Ankara: Uzaktan Eğitim Yayınları.
- Kurtoğlu, A. (2009). *Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Sosyal Kavramlar Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuşçu, E. Aslan, E. Coşkun, O. (2012). İlköğretim Birinci Kademe (5. Sınıf) Fransızca Öğretim Programı Ve Bonjour Le Français 5 Ders Kitabına Eleştirel Bir Bakış, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (2), 255- 279.

- Kuşçu, R. (2009). *Ortaöğretim Sosyal Alan Ders Kitaplarında Çağdaş Değerler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Kutlutürk, G. (2012). *Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi 2*. Ankara: MEB.
- Küçükahmet L. (Editör). (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Lale, İ. M. (2004). *Türk Aile Düzeni ve Aile İçi İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Linton, R. (1961). *Tree of Culture*. New York.
- Macit, G. (2010) *İletişim Tarzları Üzerinde Kültürel Değerlerin Etkisi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Meraç, H. (2006). *Lise Tarih Ders Kitaplarının İçerik ve Yöntem Açısından Analizleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Metin, A. (2011). Kimliğin Toplumsal İnşası Ve Geleneksel Kadın Kimliğinin Aktarımı, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2(1): 74- 92.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2004). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. <http://programlar.meb.gov.tr> adresinden 25 Mayıs 2014'de alınmıştır.
- MEB. (2005a). *İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2007). *Protokolve Görgü Kuralları*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

- Oflaz, T. (2009). *Teachers' Perceptions On Coursebook "Time For English 5": The 5th Grade State Schools*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Oğuzkan, F. (1974). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Okur, A. Yamaç, F. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği*, *International Journal of Social Science*, (6), 2, 1619- 1640.
- Oymak, İ. (2009). İslam Kaynaklarına Göre Maniheizm, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (14), 1, 67– 97.
- Ozil, Ş. (1999). *Devlet Okullarındaki Yabancı Dil Derslerinde Hedef Kültüre Ait Öğelerin Aktarımı*. <http://www.ingilish.com/kultur-aktarimi.htm> adresinden 28 Kasım 2014'de alınmıştır.
- Ögel, B. (2001). *Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelisme Çağları* (4. Baskı). İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Ökten, E. C., Kavanoz, S. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimini Hedefleyen Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı*. *Turkish Studies International periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. (9), 3, 845 862.
- Ömeroğlu, Y. (2013). Türk Medeniyetlerine Dair Düşünürken, *Türk Düşüncesi Dergisi*, (3), 22- 24.
- Öner, N. (1987). *İnsan Hürriyeti*. Ankara: Selçuk Yayınları.
- Özay, E.ve Hasenekoğlu, İ. (2006). Biyoloji Ders Kitapları Üzerine Yapılan Çalışmalar, *AÜ. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 68-79.
- Özbay, M. (2002). Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi. *Türk Dili*. (602), 112- 120.

- Özdemir, A. E. (2006). Türkiye’de İngilizce Öğretiminin Yaygınlaşmasının Nedenleri, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 1, 28- 35.
- Özdemir, C. (2013). Dil- Kültür İlişkisi: Folklor Ürünlerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yeri ve İşlevi, *Millî Folklor Dergisi*, (95), 157- 166.
- Özdemir, G. (2006). *Kant Ahlakında Saygı Kavramı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, S. (2010) *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Halk Hikâyelerinden Yararlanma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özdemir, S. M. (2011). Toplumsal Değişme ve Küreselleşme Bağlamında Eğitim ve Eğitim Programları: Kavramsal Bir Çözümleme. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (12), 1, 85- 110.
- Özden, A. (2012). Bilime ve Bilim İnsanına Göstereceğiniz Saygı İnsana ve İnsanlığa Göstereceğiniz Saygıdır!, *Güncel Gastroenteroloji*, (16), 2, 121 - 125.
- Özden, H. Ö. (2013). Tasavvufun Türk Kimliğinin Gelişmesine Katkıları, *Türk Düşüncesi Dergisi*, (3), 40- 44.
- Özen, Y. (2012). İlköğretim 1–3 Sınıf Hayat Bilgisi, 4–5 Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerler Ve Değerler Eğitiminin İncelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, (1), 4, 2146- 9199.
- Özer, B. (198). “Ders Kitabınız Amaç Degil, Araç”, *İzlem Yabancı Dil Öğretimi Dergisi*, (1), 42- 45.
- Özışık, C. (2004). *Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Farkındalık: New Headway Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Özmen, C. Er, H. ve Gürgil, F. (2012). İlköğretim Branş Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 17, 297- 311.
- Özmen, Ş. (2013). Türk Kültüründe Yaşlının Yeri Ve Medyayla Yaşlılığın Değişen Konumu, *Millî Folklor*, (25), 100, 110- 119.
- Öztürk, M. (2013). İslamiyet'ten Önce Türklerin Din Anlayışı ve Gök Tanrı Dini, *History Studies*, (5), 2, 327- 346.
- Polat, T. (2007). Zum Paradigma wechsel in Der Fremdsprachendidaktik, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7), 1, 143- 151.
- Pighin G. (2005). Çocuklara Değer Aktarımı.(1. Baskı).İzmir: İlya Yayınevi.
- Polat, T. (1994). Kültürlerarası bildirişimde etkin bir süreç: Yabancı dilde okuma anlama, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 4, (2), 27.
- Rosberg, M. (1995). *Teaching English as a second language: How young children learn*. <http://on-linedoküman.com> adresinden 25 Kasım 2014'de alınmıştır.
- Sarı, K. S. (2010). *Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sarıtaş, S. (2009). Balıkesir Üniversitesi Öğrencilerinin Günümüzdeki Adlar Ve Ad Verme Hakkındaki Görüşleri. *BAÜ SBED*, (12), 21, 422- 433.
- Sezen, Y. (1988) *Sosyoloji Açısından Din*. İstanbul: MÜİFVY.
- Soner, O. (2007). Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (7), 28, 397- 404.

- Soyyigit, Y. (2002). Sanayileşmenin Türk Ailesi Üzerine Sosyal Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Sunar, C. (1981). Erzurumlu İbrahim Hakkı Ve Terbiye Kuralları, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (24), 1, 127- 150.
- Şener, E. (1979). ‘‘Aile Kavramı ve İslam Hukukunda Evlenme’’, *Adalet Dergisi*, 1-2.
- Şengül, M. (2006). Kur’ân’ın Hedeflediği Müslüman Tipi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şevik, M. (2007). İlköğretim Okulu 4. Ve 5. Sınıf İngilizce Öğretim Programı Ve Eğitimde Avrupa Ve Kültür Boyutu, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (8), 14, 108- 118.
- Tertemiz, N. Ercan, L. ve Kayabaşı, Y. (2003). *Ders Kitabı ve Eğitimdeki Önemi* (Edt. Leyla Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tolan, B. (1978). *Toplum Bilimlerine Giriş*. Ankara: Kalite Matbaası.
- Turan, M. (2009). *1950 ile 1960 Yılları Arasında Ortaokul Tarih Dersi Kitaplarında Yer Alan Millî Kimlik Kavramının İçerik Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turan, Ş. (1990). *Türk Kültür Tarihi Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Tüm, G. ve Sarkmaz, Ö. (2012). Yabancı Dil Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Öğelerin Yeri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 448-459.
- Türk, İ. (2009). *Değerler Eğitiminde Saygı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

- Unutkan, G. (1995). *İşletmelerin Yönetimi ve Örgüt Kültürü*, Türkmen Kitabevi: İstanbul.
- Uygur, M. (2003). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uysal, E. (2003). Değerler Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Erdem Tasnifi Denemesi: İnsanî Erdemler–İslâmî Erdemler, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, (12), 1, 51- 69.
- Ültanır, G. (2003). Eğitim ve Kültür İlişkisi- Eğitimde Kültürün Hangi Boyutlarının Genç Kuşaklara Aktarılacağı Kaygısı, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23), (3), 291- 309.
- Ünalın, Ş. (2010). *Dil ve Kültür*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ünver, G. (1998). *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Ürün, E. A. (2010). *Lise Öğrencilerinin Kendine Saygı Düzeyleri İle Mesleki Olgunlukları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Üste, B. (2007). İnsan Hakları Eğitimi Ve İlköğretimdeki Önemi, *Ege Akademik Bakış*, 7, (1), 295–310.
- Vatandaş, C. (2003). Toplumsal Bir Değer Olarak “Yardımlaşma” Ve Dilenciler, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 5, 149- 160.
- Yavuz, K. (1987). *Psikanalizde İlk Dinî Gelişmelerin Değeri*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, C.(2003), *Ana Dili Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yiğitceoğlu, E. (2013). *Türk Örgüt Kültüründe Otorite Ve Otorite İlişkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Yürüşen, M. (1998). *Çeşitlilikten Özgürlüğe*. Ankara: Liberte Yayınları.

EKLER

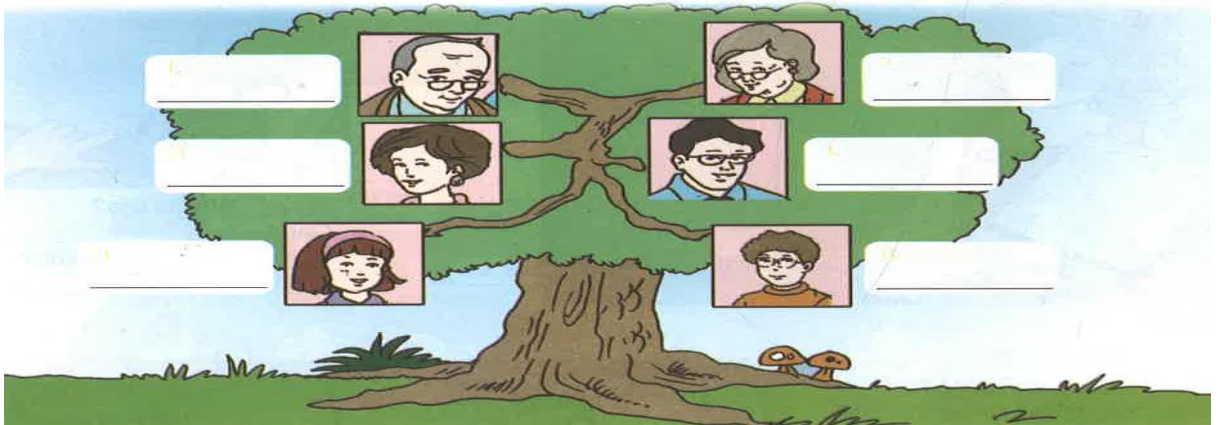
Ek 1. Resimler Listesi

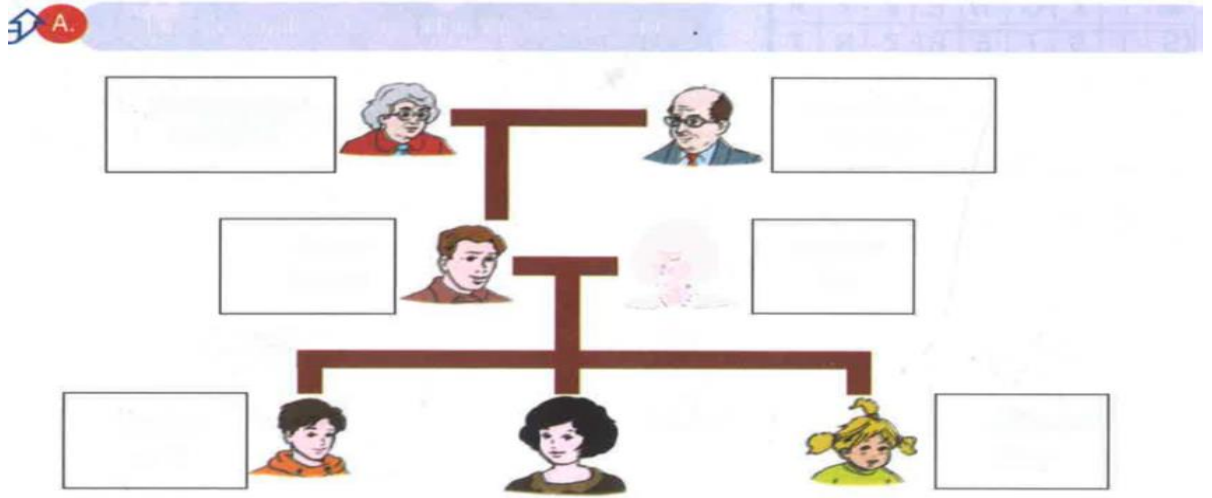
Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 6

Resim 7

Resim 8

Resim 9

Resim 10

Resim 11

Resim 12

Resim 13

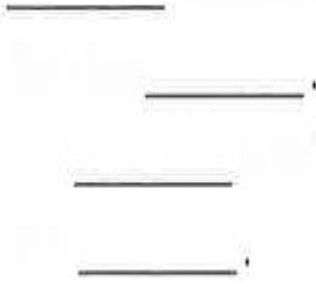

Resim 14

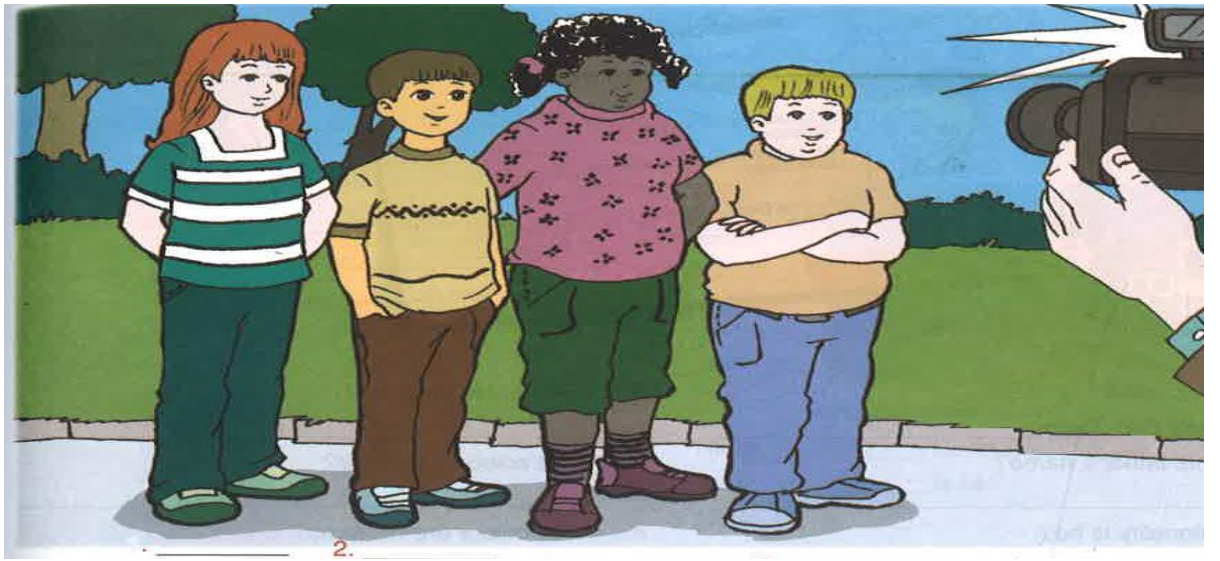

Resim 15

Resim 16

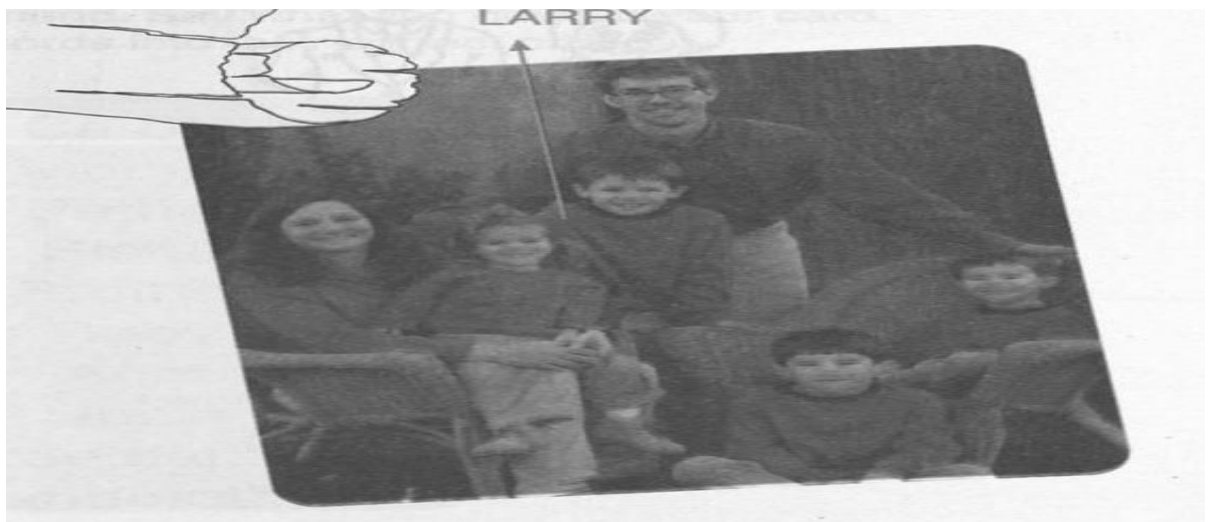
Resim 17

Resim 18

Resim 19

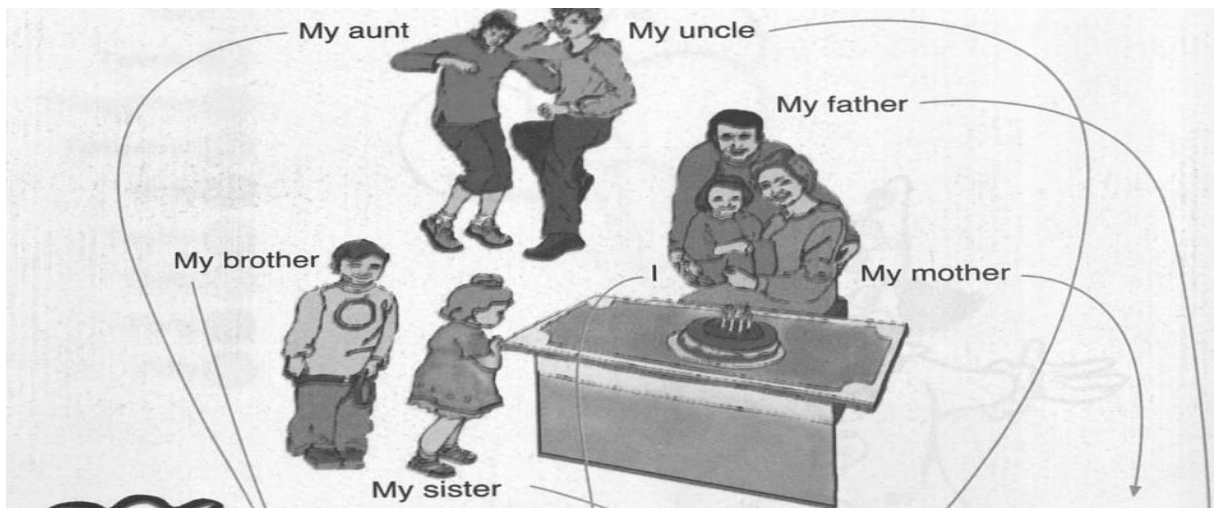
Resim 20

Resim 21

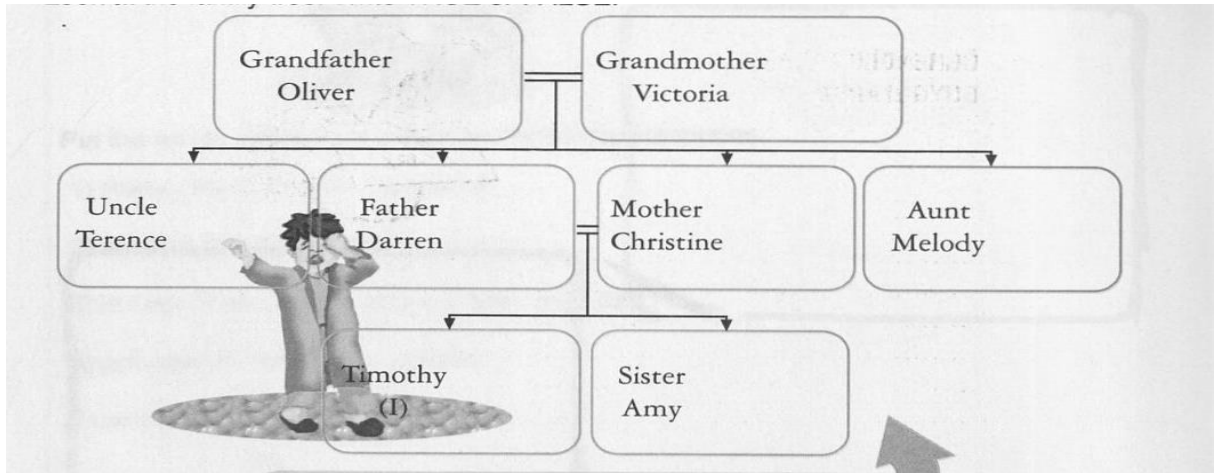
Resim 22

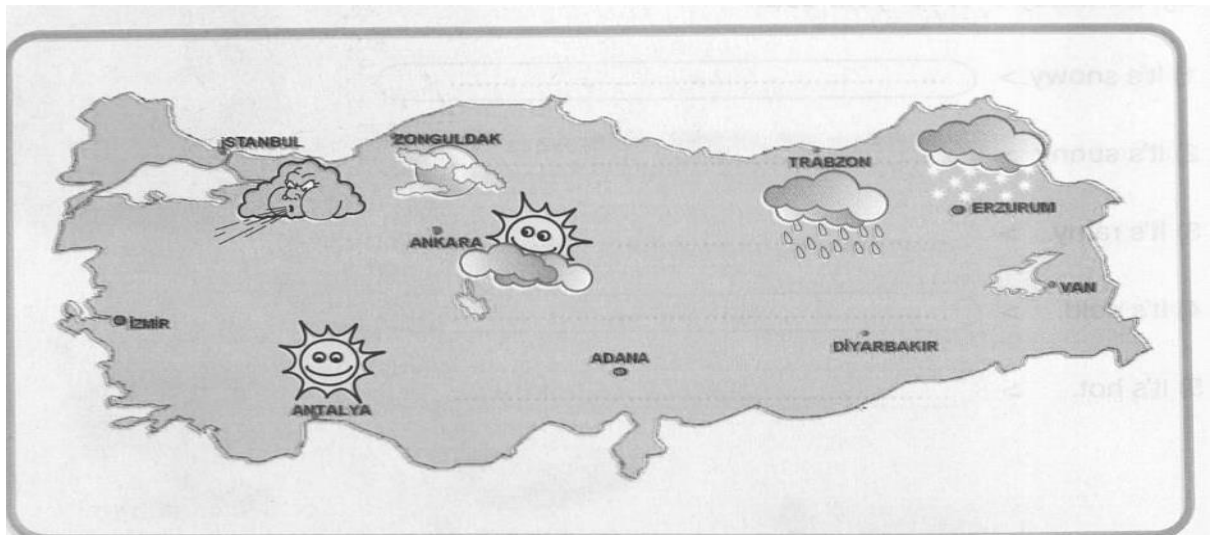
Resim 23

Resim 24

Resim 25

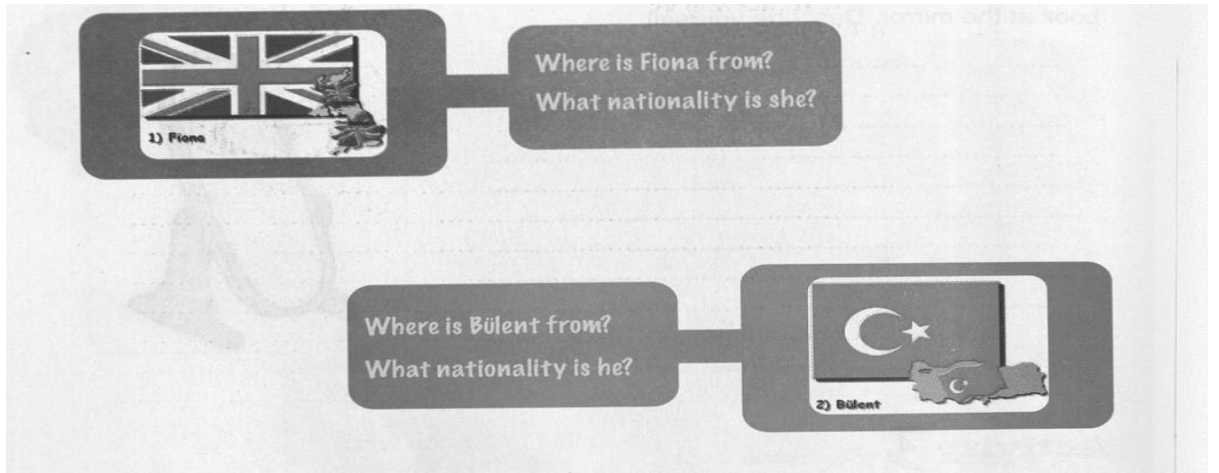

Resim 26

The world is a rainbow
 Filled with many colours:
 Yellow, black, white, and brown,
 You see them all around.

The world is a rainbow
 Many kinds of people;
 It takes all kinds of people
 To make the world go round.

Resim 27

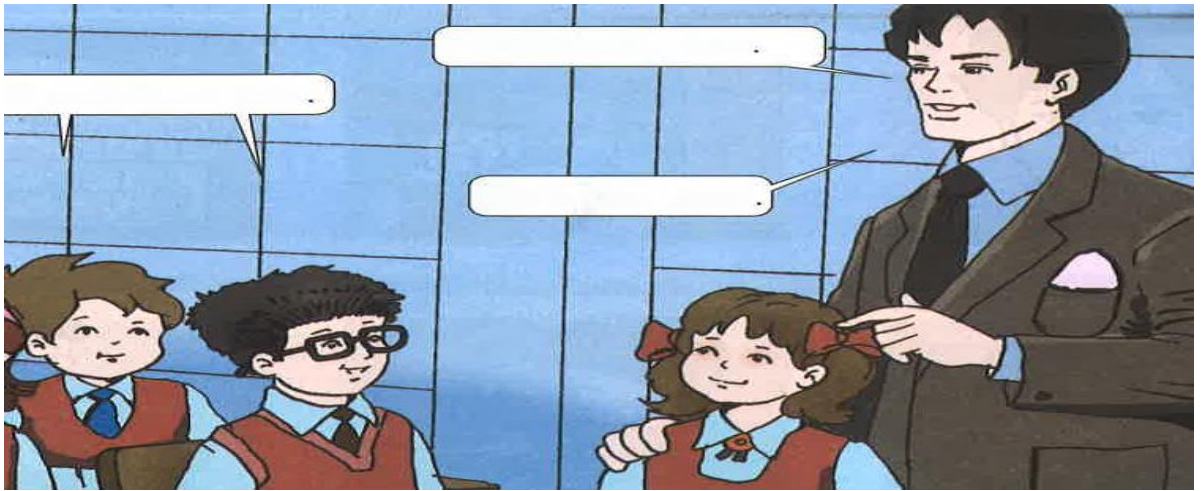
Resim 28

Resim 29

Resim 30

Resim 31

Resim 32

Resim 33

Resim 34

Resim 35

Resim 36

Resim 37

Resim 38

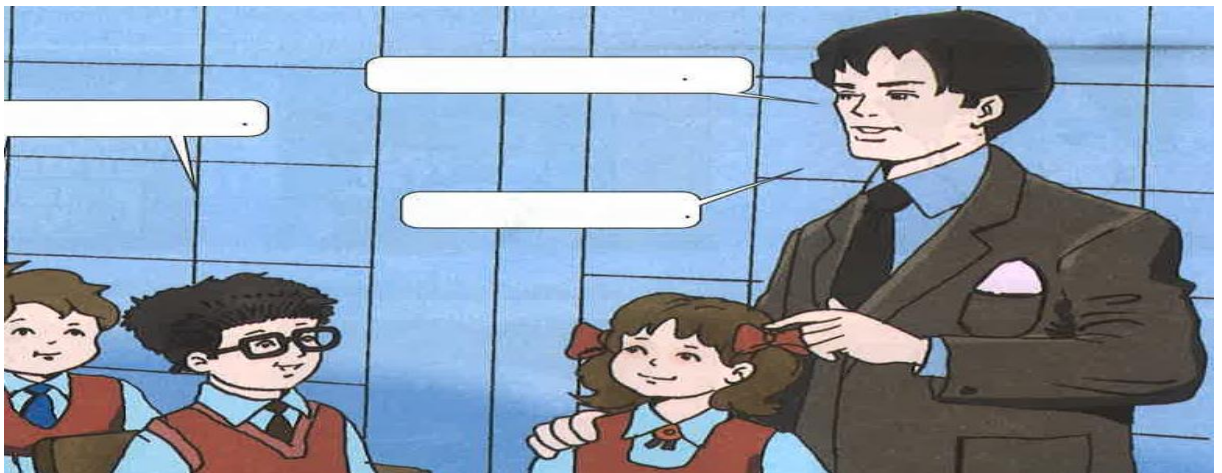

Resim 39

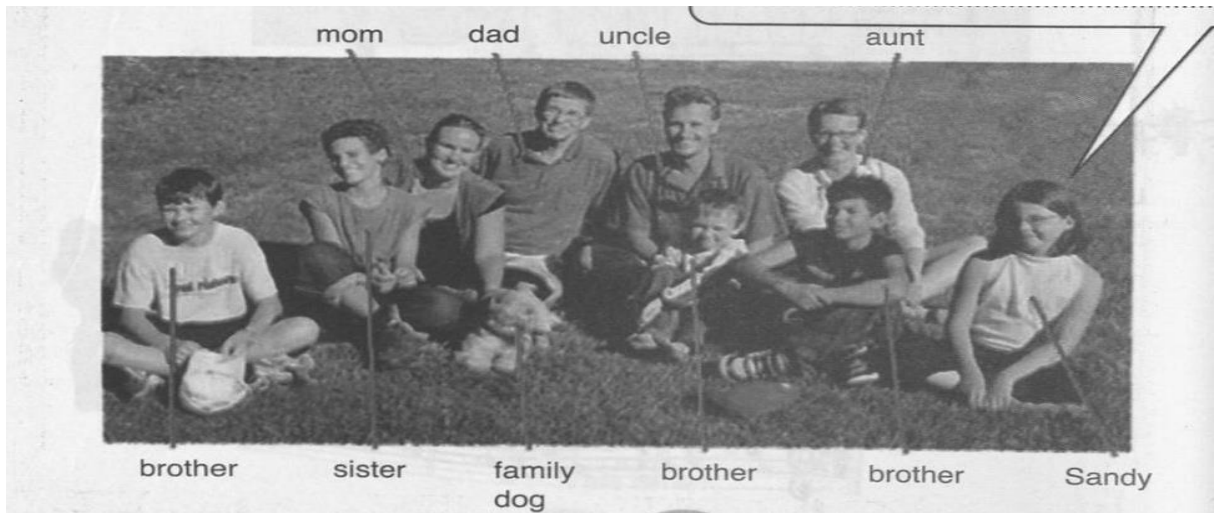
Resim 40

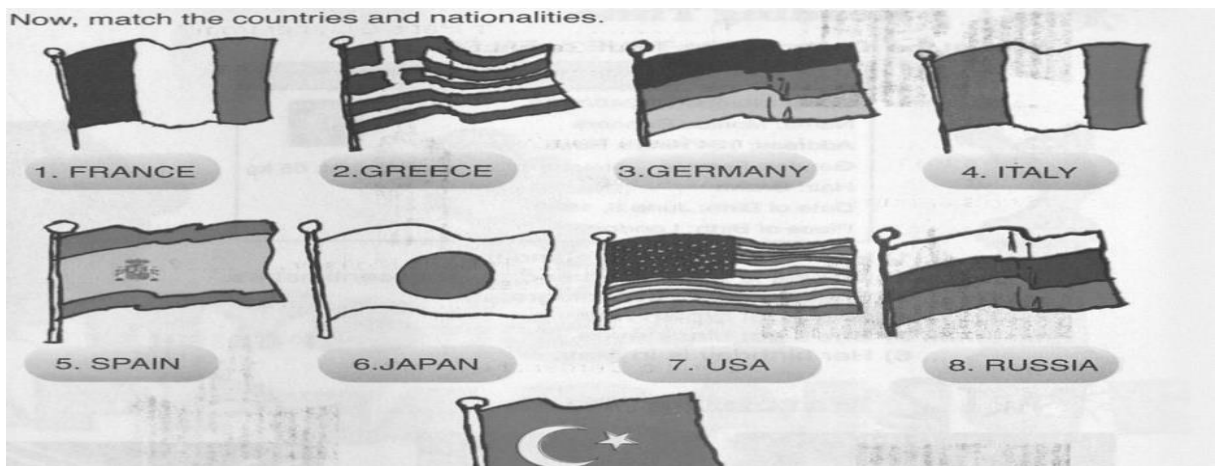
Resim 41

Resim 42

Resim 43

Resim 44

Ek 2. Kültürel Değerler Analizi Tablosu

KÜLTÜREL DEĞER	KAYNAĞIN ADI	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	TOPLAM (f)
	Ersoy, B. (2006).	Doğruyol, P. D. (2010).	Ercan, Ü. (2010).	Memet, N. (2010).	Bozok, B. (2010).	Yeter, E. (2007).	
Din	1	4	--	--	1	--	6
Dil	1	3	--	--	2	--	6
Aile	1	2	--	3	2	--	8
Yardımseverlik/ Hayırseverlik/ İyilik yapmak	--	1	1	--	2	--	4
Paylaşıcılık	--	--	--	--	1	--	1
Misafirperverlik	--	1	--	--	2	--	3
Bağışlayıcı/ Affedicilik	--	--	--	--	1	--	1
Akrabalık	--	1	--	--	--	--	1
Sevgi			1	1			2
Saygı	--	1	--	2	3	--	6
Bilim	--	1	--	--	--	1	2
Bilgi	--	1	--	--	--	--	1
Bilgili	--	--	--	--	2	--	2
Cesaretilik/Mertlik	--	--	--	--	2	--	2
Kahramanlık	1	1	--	--	1	--	3
Kahramanlar	--	1	--	--	--	--	1
Vefalı olmak	--	--	--	--	2	--	2
Fedakârlık	--	--	--	--	1	--	1
Vatanseverlik/ Yurtseverlik	--	1	--	--	2	--	3
Çalışkanlık	--	--	--	--	2	--	2
Azimli	--	--	--	--	2	--	2
Hoşgörü	--	1	--	--	--	--	1
Ciddilik /vakur	--	1	--	--	2	--	3
Ağırbaşlılık	--	1	--	--	--	--	1
Asi olmamak	--	--	--	--	1	--	1
Kanaatkârlık	--	1	--	--	--	--	1
Liderlik	--	--	--	--	1	--	1
Hukuk	---	--	--	--	2	--	2
Güvenirlilik	--	--	--	--	1	--	1
Cömert/ikramkar	--	--	--	--	2	--	2
Koruyuculuk	--	--	--	--	1	--	1
Doğruluk/dürüstlük	--	--	--	--	3	--	3
Devlet yönetimi	--	1	--	--	--	--	1
Hükmetmek	--	--	--	--	1	--	1
Bağımsızlık	1	--	--	--	1	--	2
Anlayışlılık/ Anlayışlılık	--	--	--	--	2	--	2

anlayışlı							
Övünmemek	--	--	--	--	1	--	1
Şereflik	--	--	--	--	1	--	1
Giyim kuşam	--	1	--	--	--	--	1
Bayrak/ bayrak sevgisi	1	--	--	--	1	--	2
Savaşçı	--	--	--	--	1	--	1
Tutumluluk	--	1	--	--	--	--	1
Kendini geliştirmek	--	--	--	--	1	--	1
Alçak gönüllülük	--	1	--	--	2	--	3
İç temizlik	--	1	--	--	--	--	1
Boş zaman	--	1	--	--	--	--	1
Töre	--	1	--	--	2	--	3
Sanat	1	2	--	--	--	--	3
Güzel sanatlarla ilgili kalıntılar	--	--	--	--	--	1	1
Sağlıklı olma	--	1	--	--	--	--	1
Temizlik	--	--	--	--	1	--	1
Komşuluk hakkı	--	--	--	--	1	--	1
Namuslu/namuslu olmak	--	1	--	--	2	--	3
Toprağa bağlılık	--	1	--	--	--	--	1
Sözüne Sadık	--	--	--	--	1	--	1
İnsaflı	--	--	--	--	1	--	1
Kuvvetli	--	--	--	--	1	--	1
Dayanışma/ Birliktelik	1	--	--	--	1	--	2
İnsan sevgisi							
Anne baba sevgisi	--	--	--	--	1	--	1
Terbiyeli olmak/edepli olmak	--	--	--	--	2	--	2
Eğitim	--	1	--	--	1	--	2
Doğa sevgisi	--	--	--	--	1	--	1
Sabırlı	--	--	--	--	1	--	1
Sırdaş	--	--	--	--	1	--	1
Evlat sevgisi	--	--	--	--	1	--	1
Kültürlü	--	--	--	--	1	--	1
Uyanık	--	--	--	--	1	--	1
Hediye vermek	--	--	--	--	1	--	1
Barışçılık	--	--	--	--	1	--	1
Adaletli olmak	--	--	--	--	1	--	1
Ahlaklı olmak/Faziletli	1	--	--	--	2	--	3
Erdemli	--	--	--	--	1	--	1
Otoriteye bağlılık	--	--	--	--	1	--	1
İhtiyatlı	--	--	--	--	1	--	1
Eşine hürmet	--	--	--	--	1	--	1
Yerleşme	--	1	--	--	--	--	1
Nasihat dinleme	--	--	--	--	1	--	1

Asıl olmak	--	--	--	--	1	--	1
Semboller	--	2	--	--	--	--	2
Milliyetçilik	--	--	--	--	1	--	1
Muhafazakârlık	--	--	1	--	--	--	1
Dindarlık	--	1	--	--	1	--	2
İnançlar	--	2	--	--	--	--	2
Yazı	--	1	--	--	--	--	1
Güvenlik	--	--	2	--	--	--	2
Geleneksellik	--	--	2	--	--	--	2
Kurallara uyarlık	--	--	1	--	--	--	1
Evrensellik	--	--	1	--	--	--	1
Kendi Kendine Yönetim	--	--	1	--	--	--	1
Başarı	--	--	1	--	--	--	1
Güç	--	--	1	--	--	--	1
Zevk	--	--	1	--	--	--	1
Uyarım	--	--	1	--	--	--	1
Uyum	--	--	1	--	--	--	1
Toplumculuk	--	--	1	--	--	--	1
Grupçuluk	--	--	1	--	--	--	1
Normlar	--	2	--	--	--	--	2
Tutumlar	--	1	--	--	--	--	1
Varsayımlar	--	1	--	--	--	--	1
Büyüklerle itaat	--	--	--	1	--	--	1
Zayıf olanın yanında olmak	--	--	--	--	1	--	1
Eğitmek- Eğitim	--	--	--	--	1	--	1
İnatçı omamak- Kutsallık	--	--	--	--	1	--	1
Haksızlık yapmamak	--	--	--	--	1	--	1
Korkusuzluk	--	--	--	--	1	--	1

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı: Baki ALTUNAL

Doğum Tarihi ve Yeri: 07/ 07/1984 Pınarbaşı/Kayseri

Eğitim Durumu

Ön lisans Öğrenimi: Anadolu Üniversitesi/ İngilizce Öğretmenliği Önlisans Programı

Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/ İngilizce Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi/ Eğitim Programları ve Öğretim

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi:

Çalıştığı Kurumlar: MEB İngilizce Öğretmeni

İletişim:

E- Posta Adresi: bakialtunal38@gmail.com

Tarih: 23/ 02/ 2015

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklamalarına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

23/ 02/ 2015

Baki ALTUNAL

TEZ TEZ ttkdto baki.docx

As of: March 3, 2015 11:18:26 AM EET
30,015 words - 318 matches - 186 sources

Similarity Index

23%

Mode: Similarity Report

paper text:

BÖLÜM I GİRİŞ Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, alt problemleri, önemi, tanımlar ve sınırlılıkları yer almaktadır. **1.1 Problem Durumu**

61

Okul, kültürü aktaran, kültürü yeni kuşaklara devreden ve bu bağlamda kültürün devamlılığını sağlayan bir kurumdur. Doğan (2001: 74)'a göre

“Eğitim, yetişkinlerin yetişmekte olan kuşakları toplumsal hayata hazırlama sürecidir. Genç kuşaklar yaşadıkları toplumun tarihini ve kültürünü eğitim yoluyla öğrenirler.” Bu bağlamda **eğitim,**

9

toplumsal, yaşamsal ve millî ahlâk değerlerini yeni nesillere aktarmakla yükümlüdür. Demirel (2000: 24)'e göre: Eğitim, hayatın her alanında vardır ve hayatın sonuna kadar devam eder. Toplumlar kendi yapılarına uygun bireyleri bir eğitim sistemi içinde ve bir süreçte gerçekleştirmektedir. Okullar, bireylerin eğitilmesi işlevini gören, belli bir sürede planlı, amaçlı ve sistemli öğretimin yapıldığı kurumlardır. İlköğretim eğitim sistemimizin ilk basamağıdır.

Amacı her Türk çocuğunun iyi birer yurttaş için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmasını, millî ahlâk anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda, hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını

72

sağlamaktadır. İlkokul yılları bireyin topluma hazırlanması sürecinde ilk adımdır ve özel bir öneme sahiptir. Bu dönemde bireyin mevcut kültürün özelliklerini kazanması özel bir önem arz etmektedir. Macit (2010: 9)'e göre

103